

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

KATEDRA PLÁNOVÁNÍ KRAJINY A SÍDEL

**VODÁCTVÍ V CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH A LEGISLATIVNÍ
POSTUPY PRO JEHO REGULACI - OHLASY VEŘEJNOSTI
A ŽIVNOSTNÍKŮ NA PŘÍKLADU NP ŠUMAVA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: RNDr. Jitka Horáčková, Ph.D.

Diplomantka: Bc. Adéla Pelcová

2021

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Adéla Pelcová

Krajinné inženýrství
Regionální environmentální správa

Název práce

Vodáctví v chráněných územích a legislativní postupy pro jeho regulaci – ohlasy veřejnosti a živnostníků na příkladu NP Šumava

Název anglicky

Canoeing in protected landscape areas and legislative procedures for its regulation – responses of the public and enterprenors in the case of the Šumava National Park

Cíle práce

1. Provést literární rešerši k tématu – jak je vodáctví regulováno v chráněných územích v České republice, ve střední Evropě popř. jinde v zahraničí. Jak je regulováno konkrétně v případě Teplé Vltavy v NPŠ. Jaké jsou legislativní nástroje a postupy v případě potřeby regulace splouvání toků v CHÚ. Jsou již známy nějaké příklady regulace vodáctví v CHÚ s pozitivním/negativním dopadem na předmět ochrany?
2. Zpracovat a vyhodnotit data z dotazníkových šetření názorů vodácké veřejnosti na regulaci splouvání Teplé Vltavy v Národním parku Šumava z let 2015 a 2020.
3. Zhotovit, realizovat, zpracovat a vyhodnotit vlastní dotazníkové šetření názorů na regulaci splouvání Teplé Vltavy zacílené na živnostníky poskytující služby související s vodáctvím v NPŠ.
4. Připravit manuskript souhrnného článku s výsledky dotazníkových šetření do českého recenzovaného časopisu.

Metodika

Pomocí WOS, Scopus a jiných zdrojů bude provedena literární rešerše k tématu.

Bude vytvořena vlastní dotazníková kampaň názorů veřejnosti z řad živnostníků, jejichž podnikání se regulace splouvání Teplé Vltavy v NPŠ přímo týká.

Běžným způsobem budou statisticky i graficky vyhodnocena všechna již proběhlá i vlastní dotazníková šetření.

Výsledky dotazníkových šetření resp. ohlasy vodácké veřejnosti a živnostníků na regulaci splouvání Teplé Vltavy v NP Šumava budou shrnuty a vyhodnoceny ve formě manuskriptu článku, který bude připraven ve formě manuskriptu k předložení do redakce některého českého recenzovaného časopisu.

Doporučený rozsah práce

50 stran

Klíčová slova

NP Šumava, vodáctví, regulace splouvání, chráněná území

Doporučené zdroje informací

- Bílek, O. (2013): Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most – most u Pěkné od roku 2013. Hodnocení významnosti vlivů záměru (JHC634) na evropsky významné lokality a ptačí oblasti [online]. GeoVision, Plzeň, 69 s.
- Grossmann, M., Klaphake, A., & Meyerhoff, J. (2004). Canoes versus birds or canoeists versus canoeists? Combining interview survey and visitor monitoring to inform visitor management in the Mueritz National Park. *Policies, Methods and Tools for Visitor Management*, 277-284.
- Chvojková E., Volf O., Dušek J. (2008): Splouvání Teplé Vltavy. Hodnocení vlivů na vybrané zvláště chráněné živočichy [online]. Ametyst, Plzeň & Daphne ČR – Institut aplikované ekologie, Praha, 46 s.
- Kline, C., Cardenas, D., Duffy, L., & Swanson, J. R. (2012). Funding sustainable paddle trail development: paddler perspectives, willingness to pay and management implications. *Journal of Sustainable Tourism*, 20(2), 235-256.
- Křenová, Z., & Kindlmann, P. (2015). Natura 2000–Solution for Eastern Europe or just a good start? The Šumava National Park as a test case. *Biological Conservation*, 186, 268-275.
- Matasová, K., Simon, O. P., Dort, B., Douda, K., & Bílý, M. (2013). Recent distribution of freshwater pearl mussel (*Margaritifera margaritifera*) at historical localities in the upper part of the Vltava River basin (Czech Republic). *Silva Gabreta*, 19(3), 139-148.
- Simon, O. P., Vaníčková, I., Bílý, M., Douda, K., Patzenhauerová, H., Hruška, J., & Peltánová, A. (2015). The status of freshwater pearl mussel in the Czech Republic: Several successfully rejuvenated populations but the absence of natural reproduction. *Limnologica-Ecology and Management of Inland Waters*, 50, 11-20.
- Sterl, P., Wagner, S., & Arnberger, A. (2004). Social Carrying Capacity of Canoeists in Austria's Danube Floodplains National Park. *MMV Second: Policies, Methods and Tools for Visitor Management*, 261-268.
-

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – FŽP

Vedoucí práce

RNDr. Jitka Horáčková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra biotechnických úprav krajiny

Elektronicky schváleno dne 26. 11. 2020

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 11. 2020

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 18. 03. 2021

Prohlášení autora DP

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Vodáctví v chráněných územích a legislativní postupy pro jeho regulaci - ohlasy veřejnosti a živnostníků na příkladu NP Šumava* vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Jitky Horáckové, Ph.D., a že jsem uvedla všechny literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpala.

V Praze dne 30. 3. 2021

.....

Bc. Adéla Pelcová

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala především vedoucí mé diplomové práce RNDr. Jitce Horáčkové, Ph.D. za trpělivost, ochotu, cenné rady, morální podporu a čas, který mi věnovala.

Dále bych chtěla poděkova rodině a přátelům za jejich podporu a trpělivost, bratrovi T. H. Pelcovi, že mi poskytl inspiraci a připomínky a otci a dědovi za důvěru a motivaci k dokončení studia.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá regulací vodáctví v chráněných územích v České republice s užším zaměřením na regulaci splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most – Pěkná v NP Šumava. Porovnává, jakých regulací využívá ochrana přírody i v sousedních státech. Cílem bylo analyzovat legislativní postupy a další možnosti orgánů ochrany přírody regulující splouvání řek v chráněných územích ČR i ve střední Evropě. Rešeršní část DP se zároveň opírá o historii splouvání řek ve světě a v ČR a shrnuje informace o nejčastěji prokázaných vlivech splouvání řek na vlastní říční ekosystémy.

Dalším praktickým cílem bylo zhodnotit názory vodácké veřejnosti, podnikatelů žijících v okolí toku a vodáckých průvodců v úseku regulovaného splouvání horní Vltavy v Národním parku Šumava zavedeného v roce 2004. Vyhodnocení bylo uskutečněno na základě dotazníkových šetření u vodáků probíhajících v letech 2015 a 2020 v rámci projektu OPŽP. Další vlastní dotazníkové elektronické šetření proběhlo mezi podnikateli kolem horního toku Vltavy a vodáckými průvodci. Výsledky ukazují, že odpůrců regulace mezi vodáky postupně ubývá. Většina s ní za účelem ochrany říčních ekosystémů souhlasí, podobně jako 54 % zdejších podnikatelů. Cenné poznámky k registračnímu systému splouvání i k jeho vlastnímu nastavení vzhledem k ochraně říčního ekosystému poskytli vodáčtí průvodci. V závěru jsou formulovány konkrétní kroky, jak optimalizovat registrační systém a upravit podmínky splouvání na základě získaných dat, které budou předány Národnímu parku Šumava. Vše je stručně shrnuto v návrhu manuskriptu do českého recenzovaného časopisu.

Klíčová slova

chráněné oblasti, Národní park Šumava, vodáctví, splouvání řek, regulace splouvání, dotazníkové šetření

Abstract

This diploma thesis deals with the regulation of river canoeing in protected areas in the Czech Republic with a closer focus on the regulation of the canoeing on the Teplá Vltava river in the part between Soumarský Most and Pěkná in the Šumava National Park. It compares the nature protection regulations used in neighboring countries. The aim was to analyze legislative procedures and other possibilities of nature protection authorities regulating canoeing in protected areas of the Czech Republic and in Central Europe. The research part of thesis is also based on the history of canoeing on rivers in the world and in the Czech Republic and summarizes information on the most frequently proven effects of river canoeing on their own river ecosystems.

Another practical goal was to evaluate the opinions of the paddling public, entrepreneurs living in the vicinity of the river and river guides in the section of the regulated canoeing of the upper part of the Vltava river in the Šumava National Park, which has been regulated from 2004. The evaluation was carried out on the basis of questionnaire surveys Operational Programme Environment (OPE). Another own electronic questionnaire survey was conducted among entrepreneurs around the upper part of the Vltava river and canoeing guides. The results show that the number of canoeists disagreeing with the regulation is gradually decreasing. The majority agree with it in order to protect river ecosystems, as do 54 % of local entrepreneurs. River guides provided valuable remarks on the canoeing registration system and its own settings with regard to the protection of the river ecosystem. In the end, specific steps are formulated on how to optimize the registration system and adjust the conditions of canoeing on the basis of the obtained data, which will be handed over to the Šumava National Park. Everything is briefly summarized in a draft article for a Czech peer-reviewed journal.

Key words

Protected areas, Šumava National Park, canoeing, river boating, regulation of canoeing, questionnaire survey

Obsah:

1.	Úvod.....	11
2.	Cíle práce.....	12
3.	Literární rešerše	13
3.1.	Historie vodáctví ve světě	13
3.2.	Historie vodáctví v ČR.....	15
3.3.	Historie splouvání horního toku Vltavy	18
3.4.	Legislativní podmínky splouvání řek v ČR.....	20
3.5.	Regulace splouvání v chráněných územích v ČR a její důvody.....	22
3.5.1.	Národní Park Šumava (NPŠ).....	22
3.5.2.	Krkonošský národní park (KRNAP).....	25
3.5.3.	NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce	27
3.5.4.	Národní park Podyjí	27
3.5.5.	CHKO Litovelské Pomoraví.....	28
3.5.6.	CHKO Český ráj.....	29
3.5.7.	CHKO Třeboňsko.....	29
3.5.8.	CHKO České středohoří	30
3.5.9.	Ostatní CHKO a MZCHÚ	31
3.6.	Podmínky splouvání řek ve vybraných zemích střední Evropy	31
3.6.1.	Slovensko	31
3.6.2.	Rakousko.....	33
3.6.3.	Slovinsko	35
3.6.4.	Německo.....	35
3.6.5.	Polsko	37
3.7.	Vliv splouvání na říční ekosystémy v našich chráněných územích .38	
3.7.1.	Vliv splouvání na říční ekosystém Teplé Vltavy.....	38
3.8.	Socio-ekonomické hodnocení regulací splouvání v našich CHÚ	41
4.	Metodika práce	42

4.1.	Charakteristika studijního území	42
4.2.	Dotazníkové šetření	45
4.2.1.	Dotazníkové šetření určené vodákům	45
4.2.2.	Dotazníkové šetření určené podnikatelům na horním toku Vltavy	46
4.2.3.	Dotazníkové šetření určené průvodcům splouvajících vodáků....	46
4.3.	Zpracování dat.....	47
4.3.1.	Stanovení hypotéz	48
5.	Výsledky práce	49
5.1.	Dotazníkové šetření s vodáky	49
5.1.1.	Pohlaví a věková struktura dotazovaných	49
5.1.2.	Vzdělání dotazovaných vodáků.....	50
5.1.3.	Demografie	52
5.1.4.	Počet splouvání za rok.....	52
5.1.5.	Důvod výběru řeky a místa nocování	53
5.1.6.	Názor na regulování splouvání.....	54
5.1.7.	Poplatek za splouvání	55
5.1.8.	Omezení počtu lodí.....	57
5.1.9.	Poškození přírody vodáky	58
5.1.10.	Další názory na ochranu přírody a ohrožených druhů na horním toku Vltavy	59
5.2.	Dotazníkové šetření s průvodci po Vltavě	60
5.2.1.	Sociologické údaje	61
5.2.2.	Názor na regulaci splouvání Teplé Vltavy	61
5.2.3.	Motivace k průvodcovské činnosti a informovanost.....	62
5.2.4.	Vodácká zdatnost	62
5.2.5.	Názory na splouvání	64
5.2.6.	Nejčastější prohřešky vodáků	66

5.3.	Dotazníkové šetření s podnikateli v okolí horního toku Vltavy	70
5.3.1.	Sociodemografické údaje.....	71
5.3.1.	Vztah ke správě NPŠ.....	72
5.3.2.	Názor na regulaci splouvání.....	73
5.3.3.	Další názory na ochranu přírody a ohrožených druhů na horním toku Vltavy	76
6.	Diskuze	79
6.1.	Regulace splouvání.....	79
6.2.	Poplatek za splouvání a omezení počtu lodí	80
6.3.	Vliv vodáctví na splouvání.....	81
6.4.	Vodácká zdatnost	82
6.5.	Obava průvodců z regulace a motivace k průvodcování	84
6.6.	Obavy podnikatelů	85
6.7.	Informovanost od NPŠ	86
6.8.	Sebereflexe.....	87
7.	Závěr.....	89
8.	Článek.....	91
9.	Přehled literatury a použitých zdrojů	103
	Odborné publikace.....	103
	Legislativní zdroje	107
	Internetové zdroje.....	107
	Ostatní zdroje	110
10.	Seznam obrázků.....	111
11.	Seznam tabulek.....	113
12.	Seznam příloh	114

1. Úvod

Vodáctví je v České republice výjimečným fenoménem a prudký nárůst jeho oblíbenosti v 90. letech vedl k potřebě regulace provozování tohoto sportu v chráněných oblastech. Dle SIMON et. al. 2007 je vodáctví v porovnání s ostatními druhy rozvoje turistiky na území chráněných oblastí (jako například výstavba lyžařských areálů nebo budování nových cest a silnic) metodou měkké turistiky, tedy takové, která má minimální dopady na vodní toky a životní prostředí celkově. Přesto však, když je provozováno v masové míře, může narušit vzácné říční ekosystémy.

Nejkontroverznějším tématem v této oblasti bylo splouvání Vltavy v Národním parku Šumava, kde v roce 2004 došlo k první regulaci splouvání Vltavy. Tento problém byl médií prezentován jako střet ochránců přírody z Národního parku Šumava s vodáky a podnikateli, kteří si chtějí jen užívat krásy přírody a staví se proti regulaci a zavedení poplatků. Ráda bych touto diplomovou prací navázala na práci Výzkumného ústavu vodohospodářského T.G.M., který již v roce 2005 prováděl dotazníkové šetření s vodáky na téma regulace splouvání v úseku Soumarský Most – Pěkná (SIMON et al., 2007), jehož výsledkem bylo, že 89 % vodáků souhlasilo již tehdy se zavedením regulace. Další dotazníkové šetření probíhalo v letech 2015 a 2020 v rámci Operačního programu životní prostředí a vyhodnocení jeho dat je součástí této diplomové práce. Přidanou hodnotou k vyhodnocení dotazníků s vodáky, je pak vlastní dotazníkové šetření s podnikateli z okolí regulovaného úseku Vltavy a s průvodci doprovázející vodáky při splouvání regulovaného úseku horního toku Vltavy. Porovnáním všech výsledků z dotazníkových šetření a na základě poznatků teoretické části práce jsou zde diskutována možná nová opatření a úpravy registračního systému pro přímé využití NP Šumava.

V literární rešerši se zabývám legislativními postupy orgánů ochrany přírody při regulaci splouvání řek v chráněných oblastech na území České republiky a států střední Evropy, aby bylo možno porovnat je s řešením, ke kterému přistoupil NP Šumava. Pro poskytnutí uceleného vhledu do problematiky je rešerše doplněna o historický vývoj vodáckého sportu v České republice a ve světě a jsou zde uvedeny možné a doložené vlivy vodní turistiky na říční ekosystémy.

2. Cíle práce

Cílem práce teoretické části DP je provést literární rešerši k tématu a odpovědět na následující otázky: Jak je vodáctví regulováno v chráněných územích v České republice, ve střední Evropě popř. jinde v zahraničí. Jaké jsou legislativní nástroje a postupy v případě potřeby regulace splouvání toků v CHÚ? Jak je regulováno splouvání konkrétně v případě Teplé Vltavy v NP Šumava? Jsou již známy nějaké příklady regulace vodáctví v CHÚ s pozitivním/negativním dopadem na předmět ochrany?

Praktickým cílem práce je vyhodnotit pomocí tří dotazníkových šetření, jaký názor mají na zavedenou regulaci splouvání Teplé Vltavy v NP Šumava dotčení vodáci, místní podnikatelé a průvodci NPŠ, tedy:

Zpracovat a vyhodnotit data z dotazníkových šetření názorů vodácké veřejnosti na regulaci splouvání Teplé Vltavy a horní Vltavy v úseku Soumarský Most – Pěkná v Národním parku Šumava z let 2015 a 2020 (data získaná v rámci projektů OPŽP, na kterých se podílela i KPKS FŽP).

Zhotovit, realizovat, zpracovat a vyhodnotit vlastní dotazníkové šetření názorů na regulaci splouvání Teplé Vltavy zacílené na podnikatele poskytující služby související s vodáctvím v NP Šumava.

Zhotovit, realizovat, zpracovat a vyhodnotit vlastní dotazníkové šetření názorů na regulaci splouvání Teplé Vltavy zaměřené na průvodcovskou službu NPŠ zajišťující splouvání na horním toku Vltavy.

Připravit souhrnný článek s výsledky dotazníkových šetření do českého recenzovaného časopisu.

3. Literární rešerše

3.1. Historie vodáctví ve světě

Přeprava po vodě byla jedním z mála způsobů a také důležitou tradicí mezi domorodými národy po celém světě, i když se plavební tradice liší podle místa, lidí a kultury. Hlavními druhy plavidel používanými odpradáвна byly indiánské kánoe a eskymácký kajak (ŠTUMBAUER et al., 2013).

Vývoj kánoe je ovlivněn: geografickými oblastmi včetně splouvaného vodního útvaru (tj. jezera, řeky, oceánu), typu kánoe (tj. březová kůra, cedr), účelu splouvání (tj. přeprava, lov, rybaření, válečné cesty, obřad, závodní sport, rekreace), (HOLASTIMOSA et al., 2014). Ačkoli tradice se liší, kanoistika vyžaduje znalost daného území, vody a týmovou práci, aby mohla být splouvána bezpečně a efektivně (JOHANSEN, 2012).

Domorodí Američané používali k přepravě po vodě dva hlavní návrhy kánoí. Na severovýchodě a horním Středozápadě byla hlavním materiálem pro výrobu kánoe březová kůra. Kánoe byla postavena z kůlů - dřevěná kostra obklopená kůrou, svázaná s kořeny, prkenná, žebrovaná a utěsněná smolou, viz obr. č. 1. Na jihu od Mexického zálivu a na západ k Tichému oceánu byla používána zemní kánoe. Ta byla stavěna jako kulatina částečně vyhloubená nástroji a ohněm, rozšířená horkou vodou a na koncích naostřená. Oba druhy vznikly z ekologické nutnosti; březové lesy dodávaly surovinu na severovýchodě, zatímco na jihu a západě byly hlavním zdrojem cypřiše, sekvoje, cedr a další druhy dřevin (NEUZIL, 2017).

Kmeny Inuitů a Aleutů v arktické Severní Americe byli prvními lidmi, kteří stavěli a používali kajaky. Existovaly dva základní typy kajaků. Jeden byl postaven z lehkého naplaveného dřeva, zatímco ostatní byly vyrobeny natažením zvířecích (především tuleních) kůží přes rámy z velrybí kosti, viz obr. č. 2. Členové kmene používali velrybí tuk k hydroizolaci plavidel. Aby zlepšili vztlak, naplnili vzduchové těsnění a zastrčili je do přední a zadní části lodi (BRYANT, 2020). Kromě verzí pro jednu osobu, které vypadají jako moderní kajaky, používali také umiaqy - větší kajaky, které mohly nést celé rodiny a jejich majetek (BRYANT, 2020). Menší kajaky byly primárně používány k lovu. Slovo kajak ve skutečnosti znamená „lovecký člun“. Kajaky jsou díky své nenápadnosti ideální pro lov (KODEŠ et al., 1977).

Obr.1: Indiánská kánoe. (HÁP, 2014)

Na začátku 19. století začali kajak a kánoi používat k expedičním plavbám také kolonisté v severní Americe. V 19. století se poprvé objevila rychlostní kanoistika jako sport (ŠTUMBAUER et al., 2013). Po občanské válce se přestala kánoe využívat jako pracovní člun, ale začala se využívat k rekreačním účelům. Více volného času a profesionalizace rekreačního lovu a rybolovu přinesly kánoím nové povinnosti. Objevily se časopisy popisující nejlepší způsoby a místa, jak lovit ryby a zvěřinu, nebo se jednoduše dostat pryč ze shonu moderních průmyslových měst (NEUZIL, 2017). Rekreační lodě zaznamenaly také pokrok ve výrobě, lodě se stále vyráběly po vzoru indiánských kánoí, avšak využívaly se modernější materiály namísto březové kůry (ŠTUMBAUER et al., 2013).

Kajak si našel cestu do Evropy v první polovině 19. století jako loď s měkkým rámem. Němečtí a francouzští muži brzy začali využívat kajak ke sportovním účelům. Kajaky si také udržovaly praktické využití v ledových vodách - průzkumníci severního a jižního pólu se jimi přepravovali na svých expedicích. V roce 1931 se muž jménem Adolf Anderle stal prvním člověkem, který kajakoval po soutěsce Salzachofen. Toto mohl být zrod moderního kajaku na divoké vodě. Mezinárodní stupnice obtížnosti řek byla založena nedlouho poté, aby se klasifikovalo, jak nebezpečné jsou peřeje řeky - stejný klasifikační systém, jaký se používá dodnes (BRYANT, 2020).

Obr. 2: Eskymácký kajak (HÁP, 2014)

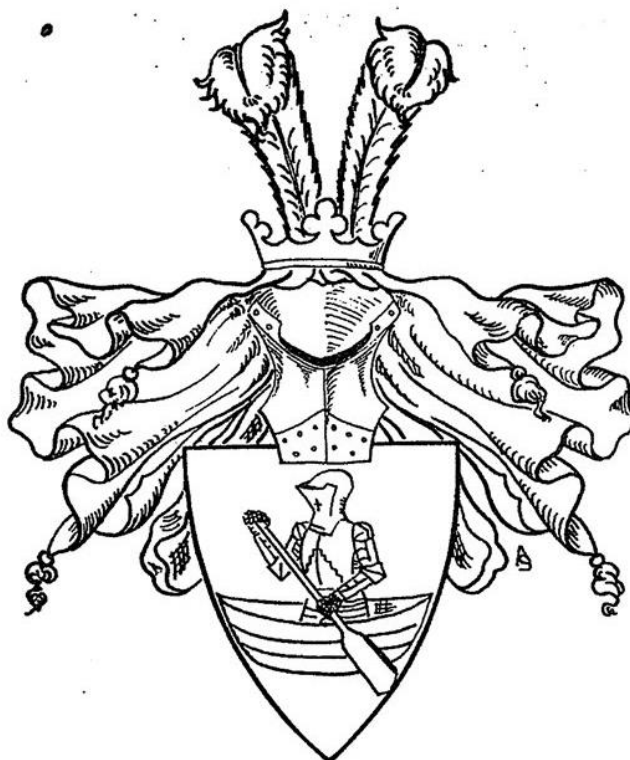
V šedesátých letech 19. století byl John MacGregor, skotský právník, sportovec, cestovatel a filantrop, významnou osobností ve vývoji kanoistiky jako rekreace a sportu. Navrhl plachetnice, které byly vyzdobeny a opatřeny stožárem, plachtami a pádly, cestoval v nich po celé Evropě a po Středním východě a propagoval jejich použití v přednáškách a knihách (BENIDICKSON, 1982). Robert Baden-Powell, zakladatel skautingu, navrhl v 70. letech 19. století sérii kánoí s plachtami a poté jeho a MacGregorovy kánoe následovaly samostatný vývoj od pádlovaných kánoí (FOX, 2013).

3.2. Historie vodáctví v ČR

Již od pradávna se české vodní toky využívaly k přepravním účelům. Přepravovalo se především na vorech dřevo z lesa, ale také například sůl, potraviny, případně jiné zboží nebo i lidé (DOLEŽAL et al., 1983). Vliv na možnost splouvání měli mlýny, které pomocí mlýnských jezů regulovaly stav vody, a tím dopomáhaly ke sjízdnosti řek. Mlynáři sami využívali řeku k přepravě zboží. Sjízdnosti řek se také věnovala pozornost již za dob Karla IV., který stanovil pravidla pro stavění jezů a vydal nařízení, že je nutné čistit říční koryta (KOHOUTEK et al., 1982).

Čím více byla plavba provozována z obchodních a hospodářských důvodů, tím více bylo žádoucí jednotlivé toky regulovat. Největší rozmach této regulace nastal v druhé půli 19. století, kdy na našich tocích začaly vznikat první menší přehradky a do úvah přicházela i první myšlenka na velké přehradky na Vltavě (SEMOTANOVÁ, 2014).

Jan Zachař z Pašiněvsi, který v 15. století cestoval s mnichy po Skandinávii a Laponsku a účastnil se zde rybářských výprav na kajaku, je považován za jednoho z prvních českých vodáků. Kajak ze svých cest také přivezl do Čech a používal jej pro vyjíždky a zábavu i po českých vodách. Na památku vodáckých cest mu král propůjčil kajak také do erbu, viz Obr. 3 (BUREŠ, 1931). Rovněž Petr Vok z Rožmberka je považován za jednoho z prvních vodáků, jelikož kolem roku 1600 překonal v rámci vodních oslav na Vltavě, ve svém speciálně pro tuto plavbu vyrobeném a odlehčeném člunu, trasu Český Krumlov – Praha (KOHOUTEK et al., 1982).

Obr. 3: Erb pánů z Pašiněvsi umístěný v kostele v obci Páleč (URL 1).

První ověřitelné zprávy o rekreačních a sportovních plavbách po našich řekách se datují od poloviny 19. století (ŠTUMBAUER, 2016). První rekreačně využívané plavidlo byla Sandolína – loďka konstrukčně podobná pramici, která sloužila k rybolovu a k příležitostným vyjíždkám. Dalším typem byl Mañas - jednoduchá loď postavená ze tří prken, která unesla jen jednu osobu (KOHOUTEK et

al., 1982). Tyto lodě však nebyly vhodné pro plavbu proti proudu nebo peřejnaté, nepřehledné nebo úzké úseky toků, problematické bylo také překonání a přenášení jezů, jelikož Sandolíny byly velmi těžké a neobratné (DOLEŽAL et al., 1983).

V červnu roku 1875 se na českém území poprvé objevila kánoe kanadského typu. Na této lodi podnikli dva obchodníci z Anglie - Bradley a Stevens, plavbu po Malši z Kaplice do Českých Budějovic, a pak dále po Vltavě do Prahy, a následně po Labi až do Německa (ŠTUMBAUER et al., 2013). V následujícím roce sjel na speciálním typu kánoe (tzv. Robroy canoe) Vltavu z Českých Budějovic až do Mělníka a dále po Labi do Děčína anglický novinář Pitcairn Knowles. V 80. letech 19. století se pak již na našem území začaly ve veslařských klubech běžně kromě veslic objevovat také kánoe (ŠTUMBAUER, 2016).

Velkou zásluhu na propagaci vodní turistiky měl Josef Rössler-Ořovský, který si již v patnácti letech postavil první jednoduché plavidlo, velmi podobné českému Maňásku a nazval jej ježdík. Na tomto plavidle pak splul Vltavu z Týna n. V. a několik dalších řek (ŠTUMBAUER, 2016). Velmi významným milníkem vodáckých sportů u nás bylo, když Josef Rössler-Ořovský založil Český Yacht Klub, kde byli vedle jachtařů v hojném počtu také čeští kánoisté, kteří v prvním desetiletí 20. století postavili rekonstrukci pravé kanadské kánoe (KOHOUTEK et al., 1982).

V srpnu roku 1910 splouvali řeku Malši a Vltavu na lodi typu Comager J. R. Ořovský a J. Buchar, jejichž splouvání bylo unikátní v tom, že veškeré vybavení, jako např. stany, příkrývky, potřeby na vaření a jídlo, si vezli s sebou. Tento styl vodní turistiky byl nazván „rivercampingem“ a jedná se o předchůdce dnešního několikadenního splouvání řek, jak jej známe (ŠTUMBAUER et al., 2013).

Po 1. světové válce nastal velký rozmach vodní turistiky a vodáctví, vznikalo mnoho oddílů vodních skautů a klasických kanoistických oddílů. Velký podíl na rozmachu vodáctví má také vznik tramského hnutí a tramských osad, se kterým poté bylo vodáctví dlouhou dobu spojováno (ŠTUMBAUER, 2016).

Roku 1925 Český svaz kanoistů a vodních turistů vstoupil jako pátá země do mezinárodní kanoistické federace - International Repräsentantschaft für Kanusport (IRK). Dalšími členy bylo Švédsko, Dánsko, Německo a Rakousko (BÍLÝ et al., 2000). Hned roku 1925 byl Český svaz pověřen pořádáním velkých kanoistických závodů, které byly uspořádány v Praze v rámci VIII. Olympijského kongresu a měly u lidí vzbudit zájem o kanoistiku (ŠTUMBAUER, 2016).

Nejpopulárnějším závodem ve své době u nás byl závod České Budějovice – Praha, který se jel poprvé roku 1922 a jel se bez přestávky. Vítězové projeli trať dlouhou 182 km za 27 hodin a 12 minut, přičemž jejich kánoe vážila neuvěřitelných 105 kg. Tento závod se jel celkem 27krát a v průběhu těchto let se postupně upravovala trať s tím, jak se přetvářelo vltavské údolí (ŠTUMBAUER et al., 2013).

V 50. letech 20. století se definitivně přestaly vyrábět žebrové lodě a namísto nich se začaly vyrábět lepené skořepiny, v polovině 50. let se pak objevil laminát, který znamenal revoluci ve výrobě kánoí. První pokusy o jejich výrobu byly velmi nákladné, proto se začaly ve větším vyrábět až od roku 1957 (KOHOUTEK et al., 1982). V 90. letech 20. století přišly na scénu lodě vyráběné z polyetylenu, což je termoplastický, recyklovatelný, dobře zpracovatelný a relativně levný materiál. Lodě jsou těžké a dají se hůře opravit, ale proti laminátovým lodím jsou výrazně odolnější a snesou i hrubší zacházení, není pak problém najet na kámen nebo přetáhnout loď přes mělčinu (Bílý et al., 2000), čímž bohužel dochází k vyšší devastaci říčních ekosystémů. Díky v podstatě nezničitelným plastovým lodím došlo k velkému rozmachu půjčoven lodí, které tyto lodě půjčují. Ve stejné době také nastal rozmach nafukovacích lodí, které nejsou tak náročné na přepravu a také mají větší odolnost než lodě laminátové (Bílý et al., 2000).

3.3. Historie splouvání horního toku Vltavy

Prvním doloženým splouváním Vltavy bylo bezpochyby plavení dřeva. Díky tomu, že Šumava byla velkou zásobárnou dřeva, bylo třeba dopravit dřevo pro stavbu do velkých měst. Vltava je nejstarším tokem, po kterém se dopravovalo krátké polenové dřevo. Dle známých pramenů je doloženo, že vázané i polenové dřevo se plavilo z Vyššího Brodu do Českého Krumlova již v roce 1472 (NEDVĚD & VODĚROVÁ, 2009). Důkazem, že bylo dřevo plaveno již kolem 15. století, je i nařízení Karla IV. o jezích a clech (ČÁKA, 1997). I když se v úseku od Vyššího Brodu do Českého Krumlova na konci 15. století využíval horní tok Vltavy k přepravě dříví, které bylo vytěženo na Šumavě, bylo téměř nemožné plavit dřevo nad Vyším Brodem, díky přírodní překážce, kterou tvořily Čertovy proudy, kde byly velké balvany a proud, takže se dřevo muselo draze převážet na vozech. Bylo však žádoucí z těchto lokalit dřevo plavit vzhledem k tomu, že se jednalo o nejsnazší a nejlevnější způsob dopravy. Roku 1549 se podařilo díky nařízení Petra III. vyčistit koryto nad Čertovou stěnou, což usnadnilo splavnění koryta Vltavy (NEDVĚD & VODĚROVÁ, 2009). Byly

i další problémové úseky na horní Vltavě, které se daly splouvat pouze při vyšší hladině vody (SMRČKA, 2016).

Roku 1828 začal podnikatel Vojtěch Lanna vyvážet dřevo určené pro stavbu lodí do Německa. Pro výrobu lodí bylo potřeba dlouhé kmenové dřevo, které se nacházelo v lesích Šumavy. Aby mohl toto dřevo z horské oblasti dovážet, bylo nutné, aby provedl úpravy koryta. Nechal tedy zbudovat několik jezů s propustmi (LANDA, 2003).

Rekreační vodáctví na horní Vltavě zažilo svůj rozmach až ve 20. století, kdy získal na popularitě tramping a vodní skauting (ŠTUMBAUER et. al., 2013). Úsek Teplé Vltavy byl pro vodáky až do druhé poloviny 20. století špatně dostupný, ale díky vynálezu skládacích kánoí, bylo možné se i do těchto míst dostat za rekreačním splouváním pěšky. Druhou variantou pak bylo dovézt lodě na autě s vlekem, to však bylo nákladné řešení (ŠTUMBAUER et al., 2013).

Po roce 1989 se stal horní tok Vltavy více přístupným rekreačním vodákům díky rozvoji infrastruktury. Kolem řečiště toku byla zřízena odpočinková a výstupní místa (Lenora, Soumarský Most, Dobrá, soutok Studené a Teplé Vltavy, Pěkná, Nová Pec), a také zde vznikly nové půjčovny lodí. Z vodáctví se stala módní záležitost a druh návštěvníků se proměnil z trampů se vztahem k přírodě až k současným turistům a často i nezkušeným vodákům, kteří k řece moc úzký vztah nemají. Často vystupují z lodí i na nevyznačených místech, dělají hluk, chodí po břehu i řečištěm, nerozpakují se disturbovat pádly živé dno řeky a celkově pak dochází k narušování říčního ekosystému (KLOUBEC, 2007).

V roce 1991 byl na území, kudy protéká Teplá Vltava, založen Národní park Šumava. Splouvání řek v NPŠ bylo omezeno výškou hladiny vody 45 cm na určených vodočtech a kvůli zmírnění negativních vlivů bylo splouvání na vybraných tocích upraveno Návštěvním řádem NPŠ. Pro potřeby monitoringu výšky hladiny vody v Teplé Vltavě byla instalována vodoměrná tyč na Soumarském Mostu, kdy v případě, že byla výška hladiny Teplé Vltavy pro splouvání pod kritickou hranicí 45 cm, byl úsek pro vodáky uzavřen. To se stalo například v roce 2004, kdy byl úsek v sezóně uzavřen na několik týdnů (HRADSKÁ & VOKOUN, 2004; BUFKOVÁ, 2006; KLADIVOVÁ & SIMON, 2006; SVOBODOVÁ & SIMON, 2006). Počet lodí stále vzrůstal až na počet 12 545 v roce 2005 a stával se pro přírodu zvláště v I. zóně národního parku neúnosným (SPRÁVA NPŠ, 2017). Z pohledu ochrany přírody bylo nasnadě, že kvůli nekončícímu poškozování vodních biotopů i jejich okolí bylo nezbytné přijmout opatření týkající se omezení počtu splouvajících lodí (KLOUBEC, 2007).

Vážnost situace donutila Správu národního parku Šumava roku 2008 uvažovat o úplném uzavření úseku, ke kterému však nedošlo, jelikož bylo vypracováno Hodnocení významnosti vlivů záměru (splouvání) na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, kde byly stanoveny příslušným správním orgánem – Krajským úřadem v Českých Budějovicích, přísnější podmínky, týkající se režimu splouvání (BÍLEK, 2013). Nejtěžší ze všech podmínek bylo zajistit rovnoměrné splouvání, tak aby bylo znemožněno splouvání větších skupin (SPRÁVA NPŠ, 2017). K tomu byl 29. 4. 2009 spuštěn Správou NPŠ registrační systém pro vodáky na webových stránkách NPŠ, kde se všichni splouvající museli zaregistrovat. Tímto a dalším zpřísněním podmínek pro splouvání dále klesal počet lodí až na stav 2 243 lodí v roce 2012 a 2 009 lodí v roce 2013. Konečnou a definitivní podobu podmínek pro splouvání stanovil Návštěvní řád NP Šumava s účinností od 1. 5. 2013 (NYKLES, 2014). Podrobnější informace k omezování splouvání v NPŠ v posledních dvou dekadách uvádím v kapitole 3.5.1. o regulaci splouvání v NPŠ.

3.4. Legislativní podmínky splouvání řek v ČR

Splouvání řek v České republice upravuje celá řada zákonů a předpisů. Například vodní zákon č. 254/2001, který v § 7 odst. 5 stanovuje že: „Povrchové vody lze užívat k plavbě jen tak, aby při tom nedošlo k ohrožení zájmů rekreace, jakosti vod a vodních ekosystémů, bezpečnosti osob a vodních děl; rozsah a podmínky užívání povrchových vod k plavbě stanoví Ministerstvo dopravy a spojů v dohodě s Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství vyhláškou.“ Dále je splouvání řek upraveno zákonem o vnitrozemské plavbě vnitrozemskými vodními cestami č. 114/1995 a tzv. Řádem plavební bezpečnosti, tedy vyhláškou č. 344/1991 Sb., kde je však především upravován pohyb motorových plavidel po vodních tocích a mnohdy se dá jen obtížně aplikovat na nemotorová plavidla.

V rámci zákona o vnitrozemské plavbě č. 114/1995 odstavec § 2 je vymezeno několik pojmů:

- vodní cesta: „vodní tok nebo jiný útvar povrchové vody, na kterém lze provozovat plavidla, a součástími vodní cesty jsou vodní díla a ostatní stavby a zařízení“
- plavba: „pohyb nebo stání plavidla na vodní cestě“

- plavidlo: „ovladatelné těleso určené k pohybu nebo stání na vodě, zejména za účelem přepravy osob a nákladu nebo nesení strojů a zařízení“ Plavidla se dále dělí na několik kategorií vzhledem k tématu vodáctví je relevantní pouze jeden druh a to: malé plavidlo. Malé plavidlo se řídí několika podmínkami: nesmí přepravovat více než 12 osob a přesahovat 20 m. Malá plavidla dle zákona podléhají evidenci a je nutné schválit jejich technickou způsobilost. Vzhledem k tomu, že je vodáctví provozováno na plavidlech vyráběných sériově, je toto schváleno již pro konkrétní typ plavidla vyráběných firmou.

Také je prostřednictvím zákona o vnitrozemské plavbě č. 114/1995 stanoveno, jak se mají chovat účastníci provozu a jaké jsou jejich povinnosti, což je do jisté míry aplikovatelné též na chování vodáků. Zákon v odstavci § 29 stanovuje, že: „Účastník plavebního provozu je povinen zachovávat přiměřenou opatrnost a chovat se tak, aby nedošlo k ohrožení bezpečnosti a plynulosti plavebního provozu, lidského života nebo zdraví, ke vzniku škody na majetku a aby nezpůsobil nehodu v plavebním provozu nebo překážku na vodní cestě, znečištění vodní cesty nebo jiné poškození životního prostředí.“ V odstavci § 43 jsou specifikovány přestupky na vodních cestách, mezi kterými je také zákaz požití alkoholu při vedení plavidla, což je jedním z nejčastějších vodáckých prohřešků.

Splouvání vodních toků v národních parcích upravuje zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 sb. a jeho novela č. 123/2017 Sb., kde je v paragrafu § 16 odstavec 2) oddíl n) řečeno, že na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno splouvání vodních toků nebo jiné vodní sporty mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Splouvání některých řek na území národních parků je pak možné povolit jako opatření obecné povahy, která jsou pak vypsána v návštěvním řádu. Opatření obecné povahy (OOP) je správní akt s konkrétně určeným předmětem a obecně vymezeným okruhem příjemců, který v případě regulací v národních parcích můžou vyhlášovat jednotlivé správy NP.

Návštěvní řád je zveřejňován ve formě elektronického dokumentu na stránkách jednotlivých národních parků. Dříve byl vyhlášen přímo jako obecně závazná vyhláška či později po novelizaci správního řádu jako opatření obecné povahy. Dnes po vydání novely zákona o ochraně přírody je již pouze shrnutím zákonných povinností, která jsou vymezena různými zákony, opatřeními a právními předpisy. K tomuto přispěl jistě také kontroverzní spor¹, kdy občanské sdružení

¹ Rozhodnutí NSS č. j. 6 Ao 5/2010-43 ze dne 13. 10. 2010.

Okrašlovací spolek Zdíkovska a D.K. žalovali Správu národního parku Šumava kvůli registraci při splouvání na úseku Soumarský Most – Pěkná. Původně tato občanská sdružení chtěla zrušení opatření obecné povahy, tedy návštěvního řádu, nakonec došlo ke zrušení pouze sporné části. Nicméně zapříčinilo to změnu povahy návštěvního řádu a dnes v případě sporu se budou řešit již jen konkrétní opatření obecné povahy.

3.5. Regulace splouvání v chráněných územích v ČR a její důvody

3.5.1. Národní Park Šumava (NPŠ)

Na území Teplé Vltavy byla zřízena Státní přírodní rezervace již roku 1948 (NYKLES, 2014), v roce 1963 pak byla vyhlášena CHKO Šumava, kde podle dostupných zdrojů byl povolen pohyb pouze po cestách, za kterou byla považována i Vltava, se zákazem táboření, což značně omezovalo možnosti vodní turistiky v oblasti Teplé Vltavy. Některé oblasti Šumavy se navíc nacházely v blízkosti střeženého hraničního pásma (ALBRECHT et. al., 1986). Po roce 1989 mohli vodáci splouvat řeku prakticky bez omezení až do roku 1991, kdy byl založen Národní park Šumava. Od roku 1993 bylo kvůli narůstajícímu tlaku veřejnosti povoleno Národním parkem Šumava splouvání několika šumavských řek, i přesto, že dle zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. je zakázáno splouvání lodí v národních parcích. Správa národního parku Šumava vyhradila ke splouvání, za podmínek uvedených v tabulce níže (Tab. 1), některé vymezené úseky těchto toků: Vydra, Teplá Vltava, Vltava, Otava (OOP 2/2020). Na těchto řekách je splouvání povoleno, ale je omezeno na různých úsecích řek různými regulacemi, jako jsou: výška vodní hladiny, druh a počet plavidel, období roku, denní dobou, stanovením nástupních a výstupních míst a označených odpočinkových míst. Na úseku Soumarský Most – Pěkná je navíc splutí Teplé Vltavy podmíněno registrací a poplatkem, který byl zaveden v roce 2009 (NYKLES, 2014; NPŠ, 2020). Splouvání je povoleno pouze na povolených plavidlech typu kánoe a kajak, splouvání na jiných typech plavidel typu raft, paddleboard, nafukovací matrace atd. není možné (OOP 2/2020).

Seznam vyhrazených úseků vodních toků a specifikace omezení v jednotlivých úsecích:

Vodní tok	Úsek vyhrazený pro splouvání	Povolené období splouvání	Povolená denní doba splouvání	Výška hladiny, při které je možné splouvat ¹⁾	Druh plavidel	Počet plavidel ²⁾	Nástupní a výstupní místa	Odpočinková místa
Vydra	Modrava - Antýgl	01.03. - 31.05. jen o sobotách a nedělích a svátcích	8:00 - 18:00	neomezena	pouze kanoe a kajaky	neomezen	Modrava, Hradlový most (Rechle), Antýgl	
Otava	Čeňkova Pila - Rejštejn	15.03. - 31.10.	8:00 - 20:00	neomezena	neomezen	neomezen	Čeňkova Pila, výstup mimo NP	Paulina louka
Vltava	Borová Lada - Polka	15.03. - 31.05. denně	8:00 - 20:00	neomezena	pouze kanoe a kajaky	neomezen	Borová Lada, Zahradky, Polka	
	Lenora - Soumarský Most	15.03. - 31.10.	8:00 - 20:00	45 cm a více (vodočet Soumarský most)	pouze kanoe a kajaky	neomezen	Lenora, Soumarský Most	
	most u Pěkné - Nová Pec	01.05. - 31.10.	8:00 - 20:00	neomezena	pouze kanoe a kajaky	neomezen	most u Pěkné, Nová Pec	

1) Uvedené výšky hladiny jsou vyznačeny ryskou na vodočetné lati na Soumarském Mostě u mostního pilíře. Pro určení výšky hladiny je rozhodný stav na vodočetné lati v daný den v 8:00 hodin. Při poklesu hladiny pod 47 cm, resp. 52 cm bude vydáno upozornění, že následující den může nastat stav, kdy nebude možné příslušný úsek splouvat.

2) Registrace plavidel pro splouvání úseku Soumarský Most – most u Pěkné se provádí prostřednictvím internetového registračního systému nebo v povolené době splouvání přímo v nástupním místě Soumarský Most (v případě neobsazených míst). Pro každé registrované plavidlo bude před splutím vyhrazeného úseku v nástupním místě Soumarský Most vydána nezaměnitelná registrační známka, kterou se při případné kontrole prokazuje naplnění ustanovení čl. 5 odst. 1 tohoto opatření obecné povahy týkající se registrace.

Tabulka 1: Seznam vyhrazených úseků řek ke splouvání na území NPŠ (OOP 2/2020).

Tomu, kdo poruší Návštěvní řád národního parku Šumava, může být uložena pokuta až ve výši 20 000 Kč podle ustanovení § 87 odst. 2 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.

Jedním z hlavních důvodů a nejcennějším místem NP Šumava je Vltavský luh, kterým protéká řešený úsek Vltavy ze Soumarského Mostu na Pěknou. Je součástí zóny přírodní, což odpovídá dříve nazývané I. Zóně národního parku, nachází se zde významná Ptačí oblast Šumava v rámci soustavy Natura 2000, je také významnou botanickou oblastí a je zahrnován v Ramsarské lokalitě Šumavská rašeliniště z důvodu mezinárodní ochrany mokřadů (ZELENKOVÁ, 2008).

Při specifikaci splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most – Pěkná postupoval orgán ochrany přírody a krajiny na základě závěru zjišťovacího řízení provedeného Krajským úřadem pro Jihočeský kraj k podanému oznámení záměru „Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most - most u Pěkné od roku 2013“ (OOP 2/2020). V období od roku 1993 do roku 2009 byla v tomto úseku jediným omezením splouvání výška hladiny na Soumarském Mostě pod 45 cm. V nejexponovanějších letech byl počet lodí, které tento úsek splouvaly i 12 545 (v roce 2005), což bylo pro přírodu v I. zóně národního parku naprosto neúnosné. Tlak na zdejší ekosystémy gradoval a vyústil v podání několika stížností a vypracování několika studií hodnotících vliv turismu na ekosystémy Teplé Vltavy (KLADIVOVÁ & SIMON, 2006, 2008). Situace byla natolik vážná, že v roce 2008 Správa Národního parku Šumava rozhodla o úplném uzavření horního toku Vltavy pro splouvání v letním období. K tomu však nakonec nedošlo a v roce 2009 byl spuštěn registrační systém pro vodáky na stránkách NPŠ, čímž došlo k zpřísnění podmínek pro splouvání, kdy dle výšky hladiny byl regulován počet lodí za den (100 lodí za den při výšce hladiny), díky tomuto opatření dále klesal počet lodí až na stav 2 243 lodí v roce 2012 a 2 009 lodí

v roce 2013. Konečnou podobu podmínek pro splouvání stanovil Návštěvní řád NP Šumava s účinností od 1. 5. 2013 (NYKLES, 2014). K tomuto kroku došlo na základě výše zmíněného hodnocení EIA v roce 2013, díky tomu byly stanoveny přísnější podmínky, týkající se režimu splouvání. Nejtěžším úkolem bylo splnění stanovené podmínky zajištění rovnoměrného zatížení řeky, tj. omezení splouvání větších skupin. Ještě téhož roku byl proto vypracován časový plán, do kterého se vodáci registrují a kde je počet lodí časově i počtem za hodinu omezen při různých výškách hladiny řeky (viz podrobněji Tab. 2). V případě, že to volná kapacita dovoluje, je možné se registrovat přímo v nástupním místě Soumarský Most (ZELENKOVÁ et al., 2013).

Tabulka pravidel splouvání Teplé Vltavy a Vltavy v úseku Soumarský Most – most u Pěkné

Úsek vyhrazený pro splouvání	Povolené období splouvání	Povolená denní doba splouvání ¹⁾	Výška hladiny, při které je možné splouvat ²⁾	Druh plavidel	Počet plavidel ³⁾	Nástupní a výstupní místa	Odpočinková místa
Soumarský Most - most u Pěkné	01. 05. - 31. 05. So, Ne, svátky	8:00 - 20:00	50 – 61 cm (vodočet Soumarský most)	pouze kanoe a kajaky	Nejvýše 7 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 63 plavidel denně) + průvodce (skupiny do 5 lodí včetně nemusí mít průvodce)	Soumarský Most, most u Pěkné	Most u Dobré, Chlumský most, soutok teplé a Studené Vltavy
			Nad 61 cm (vodočet Soumarský most)		Nejvýše 20 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 180 plavidel denně)		
	01. 06. – 30. 06.	8:00 - 20:00	50 – 61 cm (vodočet Soumarský most)		Nejvýše 7 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 63 plavidel denně) + průvodce (skupiny do 5 lodí včetně nemusí mít průvodce)		
			Nad 61 cm (vodočet Soumarský most)		Nejvýše 20 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 180 plavidel denně)		
	01. 07. – 31. 08.	8:00 - 20:00	50 – 61 cm (vodočet Soumarský most)		Nejvýše 7 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 63 plavidel denně) + průvodce (skupiny do 5 lodí včetně v době 14:00 – 16:00 nemusí mít průvodce)		
			Nad 61 cm (vodočet Soumarský most)		Nejvýše 20 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 180 plavidel denně)		
	01.09. - 31.10.	8:00 - 20:00	50 – 61 cm (vodočet Soumarský most)		Nejvýše 7 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 63 plavidel denně) + průvodce (skupiny do 5 lodí včetně nemusí mít průvodce)		
			Nad 61 cm (vodočet Soumarský most)		Nejvýše 20 registrovaných plavidel za hodinu (tj. max. 180 plavidel denně)		

1) Čas vyplutí jednotlivých registrovaných lodí (skupin) je 8:00, 9:00, 10:00, 11:00, 12:00, 13:00, 14:00, 15:00 a 16:00 s tolerancí 15 minut po stanovené hodině.

2) Uvedené výšky hladin jsou vyznačeny riskami na vodočetné lati na Soumarském Mostě u mostního pilíře. Pro určení výšky hladiny je rozhodný stav na vodočetné lati v daný den v 8:00 hodin. Při poklesu hladiny pod 52 cm bude vydáno upozornění, že následující den může nastat stav, kdy nebude možné příslušný úsek splouvat.

3) Registrace plavidel pro splouvání úseku Soumarský Most – most u Pěkné se provádí prostřednictvím internetového registračního systému nebo v povolené době splouvání přímo v nástupním místě Soumarský Most (v případě neobsazených míst). Pro každé registrované plavidlo bude před splutím vyhrazeného úseku v nástupním místě Soumarský Most vydána nezaměnitelná registrační známka, kterou se při případné kontrole prokazuje naplnění ustanovení čl. 5 odst. 1 tohoto opatření obecné povahy týkající se registrace.

Tabulka 2: Seznam pravidel pro splouvání regulovaného úseku Vltavy platný od roku 2013, zanesený do Návštěvního řádu NP Šumava (OOP 2/2020).

Na horní Vltavě bylo nutné sladit termíny, tak aby bylo možné navazovat při splouvání z vyšších nástupních míst, např. z Borové Lady, Horní Vltavice nebo Lenory v době od 8 do 20 hodin. Vzhledem k tomu, že tok je díky vodnímu stavu a překážkám v toku většinu roku nesjízdny, se jedná o navýšení počtu vodáku v řádu desítek jedinců, a tedy minimální disturbanční zátěž na říční tok. Je zřejmé z dlouhodobé zkušenosti orgánu ochrany přírody, že limitem počtu vodáků je v tomto úseku spíše výška hladiny vody resp. suché roky a průjezdnost řeky než počet dní, kdy se smí legálně splouvat (OOP NPŠ), jak je vidět v Tabulce 3, kde nejsušším rokem s nejnižším počtem splouvajících lodí byl rok 2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet lodí	2243	2009	2615	1521	3211	2119	2858	2092	2918

Tabulka 3: Počet lodí které splouvaly regulovaný úsek Soumarský Most – Pěkná od roku 2012. (NPŠ, 2020; upravila Pelcová)

V roce 2020 splulo úsek s povinnou registrací mezi Soumarským Mostem a Pěknou 2918 lodí, což je skoro o třetinu více než v roce 2019 (viz Tab. 4). Tento výrazný rozdíl lze vysvětlit zákazem splouvání v suchém roce 2019 z důvodu nedostatku vody, který byl vyhlášen v 77 dnech ze 6 měsíců, kdy je možné řeku splouvat (viz Tab. 3), přičemž v nejpreferovanějších termínech letních prázdnin, kdy je systém splouvání obvykle plně obsazen, platil zákaz téměř celý srpen (22 dní) a 4 dny v červenci. Rovněž na podzim nebylo možné splouvat celé září a většinu října (21 dní). Naopak ve vodném roce 2020 to bylo jen 7 dní za 5 měsíců, kdy se nesplovalo (www.raft.cz, 2021).

Měsíc	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	celkem
Počet lodí 2019	252	827	783	212	0	18	2092
Počet lodí 2020	0	766	1016	945	161	30	2918

Tabulka 4: Počet lodí, které splouvaly regulovaný úsek Soumarský Most – Pěkná v jednotlivých měsících v letech 2019 a 2020. (NPŠ, 2020; upravila Pelcová dle informací od NPŠ)

3.5.2. Krkonošský národní park (KRNAP)

Krkonošský národní park pro povolení splouvání vyhlásil Opatření obecné povahy č. 4/2020 (dále jen OOP) o vyhrazení úseků vodních toků na území KRNAP. Znění opatření je dostupné na webových stránkách KRNAP. Platnost OOP je do 31. 12. 2025. Splouvání je povoleno pouze na kánoji, kajaku a na raftu. Správa Krkonošského národního parku využila možnosti povolení splouvání opatřením obecné povahy. Došlo k vyhrazení míst pro splouvání a byly stanoveny i další podmínky splouvání dle zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. podle § 78 odst. 3 písm. i) zároveň je možné stanovit podmínky týkající se rozsahu, způsobu

a času prováděné činnosti. Tato kritéria resp. podmínky, za kterých je splouvání povoleno na jednotlivých tocích, jsou specifikovány v následující tabulce (Tab. 5).

Vodní tok	Vyhrzený úsek pro splouvání	Povolené období a denní doba splouvání	Výška vodního sloupce a průtok pro možné splouvání	Nejvyšší možné nástupní místo ke splouvání	Další nástupní místa ke splouvání
Jizera	Mýto až soutok s Jizerkou	celoročně za denního světla	nestanoveno	Mýto	Pod Ostrovem, Vilémov, Jablonec nad Jizerou, Níštějka, Horní Sytová
Jizerka	Vítkovice, most u hotelu Skála, ústí Kozelského potoka až soutok s Jizerou	celoročně za denního světla	nestanoveno	Hotel Skála	nestanoveno
Labe	Přehrada Labská až Vrchlabí	celoročně za denního světla	průtok 9 m ³ /sec odpouštěném z přehrady Labská	pod přehradou Labská	nestanoveno
Malá Úpa	Spálený Mlýn u mostu až soutok s Úpou	celoročně za denního světla	nestanoveno	Spálený Mlýn, zátopová louka u mostu (p.p.č. 452/0 v k.ú. Dolní Malá Úpa)	nestanoveno
Mumlava	most u skokanských můstků v Harrachově až soutok s Jizerou	celoročně za denního světla	nestanoveno	most u skokanských můstků v Harrachově	nestanoveno
Úpa	Pec pod Sněžkou až Horní Maršov	celoročně za denního světla	nestanoveno	Pec pod Sněžkou parking	nestanoveno

Tabulka 5: Pravidla regulace splouvání vybraných vodních toků na území Krkonošského národního parku (OOP 4/2020; upravila Pelcová).

Na těchto vodních tocích je povoleno splouvání celoročně, vzhledem k tomu, že tyto toky nejsou na území národního parku tolik vodné, je jejich sjízdnost závislá na množství tajícího sněhu, na oblevách či na obdobích po přívalových deštích. Splouvat řeky je zde tedy možné především v zimním a jarním období, případně bezprostředně po přívalových deštích. Reálně je tedy možné tyto řeky splouvat pouze pár dní v roce a ještě to jsou ve většině případů dny mimo vegetační období a mimo hlavní období rozmnožování živočichů. Z komerčního i turistického hlediska nejsou tyto toky nijak zajímavé, jelikož jejich sjízdnost je velmi náročná a nedají se dopředu předvídat podmínky, které zde budou panovat. Vodácký průvodce například uvádí, že horní Labe v úseku pod Labskou přehradou bylo v roce 2019 sjízdné 26 dní, a to pouze v měsících dubnu a květnu, zatímco v roce 2020 to bylo celkem pouhých 8 dní v únoru, červnu, říjnu a listopadu. Náročnost splutí tohoto úseku je uváděna jako velmi

náročná, úsek je tedy vhodný především pro splouvání profesionály, případně pro konání závodů na divoké vodě (RAFT, 2021). Pro konání těchto organizovaných hromadných akcí je však potřeba ještě povolení ze zákazu podle § 16 odst. 2 písm. q) ZOPK (území národního parku) anebo souhlas podle § 37 odst. 3 písm. d) ZOPK (pro území ochranného pásma národního parku) (OOP, 2020).

3.5.3. NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce

Splouvání řeky Kamenice, která protéká národním parkem České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce, je od toku Chřibské Kamenice po celé délce protékající NP a CHKO zakázáno. Jedná se o romantickou soutěsku mezi pískovcovými skalami (RAFT.CZ, 2020). Na úseku se nachází dva jezy, které zadržují vodu pro plavbu komerčních pramic, které jsou zde jako jediné povolené, jelikož historie plavby na pramicích je zde turistickou atrakcí s historií sahající až do 90. let 19. století (NAGEL, 2019). Tok Kamenice není čištěn od padlých stromů, proto jsou v soutěsce místa s častými zátarasy (RAFT.CZ, 2020).

Splouvání řeky Kamenice bylo zakázáno, když byl vyhlášen NP České Švýcarsko roku 2000 na základě zákona o ochraně přírody a krajiny. Převážná část vodního toku (9 km z 12 km toku) se nachází v zóně přírodní s nejvyšším stupněm ochrany a v klidovém území. Předmětem ochrany přírody zde jsou především společenstva vodních rostlin, vodní fauna (včetně vydry obecné a lososa obecného, prioritních druhů Evropsky významné lokality České Švýcarsko) a břehové porosty. Je zde důvodná obava, že vodní sporty by v jisté míře vedly k narušování přírodního prostředí, a to poškozováním vodních rostlin, narušováním rybích trdlišť, sešlapem a erozí břehů, rušením živočichů nadměrným hlukem apod. Správa NP České Švýcarsko tedy vyhodnotila, že zájmy příznivců o vodní sporty zde nepřevážily nad zákonem jasně definovaným veřejným zájmem na ochranu přírody v národním parku (NAGEL, 2019).

3.5.4. Národní park Podyjí

Územím Národního parku Podyjí protéká řeka Dyje, a to úsekem mezi Vranovem a Znojmem, kde protíná nejpřísněji chráněnou zónu národního parku, tedy zónou přírodní. Splouvání zde není povoleno na základě zákona o ochraně přírody a krajiny. Pouze na území městečka Hardegg je případné splouvání povoleno, není zde však žádná vodácká infrastruktura. Při povolení vodáckých sportů by zde došlo

k narušení přirozených podmínek pro život zvláště chráněných a jiných významných organismů vázaných na biotop řeky, jako jsou vydra, čáp černý nebo lakušník vzplývavý. Také by zde došlo k narušení přirozeného prostředí velkých dravých ptáků žijících na skalních stěnách kolem řeky. Kromě překážek splouvání na základě zákona o ochraně přírody a krajiny jsou zde ještě technické problémy, jelikož průtoky vody v řece Dyji se zde řídí potřebami vodních elektráren ve Vranově, tudíž má řeka Dyje často nedostatečnou výšku hladiny pro splouvání (NPP, 2012).

3.5.5. CHKO Litovelské Pomoraví

Na území Litovelského Pomoraví se omezuje splouvání řeky Moravy, jelikož se niva řeky nachází na území ptačí oblasti Litovelské Pomoraví (soustavy NATURA 2000) a na území národní přírodní rezervace Ramena řeky Moravy. Zde je v úseku mezi Litovlí a Hynkovem možné splouvat řeku v období od 1. srpna do 31. března, protože na tomto území žijí vzácné druhy živočichů a je tímto zajištěn jejich nerušený vývoj (CHKO LP, 2021). Na území Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví je řekou Moravou tvořena unikátní říční síť resp. vnitrozemská říční delta. Některé úseky jsou téměř nedotčené zásahy člověka a jsou velmi rozmanité, je možné zde nalézt brody, ostrovy, tůně, štěrkové lavice a značné množství naplaveného dřeva. Na oblast kolem řeky Moravy jsou vázané vzácné druhy ptáků: ledňáček říční, písík obecný, kulík říční a konipas horský (MACHAR, 2011). Vystupováním z lodi a chozením po náplavech může být způsobeno poškození maskovaných vajec a mláďat vzácných druhů ptáků. Přítomnost splouvajících vodáků ruší rovněž ptáky hnízdící podél toků apod. Aby k těmto negativním efektům vodní turistiky nedocházelo, bylo přikročeno k omezení splouvání v době hnízdění vzácných ptáků a to od 1. dubna do 31. července v již zmiňovaném úseku z Litovle do Hynkova, tento úsek je vyznačen v souladu s nařízením CHKO Litovelské pomoraví² (SEVČÍK & HOLEC, 2013).

K ohrožení ledňáčka říčního ze strany vodáků dochází zejména při nelegálním táboření na štěrkopískových lavicích v řece v blízkosti hnízda, kde ledňáčci vlivem vyrušení nemohou krmít svá mláďata. V úseku z Hynkova po Chomutov je splouvání úplně zakázáno kvůli ohrožení hnízdění kulíka říčního, jako náhradní trasa zde slouží Mlýnský potok. Také rybářství je v úseku řeky omezeno na dobu mimo hnízdění vzácných ptáků (MACHAR, 2011).

² pravomocné rozhodnutí č.j. S/0343/LM/2011-0667/LM/2011 ze dne 14.4.2011

3.5.6. CHKO Český ráj

V Českém ráji je vodácky nejvytíženější řekou Jizera, kde dle webových stránek www.trutnovsko.info probíhá sběr dat pro vyhodnocení vlivu vodáctví na ekosystémy (TRUTNOVSKO.INFO, 2020).

V roce 2016 byla zpracována na žádost libereckého krajského úřadu závěrečná zpráva - „Koncepční řešení vodácké turistiky na Jizeře ve vztahu k ochraně zvláště chráněných druhů ryb“. Tento dokument poukázal na pestré složení rybiho společenstva v řece Jizeře a na přítomnost tří zvláště chráněných druhů, které žijí v celém toku řeky Jizery. Jedná se o vranku obecnou (*Cottus gobio*), střevli potoční (*Phoxinus phoxinus*) a mihuli potoční (*Lampetra planeri*). Také zde bylo odhadnuto, že v sezóně je množství splouvajících lodí dle vytíženosti půjčoven 600–1000/měsíc. Bylo prokázáno, že na exponovaných místech řeky dochází pádlováním, dřením lodí a pohybem osob po dně k ničení vodních makrofyt, eliminaci mechorostů a narušování sedimentů, které tvoří přirozený biotop pro významné druhy ryb (PRAVEC, 2016). Řeka Jizera je v řešené lokalitě také částečně součástí přírodní rezervace Údolí Jizery u Semil a Bítouchova. Zasahují sem rovněž dvě EVL soustavy Natura 2000 – horní úsek u Spálova se nachází na okraji EVL Údolí Jizery a Kamenice a EVL Průlom Jizery u Rakous kopíruje území CHKO Český ráj.

Vodácký průvodce RAFT.CZ uvádí, že sjízdnost řeky ve středním úseku je vhodná od vodního sloupce min. 50 cm, což v letních měsících není skoro nikdy, nicméně turisté vzhledem k tomu, že se jedná o doporučení vodáckého průvodce a ne o oficiální nařízení CHKO na toto doporučení nedbají.

3.5.7. CHKO Třeboňsko

Lužnice která se nachází na území CHKO Třeboňsko je považována za jednu z prvních řek využívaných vodáky, je považována za kolébkou vodáctví v Čechách. Je zde tedy velký střet mezi ochranou přírody a využitím rekreačního potenciálu řeky. Téměř celý tok Lužnice v CHKO Třeboňsko je mj. chráněn také soustavou maloplošných zvláště chráněných území v kategoriích přírodní rezervace (PR) a národní přírodní rezervace (NPR), ale i přesto jsou nejcennější biotopy do velké míry zpřístupněny pro širokou veřejnost. Na území NPR Lužnice i přímo v řece Lužnici a v jejím okolí se vyskytuje celá řada vzácných druhů živočichů, rostlin potažmo stanovišť, například rozsáhlé porosty tavolníků jsou jednou z nejbohatších lokalit

motýla bělopáska tavolníkového (*Neptis rivularis*), běžně se zde dá také narazit na druhy, jako jsou vydra říční, vodouš kropenatý, orel mořský nebo hohol severní. Přesto, že splouvání na území NPR Stará a Nová řeka po toku Lužnice je povoleno na základě zřizovacího předpisu³, nesmí se zde vystupovat z lodí s výjimkou nouzových situací a překonávání překážek, což stanovuje zákon § 29 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny - vstup na území NPR mimo cesty je zakázán. Tedy by se správně nemělo v rámci vodácké jízdy vyrazet do okolí řeky v NPR pěšky. Od vedoucího CHKO mi bylo řečeno, že na jejich území to interpretují a akceptují tak, že přípustné jsou jen výstupy na břeh nezbytné k překonávání překážek v toku (přenášení, obcházení), což jsou zároveň výstupy z důvodu bezpečnosti plavby. Toto mají dále uvedeno v plánu péče NPR. Vymáháno by to mělo být při běžných kontrolách strážní službou. Žádné zásadní problémy ve větším rozsahu zde ale nevidují. Proto správa CHKO zatím neměla potřebu přistoupit k regulaci splouvání z hlediska časového období, kdy se může splouvat, i z hlediska počtu splouvajících lodí za časový úsek. Hrozba poškození biotopů zde spíše přichází ze strany těžby šterkopísku. Zde však byla provedena rebilance ložisek nerostných surovin v nivě a nebezpečí zásahu do biotopu se podařilo odvrátit (BUREŠ, 2013).

3.5.8. CHKO České středohoří

Na řece Ploučnici bylo vyhodnoceno, že výrazný nárůst počtu vodáků narušuje ekosystémy v této specifické úzké řece, a tak byla vypracována na žádost Ministerstva životního prostředí a Krajského úřadu v Liberci studie od Výzkumného ústavu vodohospodářského T.G.M - Vyhodnocení vlivu splouvání Ploučnice a návrh případných podmínek regulace. Studie byla vydána v roce 2019 a měla zjišťovat rozsah poškození přírody při nízkých vodních stavech během průjezdu lodí. Výzkumníci VÚV použili metodu počítání úlomků makrofyt tj. počtu odlomených či odtržených úlomků vodních rostlin, které jsou uvolňovány průjezdem splouvajících lodí. Metoda spočívá v zachytávání a počítání úlomků rostlin po dobu 20 dní vždy po 10 minutách během hodiny, kdy splouvají na řece lodě (tato metoda byla využita a vyvinuta právě na Teplé Vltavě pro potřeby regulace splouvání a prokázání vlivu na říční ekosystém (KLADIVOVÁ & SIMON, 2005). Dřením lodí při nízkých stavech zde může být způsobeno poškození přirozeného biotopu organismů na dně vodního toku. Na základě této studie bylo navrženo omezení splouvání při stavech nižších než 33

³ Vyhláška č. 200/2013 Sb. *Vyhláška o vyhlášení Národní přírodní rezervace Stará a Nová řeka a stanovení jejich bližších ochranných podmínek*

cm (HOŘICKÁ et al., 2019). Nicméně dle vodáckého průvodce raft.cz je však stav vodní hladiny Jizery pod 36 cm prakticky nesplavný.

3.5.9. Ostatní CHKO a MZCHÚ

Regulace splouvání řek nebyla v našich dalších CHKO zaznamenána. Významnými řekami na území CHKO mohou být ještě například Berounka na území CHKO Český kras a CHKO Křivoklátsko, nebo Ohře na území CHKO Slavkovský les, zde však je výška hladiny řek tak vysoká, že k poškození říčního ekosystému pravděpodobně nedochází nebo dosud nebyla potřeba situaci v souvislosti se suchými sezónami a poškozováním ekosystémů řešit.

Dle vodáckého průvodce RAFT.CZ nejsou také nijak omezovány řeky Morava a Desná na území CHKO Jeseníky. V případě CHKO Poodří a řeky Odry vodácké atlasy uvádí, že Odra je odshora celoročně sjízdná od Suchdolu nad Ohří až po Studénku a CHKO žádné regulace splouvání toků na svém území neuvádí.

O regulaci splouvání řek v přírodních rezervacích, přírodních památkách a národních přírodních památkách vyjma těch, které jsou zároveň součástí CHKO a jsou regulovány případně podmínkami splouvání vydaných v rámci nařízení CHKO, nebyly nalezeny žádné informace o tom, že by v některých z těchto bylo splouvání řek a potoků nějak omezováno, zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 sb. paragraf §29 oddíl d) však stanovuje, že v případě národních přírodních rezervací je zakázáno vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, tedy je pravděpodobně třeba i pro splouvání řek vyznačit povolenou cestu.

3.6. Podmínky splouvání řek ve vybraných zemích střední Evropy

3.6.1. Slovensko

Na Slovensku je 9 národních parků a 14 chráněných krajinných oblastí. Zákonnou úpravu v chráněných oblastech zajišťuje zákon č. 543/2002 Z. z. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon na rozdíl od České republiky nezakazuje v národních parcích přímo splouvání řek, jsou zde však stanoveny obecné podmínky využívání jednotlivých zón národních parků. Zón je celkem pět: v první zóně ochrany jsou podmínky nejmírnější, uplatňují se zde ustanovení o všeobecné ochraně přírody a krajiny podle druhé části zákona. Druhá zóna stanovuje, že je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody a krajiny při těchto aktivitách: „organizování veřejných

tělovýchovných, sportovních a turistických aktivit, jakož i jiných veřejnosti přístupných společenských aktivit za hranicemi zastavěného území obce nebo mimo sportovní a rekreační areály, které jsou k tomu určeny“. Ve třetí zóně je zákonem zakázáno: „tábořit, stanovat, jezdit na koni, zakládat oheň mimo uzavřených staveb, lyžovat, provozovat horolezecký výstup, skialpinismus nebo jiné sportovní aktivity za hranicemi zastavěného území obce“. Ve čtvrté zóně ochrany je dle zákona o ochraně přírody a krajiny zakázáno: „umístit zařízení na vodním toku nebo jiné vodní ploše nesloužící plavbě nebo správě vodního toku nebo vodního díla“, z tohoto lze usuzovat, že splouvání by mohlo být povolené. Splouvání řek je dále individuálně řešeno v návštěvních řádech jednotlivých národních parků. Zásadněji je upravováno splouvání ve třech národních parcích, které jsou uvedeny v tabulce níže (Tab. 6).

Národní park	vodní tok	podmínky splouvání	podmínky splouvání
Slovenský ráj	Hornád- prielom	úsek řeky	v úseku Hrabušické Mýto - Hrdlo Hornádu - Letanovský Mlyn - Čingov
		termín splouvání	1. květen až 31. říjen, od hodiny po východě slunce po hodinu před západem slunce
		omezení hladiny výšky	na vodním sloupci Hrabušice - Mýto je stav hladiny Hornádu minimálně 70 cm a
		omezení lodí	max 70 ks jednomístných nebo dvojmístných lodí
		poplatek	poplatek za osobu: 10 €
Nízké tatry	Čierný Váh- horní úsek	úsek řeky	v úseku Nižný Chmelienec, most - sůtok s Bielym Váhem
		termín splouvání	od 15. dubna do 15. září, v čase od 9. do 16. hodiny
		omezení hladiny výšky	
		poplatek	
Nízké tatry	Hron	úsek řeky	v úseku Heľpa – Šalková
		termín splouvání	od 15. dubna do 15. září, v čase od 9. do 16. hodiny
		omezení hladiny výšky	
		poplatek	
Nízké tatry	Starohorský potok	úsek řeky	Starohorský potok
		termín splouvání	od 15. dubna do 15. září
		omezení hladiny výšky	
		poplatek	
Pieninský národní park	Dunajec	úsek řeky	řeka Dunajec v období od 1. dubna do 31. října.
		termín splouvání	řeka Dunajec v období od 1. dubna do 31. října.
		omezení lodí	pro sportovní lodě typu kajak a kanoe a 4 a víc místné rafty
		poplatek	

Tabulka 6: Podmínky splouvání řek ve slovenských národních parcích (NP SLOVENSKY RAJ, 2018; PIENAP, 2020; RAFT.CZ, 2020; upravila Pelcová).

Obecně lze říci, že na Slovensku není pozorován tak zásadní vliv splouvání na chráněné druhy, jako v České republice. Není zde tedy zpracováno tolik výzkumů, jako na horním toku Vltavy a jinde. Nejvíce je omezována Soutěska Prielom Hornádu v národním parku Slovenský ráj, kde je splouvání také stejně jako i na Teplé Vltavě zpoplatněno. Soutěska se nachází v zóně A národního parku, tedy v nejvyšším 5. stupni ochrany. Jízda na kanoích po řece má však nevýznamné dopady, které jsou každopádně pečlivě sledovány a činnost je přísně regulovaná (MEYER, 2018). Splouvání je zde povoleno od května 2016 na základě velkého zájmu veřejnosti o tuto aktivitu (NP SLOVENSKY RAJ, 2018).

Na řece Dunajec v Pieninském národním parku je turistickou atrakcí plavba na pltích, ta má bohatou historii. Její počátky sahají až do roku 1832, kdy se zde jako první splavovali návštěvníci lázní v polské Szczawnici. Zpočátku se návštěvníci splavovali na soupravách, které se skládaly ze třech až pěti vydlabaných kusů kmenů. V dnešní době je již nahradily pltě složené z pěti dřevěných desek. Pltnictví se věnují pltníci na obou stranách Dunajce a v průměru splaví za turistickou sezónu na polské straně cca 240 000 a na slovenské straně 140 000 návštěvníků. Na Dunajci je však povoleno také tradiční splouvání na sportovních lodích typu kanoe, kajak či raft (PIENAP, 2020). Vzhledem k velké historii plavby na pltích však správa národního parku zatím neuvažovala zrušení splouvání Dunajce kvůli ochraně zdejších ekosystémů, neboť zde patrně ani v letních měsících nedochází k takovým dramatickým poklesům vodní hladiny jako u některých drobnějších vodních toků u nás v ČR.

3.6.2. Rakousko

V Rakousku platí, že v zásadě může do veřejných vod vstoupit kdokoli. Problém je však, že je vyžadováno vlastnictví pozemků, na kterých se nastupuje a vystupuje z lodi, případně je nutné alespoň předložení nájemní smlouvy. V přírodních rezervacích a národních parcích se však doporučuje opatrnost, protože tam je již často úplně zakázáno chodit po břehu, což upravují návštěvní řády a pravidla jednotlivých území.

Zvláštní pozici v rakouském právním řádu má rafting, který je součástí zákona o lodní plavbě a jsou pro něj stanoveny přesné technické předpoklady a licence. Licence je pak potřeba i pro oprávnění k řízení plavidla. Součástí komerční koncese jsou i oprávnění k nástupním a výstupním pozemkům (SVOBODA, 2015). Dle rakouského zákona je pak vyžadována při splouvání střízlivost, povoleno je

maximálně 0,5 ‰ alkoholu a jsou zakázány látky nebo léky, které ovlivňují schopnost řízení plavidla. Minimální věk pro nezávislé řízení je mezi 12 a 16 lety, v závislosti na výšce vodní hladiny (WELLENLIEBE, 2020).

V Rakousku se nachází šest národních parků, které jsou vyhlášeny samostatným zákonem přímo spolkovými zeměmi. Většina řek v Rakousku by se dala označit jako divoké vzhledem k náročnosti jejich splouvání, níže jsou uvedena pravidla splouvání některých z nich (viz Tab. 7).

Národní park	vodní tok	podmínky splouvání	podmínky splouvání
Thayatal	Thaya	1. úsek	Raabs - Kollmitz - Eibenstein (cca 13 km)
		výška hladiny	Optimálně splavné mezi 120 cm a 180 cm na hrázi Raabs.
		2. úsek	Weikertschlag - Raabs (cca 10 km)
		termín splouvání	Platí obecný zákaz vstupu během období rozmnožování a hnízdění vzácných ptáků (1. března - 31. května)
		výška hladiny	splavná pro zkušené kanoisty je pouze při vysoké hladině
		3. úsek	Karlstein - Raabs (cca 10 km)
Biosférická rezervace Berchtesgadener Land	Saalach	úsek řeky	
		termín splouvání	
		omezení hladiny výšky	
		poplatek	poplatek za splouvání od mostu Au 1,2 Eur za loď
Národní park Vápencové Alpy	Steyr	úsek řeky	
		termín splouvání	V části Klaus-Frauenstein je povoleno splouvání od 1.5. do 15.9. od 10:00 do 16:30
		omezení lodí	V horní části je zakázáno splouvání rafty
		poplatek	
Národní park Vápencové Alpy	Rosanna	úsek řeky	
		termín splouvání	Zakázáno splouvání v úseku Vlčí soutěsky na 10 let, kvůli obsahu železa v řece. Od silničního mostu Steeg možné splouvat jen do 15.8.
		omezení hladiny výšky	
		poplatek	
Národní park Vápencové Alpy	Lech	úsek řeky	
		termín splouvání	Možné splouvat od 1.5.-30.9. od 9:00 do 19:00.
		omezení lodí	
		poplatek	

Tabulka 7: Podmínky splouvání řek v rakouských národních parcích (RAFT.CZ, 2020; upravila Pelcová).

Vzhledem k tomu, že národní park Thayatal je poměrně nový (byl založen v roce 2000), jedná se o lokalitu, kde zatím není vysoký zájem o vodní turistiku a vliv splouvání na řeku Dyji resp. řeku Thaya, není tak znatelný. Jedná se o turisticky ještě

ne zcela objevenou lokalitu, dá se však předpokládat, že vodácká návštěvnost časem poroste a kanoistika určitě je mezi ostatními sporty považována v chráněných územích za „problémovou aktivitu“ (KALISCH & KLAPHAKE, 2008).

V národním parku Dunajské luhy, byl prováděn výzkum počtu lodí a sociálního vlivu na návštěvníky. Sledovalo se, kolik splouvajících lodí je vodáky vnímáno ještě jako sociálně únosné. Roli hrálo například očekávání návštěvníků, kteří doufali v poklidné splouvání o samotě. Jako přiměřené, bylo hodnoceno setkání s až šesti dalšími skupinami vodáků. Dle výpočtů byla přiměřená kapacita překročena ve 22 dnech v průběhu měsíců červen až srpen, nicméně k omezení splouvání zde prozatím přistoupeno nebylo, jednalo se spíše o informativní sociální studii (STERL et al., 2004).

3.6.3. Slovinsko

Zákon o národním parku Triglav (Úřední věstník Republiky Slovinsko, č. 52/10, 46.14) zřídil národní park, zákon také určuje území, chráněná území a oblasti užších chráněných území v národním parku, pravidla chování a režimy ochrany, způsob řízení, účast veřejnosti a obyvatel národního parku na řízení, orientace na udržitelný rozvoj v národním parku a v územních samosprávných celcích v národním parku a způsob jejich realizace, financování, dohled, sankce a další akce související s cíli a účely zákona.

Plavba lodí je dle zákona o národním parku Triglav zakázána v první zóně ochrany, přičemž zóny ochrany jsou stanoveny tři. V následující tabulce jsou uvedeny podmínky splouvání řek na triglavských řekách (viz Tab. č. 8).

Národní park	vodní tok	podmínky splouvání	podmínky splouvání
Triglavský národní park	Soča	termín splouvání	Splouvání povoleno od 1. dubna - 31. října, 9:00 - 18:00
		poplatek	je třeba zakoupit povolení za 3 Eur/den
Triglavský národní park	Korytnica	termín splouvání	Splouvání povoleno od 1. dubna - 31. října, 9:00 - 18:00
		poplatek	je třeba zakoupit povolení za 3 Eur/den

Tabulka 8: Podmínky splouvání řek ve slovinském národním parku Triglav (TNP, 2020; upravila Pelcová).

3.6.4. Německo

Ochrana přírody v Německu je považována za velmi důležitou. Proto ve splouvání řek na kánoích existují jistá omezení. Ty jsou vyjádřeny například v

dočasných nebo celoročních zákazech splouvání v určitých vodách. Zakázané splouvání může někdy vést k přísným sankcím ve formě pokut. Na sportovní splouvání řek však není v Německu potřeba samostatná licence. Přesto je důležité znát základy sportu, aby se předešlo nehodám a splouvající dokázali přežít v často velmi obtížných vodách (WELLENLIEBE, 2020).

V Německu platí určitá omezení pro vodáky na některých řekách, potocích a jezerech i na pobřežích moře. Jsou vydávána a určena k ochraně vody i rostlin a živočichů v nich nebo v jejich okolí.

Tým digitálních dat v Německé asociaci pro kánoe (DKV) vyvinul novou službu pro prohlížení podmínek splouvání po německých a mezinárodních vodách. Plavební předpisy jsou nyní k dispozici v databázi - a už ne jen ke stažení ve formátu PDF na webových stránkách DKV:

<https://www.kanu.de/FREIZEITSPORT/Befahrungsregeln-75607.html>.

Kromě předpisů nařízených úřady byla do seznamu dopravních předpisů zahrnuta také dobrovolná omezovací opatření. Jednání s orgány ochrany přírody umožnila na mnoha místech zabránit nadměrným omezením DKV a jeho regionální sdružení dosáhnout řady výjimek. Všichni turisté splouvající po vodě jsou vyzváni, aby věnovali přírodnímu prostředí zvláštní pozornost a chovali se v přírodě příkladně, aby nepředstavovali žádný důvod pro další uzavírání (KANU.CZ, 2021).

Databáze regulovaných řek na území Německa je velmi přehlednou databází, která je na území Evropy unikátem, žádný jiný stát nemá vypracován takto ucelený přehled. Přehled má 30 stran a obsahuje všechny regulované a zakázané úseky všech Německých řek (viz Příloha č. 4) a je pravidelně aktualizován (KANU.CZ, 2021).

Nejznámějším omezením je pravděpodobně Dunaj na území národního parku Schwarzwald, kde platí různě přísná pravidla na základě výzkumu, který zde prováděl orgán ochrany přírody okresního úřadu Schwarzwald-Baar-Kreis. Výzkum spočíval v počítání lodí splouvajících mezi Donaueschingen a Neudingen. Tento vědecký výzkum, který trval několik měsíců, zaznamenával plavidla pomocí detektorů pohybu na kamerách. Výsledky umožnily vyvodit závěry o možných vlivech vodních sportů na chráněné druhy zvířat žijících podél Dunaje, kde se zjistil pravděpodobný vliv na dnová společenstva a Dunaj byl v tomto úseku omezen výškou hladiny splouvání na minimálně 45 cm na vodočtu Donaueschingen a bylo zakázáno vystupovat z lodi mimo vyznačená k tomu určená místa (SCHWARZWALD, 2014).

3.6.5. Polsko

Jednou z nejznámějších řek v Polsku, která protéká Drawenským národním parkem je Drawa, ta je považována za jednu z nejkrásnějších polských řek. Pramení v nadmořské výšce 150 m nad mořem v údolí pěti jezer poblíž Połczyna Zdrój. V souladu s platnými předpisy je řeka Drawa k dispozici splouvajícím turistům na území národního parku od 1. ledna do 15. března a od 1. července do 31. prosince od 9:00 do 19:00. Maximální počet osob, které mohou v rámci Drawenského národního parku (DNP) zůstat současně na řece Dráva, je 750 osob. V oblasti DNP má Drawa variabilní charakter; zpočátku je to klidná řeka, pak se zrychlí a v rychlém proudu se objeví četné spadané stromy. Vinutí koryta mezi loukami a lesy prořezává vysoké okraje písčiny svahů. Rychlý proud a kamenité dno se mění v líný proud a písčité dno pokryté podmořskými loukami (DNP, 2018).

Další velmi známou řekou, kde je zpoplatněno a regulováno splouvání je Biebrza v Biebrzanském národním parku, které se přezdívá polská Amazonka. Ta je po celé délce toku chráněna Biebrzanským národním parkem, což je evropská rarita. Předmětem ochrany je zde velmi zachovalá mokřadní vegetace a živočišstvo, především ptáci, losi a bobři (BIEBRZANSKY PN, 2012).

Jízda na kanoích a používání jiného vybavení pro vodní sporty a koupání v řece Narewka a rybnících na území Bělověžského národního parku jsou z důvodu ochrany přírody a vzácných stanovišť zakázány. Ti, kteří mají rádi vodní sporty se mohou zúčastnit výletu na kanoi po řece Narewka v úseku před národním parkem (BPN, 2007), Podmínky splouvání jsou dále specifikovány v Tabulce 9.

Národní park	vodní tok	podmínky splouvání	
Biebrzanský národní park	Biebrza	úsek řeky	Rogozynek-Ruś
		omezení termínu splouvání	V období od 1. ledna do 30. června vyžaduje úsek Osowiec-Brzostowo další povolení ředitele parku z důvodu omezení odtoků z důvodu období rozmnožování ptáků.
		poplatek	8 PLN/den
Bělověžský národní park	Narewka	úsek řeky	celý úsek v národním parku je zakázán
		poplatek	zakázáno splouvání
		omezení hladiny výšky	zakázáno splouvání
Drawenský národní park	Drawa	úsek řeky	Drawno- Kemp Kamienna - ústí řeky Płociczna
		termín splouvání	od 1. ledna do 15. března a od 1. července do 31. prosince od 9:00 do 19:00
		omezení počtu lodí	Maximální počet osob, které mohou v rámci DNP zůstat současně na řece Dráva, je 750 osob.
		poplatek	červenec: 8 PLN/den, srpen: 6 PLN/den, září-prosinec: 4 PLN/den

Tabulka 9: Podmínky splouvání řek ve vybraných národních parcích Polska (BPN, 2007; BIEBRZANSKY PN, 2012; DNP, 2018; upravila Pelcová)

3.7. Vliv splouvání na říční ekosystémy v našich chráněných územích

Dle provedené rešerše v chráněných oblastech ČR a střední Evropy dochází nejčastěji k omezení splouvání z důvodu nedostatečného množství vody (viz řeky Vltava, Jizera a Ploučnice), kdy pak dochází k narušování dnových společenstev a k rušení a ničení celého ekosystému řeky i jejího okolí, např. k rušení ptactva v době hnízdění (řeka Morava), případně dalších vzácných živočichů jako je vydra, nebo draví ptáci v případě Lužnice nebo z důvodu ochrany makrofyt a rybích společenstev (Jizera). Dále lze však konstatovat, že pokud se stane, že na řece je větší množství turistů, než je pro ni únosné, jedná se vždy o problém, jak pro ochranu přírody a vzácných druhů, tak také z hlediska požitku z takového výletu, který není při masové vodní turistice tak velký, jak bylo prokázáno při počítání lodí na Dunaji.

3.7.1. Vliv splouvání na říční ekosystém Teplé Vltavy

Mechanické narušení dna a porostů vodních rostlin

K mechanickému narušení dna toku dochází v důsledku kontaktu s pádlem, případně se dnem lodi (BÍLEK, 2013). Pro splouvání horního toku Vltavy je proto zásadní druh lodi a její ponor. Je žádoucí, aby byla řeka splouvána na lehkých lodích s menším ponorem. V případě dřívějšího splouvání například na raftech docházelo

v důsledku nedostatečného množství vody ke dření o dno, anebo bylo nutné lodě přetahovat, docházelo tedy k pohybu v korytě řeky a k narušování dna řeky viz Tabulka 10 (DUŠEK et al., 2008).

Druh plavidla	Vliv na okolní přírodu /ponor lodí	Doporučení ve vztahu k regulaci
Jednomístný kajak	Minimální ponor a poměrně malý vliv na vodní přírodní společenství. Nelze předpokládat jeho masové využití.	Možnost splouvání řeky bez omezení v průběhu celé sezóny
Kanoe, vícemístný kajak	Střední ponor, možný negativní vliv na přírodní společenství v případě nízkých stavů vody	Regulované využití v závislosti na stavu hladiny řeky
Pramice, raft	Velký ponor a široký profil lodí, riziko poškození vodních přírodních společenstev	Úplný zákaz využití tohoto druhu plavidel

Tabulka 10: Vlivy jednotlivých typů lodí na přírodu/řeku (Zdroj: DUŠEK et al., 2008).

V důsledku výše uvedených disturbancí, jako jsou zásahy pádla, nárazy dna lodí či rozhrnutí sedimentu dochází k narušení i v evropském měřítku vzácných a zranitelných ekosystémů a je zásadním způsobem narušeno prostředí celé řady specializovaných živočichů a rostlin. I když díky regulaci splouvání jsou tyto vlivy omezeny nelze je úplně bagatelizovat (BÍLEK, 2013). K posouzení vlivu mechanického narušení dna byla vědci z VÚV T.G.M vyvinuta metoda posouzení založená na sbírání úlomků makrofyt v době klidu a v době splouvání lodí (KLADIVOVÁ & SIMON, 2008). Tento výzkum byl posunut v rámci rozsáhlé diplomové práce Vojtěcha Baráka (2017) na fakultě životního prostředí České zemědělské univerzity, kdy byl vytvořen ve spolupráci s O. Simonem a M. Volfovou koncept predikčního modelu (Barák 2017).

Splouváním dochází k mechanickému narušování dnových makrofyt, která tvoří hlavní zdroj obživy perlorodky říční v toku Teplé Vltavy. Rostou zde cenné porosty makrofyt, jako jsou ohrožené a vzácné druhy: lakušník vzplývavý (*Batrachium fluitans*), hvězdoše (*Callitriche hamulata* aj.), stolístek střídavolistý (*Myriophyllum alterniflorum*), zevary (*Sparganium*), místně také rdest alpský (*Potamogeton alpinus*) a vodní mechorosty, jako pramenička obecná (*Fontinalis antipyretica*) (BÍLEK, 2013).

Měřením oddělených úlomků rostlin (SIMON & KLADIVOVÁ 2005, 2006) byl prokázán přímý vliv lodí i pádel na porosty dnových makrofyt, jenž přímo souvisel s počtem lodí, které v uplynulé hodině projely měrným úsekem. Vliv počtu lodí na množství oddělených úlomků postupně klesal s vyšším vodním sloupcem (DUŠEK et al., 2008).

Znečištění vody

Splouvání řeky je doprovázeno ukládáním odpadu a organickým znečištěním řeky a břehů (SIMON et al., 2007). Znečištění vody a břehů je však považováno za zanedbatelné vzhledem k tomu, že dotčené území se nachází v I. zóně NP (teď již v zóně přírodní), kde je ukládání odpadu a znečištění zakázáno, což je víceméně dodržováno (VOLF, 2010). Je možné však pozorovat odpad způsobený převrženými loděmi (pet lahve, pytlíky, svačiny, fotoaparáty, mobilní telefony, brýle, boty apod.).

Znečišťována je řeka nejen ze strany vodáků, ale také je zatěžována znečištěním přítoků, z nichž nejvíce se na znečištění podílí voda z Volarského potoka, do které vytéká voda z čističky odpadních vod pod obcí Volary, a poté již pod jeho ústím méně nevyhovuje kvalita vody požadavkům perlorodky říční a hrozí i chemická havárie. Zvýšený obsah chloridů a konduktivita v důsledku zimní údržby silnic v blízkosti toku jsou potencionálně také znečišťovatelem Teplé Vltavy a jejich přítoků a mají vliv na negativní výkyvy kvality její vody (BÍLEK, 2013).

Akustické a vizuální rušení

Akustické rušení na řece způsobené splouvajícími vodáky má nepříznivý dopad na vydrů říční, která je v důsledku narušení teritoria nucena se přizpůsobit, například změnou úkrytu. Vzhledem k blízkosti území výskytu tetřívka obecného, které se nachází u Vltavského luhu, především v období toku může splouvání ovlivnit chování tohoto vzácného ptáka, který je velmi citlivý na pohyb osob ve svém biotopu. Dále může být akusticky rušen také chřástal polní, který se pohybuje v okolí nivy Vltavy, kde si obstarává potravu a loví zde, jeho aktivity jsou ale spíše noční, nedá se tedy očekávat, že chřástal by byl pohybem vodáků velmi rozrušen (BÍLEK, 2013).

Vizuální rušení je vlivem působícím hlavně na rybí společenstvo. Páidla pohybující se ve vodě rozrušují a plaší ryby, které se schovávají v porostech makrofyt, popřípadě se pohybují pod loděmi. V důsledku takového vyrušování dochází ke ztrátě tělesné kondice ryb, jelikož jsou nuceny většinu dne pobývat v úkrytech, může pak nastat snížení zarybnění řeky (BÍLEK, 2013). Dále se rušení přímo dotýká vranky obecné a nepřímo se dotýká i perlorodky říční, jelikož jejím jediným hostitelem ve Vltavě je pstruh potoční, který je rovněž plašen (GEIST & SCHMIDT, 2004). V letních měsících dochází k vypouštění larev perlorodky - glochidií, které se uchycují na tělo pstruha říčního. V případě, že jsou ryby většinu dne v úkrytech, dochází k narušení těchto procesů (VOLF, 2010). Šance na uchycení zvyšuje situace, kdy se glochidie

uchycují na tělech mladých vývojových stadií pstruha, jehož hlavní úkryt je v porostech dnových makrofyt, kde se nachází i dospělé perlorodky (BÍLEK, 2013).

3.8. Socio-ekonomické hodnocení regulací splouvání v našich CHÚ

Při důkladné rešerši a vyhledávání zdrojů této práce bylo nalezeno velmi málo prací, které se věnují této problematice. V případě horního toku Vltavy bylo napsáno mnoho článků v komerčních médiích, nicméně opravdu analýza ve formě výzkumu názorů aktérů kauzy při horním toku Vltavy bylo velmi málo. Při VÚV byl sestaven dotazník pro vodáky O. a J. Simonovými, který byl využit i v této práci. Podobný dotazník byl dán také vodákům před zavedením regulace v roce 2005. Výsledky z dotazníkového šetření v roce 2005 byly zpracovány v článku: *Konflikt mezi vodáctvím a ochrannou přírodou?* (SIMON et. al., 2007)

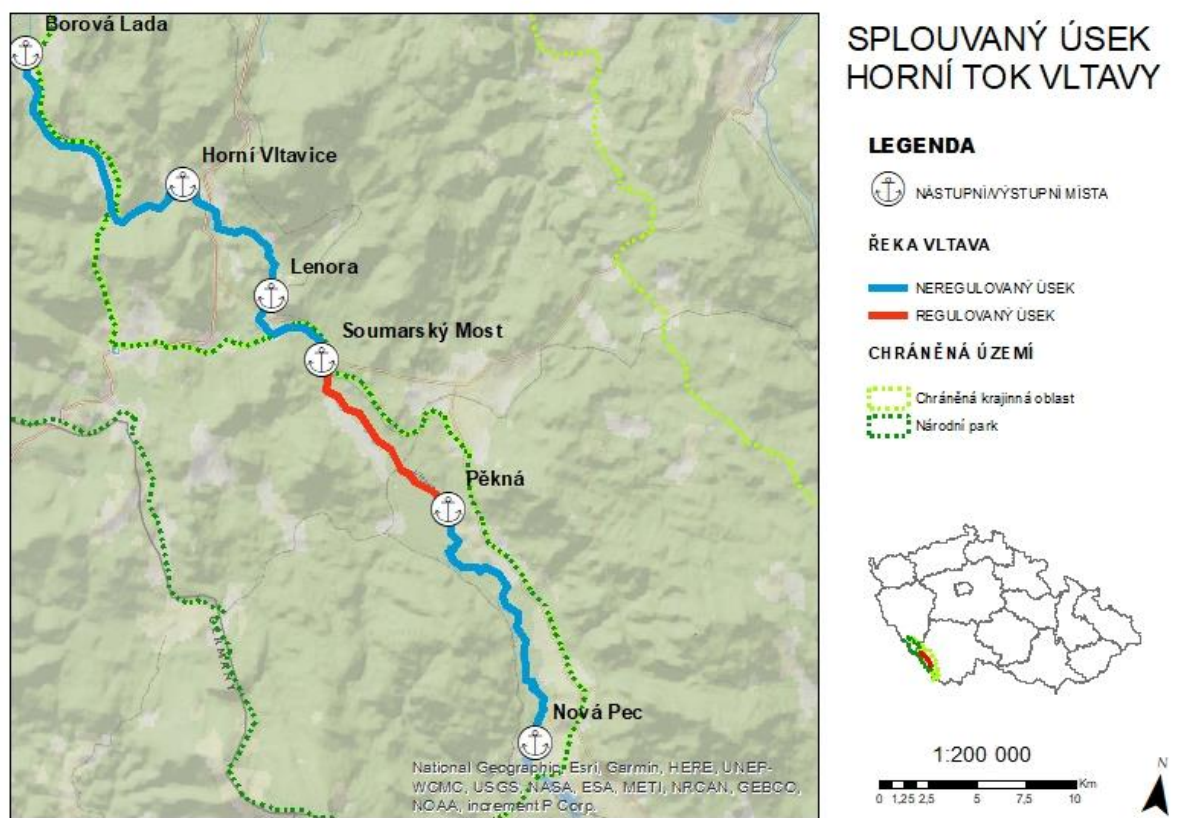
Zajímavou prací a jedním z mála sociologických výzkumů u horního toku Vltavy je diplomová práce *Vyjednávání limitů - limity vyjednávání. Případová studie sítě aktérů ovlivňujících podmínky splouvání Teplé Vltavy na území NP Šumava* (ENDRŠTOVÁ, 2011), kde se autorka pomocí kvalitativní analýzy a polostrukturovaných rozhovorů snaží nalézt síť aktérů, kteří ovlivňují rozhodování regulací splouvání horního toku Vltavy.

V Rakouském národním parku Dunajské Luhy pak probíhal v letech 2002 a 2003 sociologický výzkum (STERL et al., 2004), který hodnotil, jaký je ještě únosný počet vodáků, v kterém se ještě cítí všichni zúčastnění dobře. Byl vyvinut multivariační průzkum, obsahující vizuální podněty představující různé úrovně shlukování ve směru jízdy a přítomnost divoké zvěře.

4. Metodika práce

4.1. Charakteristika studijního území

Sledovaný úsek je vymezen regulací splouvání Vltavy v úseku Soumarský Most – Pěkná (viz Obr. 4). Zájmové území je součástí říční nivy, kterou utváří řeka Vltava na dně starého třetihorního otevřeného zlomového údolí, které se nachází mezi obcemi Lenora a Nová Pec. Z geologického hlediska je podloží tvořeno místy, blíže k obci Stožec syenity, hojněji pak na zbytku území granitoidy (LOŽEK 2001). Klima ve sledovaném území je ovlivněno působením alpského fénu a srážkového stínu, který se uplatňuje při hranici hřebene Šumavy. Území je součástí chladné klimatické oblasti, samotné údolí je však pod vlivem silné teplotní inverze. Řeka v území vydatně meandruje a má nízký spád s průměrnou nadmořskou výškou průměrně 750 m. n. m (BUFKOVÁ & RYDLO, 2008). Vzhledem k tomu, že níže byla řeka zatopena Lipenskou přehradou, tento úsek je nejzachovalejší částí údolní nivy Vltavy a přirozeným korytem s dochovaným režimem pravidelných záplav. Horní Vltava v úseku Soumarský Most – Pěkná se nachází v přírodní zóně, což je dle nové zonace národních parků zóna s nejvyšším stupněm ochrany.

Obr. 4: Vymezení splouvaného úseku na horní Vltavě (Orig. Adéla Pelcová).

Regulovaný úsek horní Vltavy je součástí místního nejcennějšího území Vltavský luh, na tomto území se nachází 91 zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Vzhledem k tomu, že vody ve vyšších polohách nejsou příliš bohaté na živiny, nejsou také příliš druhově rozmanité. Některé druhy se však dokázali poměrně dobře těmto podmínkám přizpůsobit a zdejší společenstva rostlin např. vytvářejí na dně tekoucích vod unikátní „podvodní louky“. Nejvzácnějšími druhy rostlin, které mohou být poškozovány disturbancemi ze strany vodáků jsou například: stolístek střídavokvětý (*Myriophyllum alterniflorum*), který tvoří bohaté porosty v řečišti Vltavy. Dříve bylo možné tento druh nalézt například na řece Otavě, v jezeru Laka, v současné době byl však výskyt zaznamenán již jen na Vltavě (BUFKOVÁ & RYDLO, 2008) Dále jsou to např. lakušník vzplývavý (*Batrachium fluitans*), hvězdoš háčkatý (*Callitriche hammulata*) a rdest alpský (*Potamogeton alpinus*), který je hojně zastoupen v řečišti Vltavy a je v Čechách vzácným druhem vzhledem k jeho potřebě vod s dokonalou průhledností (BUFKOVÁ & RYDLO, 2008). Významnými druhy živočichů, na které má splouvání ve vymezeném území zásadní vliv jsou následující:

Perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*)

Perlorodka říční je kriticky ohroženým druhem v celém svém areálu rozšíření, tedy jak u nás, tak ve světě (YOUNG, 1991). Byl zaznamenán pokles jejího výskytu v původních stanovištích o 80–90 % (GEIST, 2010). V České republice sledujeme podobný trend jako ve světě a z původních stasisíkových kolonií již zbývají jen čtyři izolované populace v podhorských oblastech příhraničních oligotrofních toků (SLAVÍK et al., 2016).

Výskyt perlorodky na území horního toku Vltavy může být pro svou citlivost při splouvání lodí dotčen zejména vlivem mechanických zásahů do dna, a to jak narušováním sedimentu, tak i přímým poškozováním jedinců, je možné také uvolnění a odplavování uchycených jedinců či rušení hostitelských ryb (vazba mladých pstruhů potočních na úkryty v porostech vodních makrofyt) (BÍLEK, 2013).

Mihule potoční (*Lampetra planeri*)

Mihule potoční je kriticky ohrožený druh, v úseku horní Vltavy se vyskytuje v množství až tisíců jedinců, žije zde tedy stabilní populace. Samotný tok nepředstavuje jen přirozený biotop, ale je také migrační trasou mezi obývanými přítoky. V Teplé Vltavě minohy obývají náplavy jemného sedimentu, které se nachází v místech s nižší rychlostí turbulentního proudění. Populace mihulí na Šumavě patří

k nejvýznamnějším na území České republiky, proto zde byla vymezena evropsky významná lokalita pro tento předmět ochrany. Jedná se o kriticky ohrožený druh dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. (DUŠEK et al., 2008).

Vranka obecná (*Cottus gobio*)

Vranka obecná se v toku Teplé Vltavy vyskytuje v řádu tisíců jedinců (DUŠEK et al., 2008). Díky toku s vysokou kvalitou vody, zařazenou do evropsky významné lokality, a členitým štěrkopískový dnem představuje Teplá Vltava pro vranku ideální prostředí. Druh špatně snáší hrubší zásahy do dnových sedimentů a je citlivý na znečištění toků, proto největší riziko představuje nedostatek vody a lodě s hlubokým ponorem. (BÍLEK, 2013)

Střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*)

Střevle potoční je ohroženým druhem. V toku Teplé Vltavy vyhledává především prohřátější pomalu tekoucí místa řeky, kde se zdržuje při březích, a dále ramena propojená s tokem, kde se vyvíjí ve velkých počtech plůdek. Populace je zde stabilní, počty jsou limitované především charakterem toku a chemickými vlastnostmi vody (DUŠEK et al., 2008).

Vydra říční (*Lutra lutra*)

Vydra říční je vrcholovým predátorem vodních společenstev v České republice. Ve sledovaném území se vyskytuje pravidelně. Vltavský luh je jednou z jejích nejvýznamnějších lokalit v rámci EVL. Niva Vltavy také představuje důležitou migrační cestu mezi šumavskými toky a rybníčními oblastmi jižních Čech. Splouváním nejsou poškozeny důležité biotopy tohoto druhu, předpokládá se však vliv rušení (např. odpočinková místa) (BÍLEK, 2013).

Skorec vodní (*Cinclus cinclus*)

Skorec vodní se živí vodními bezobratlými živočichy žijícími na dně toků, proto žije v blízkosti čistých, rychle tekoucích vod. Skorec je nepřímo závislý na kvalitě vody, díky tomu, že jeho hlavní potrava, kterou tvoří například larvy chrostíka, pošvatky, jepice jsou závislé na kvalitě vody (KUNSTMÜLLER 1998). Je diskutabilní do jaké míry má splouvání Vltavy na skorce vliv, nicméně jedná se o plachý druh, který je hnízdně i potravině vázaný na vodní prostředí a na vyrušení reaguje i na velkou vzdálenost. Při zvýšeném provozu na řece způsobeném vodáky během dne dochází k neutuchajícímu vyrušování, které může způsobovat přesun potravních i hnízdních aktivit na méně frekventované přítoky Vltavy (KLOUBEC, 2007)

Tetřívěk obecný (*Tetrao tetrix*)

Jedná se o středně velký druh hrabavého ptáka ze skupiny tetřevovitých. Na území České republiky se tetřívěk obecný vyskytuje na Šumavě, v Krkonoších a v Krušných horách. V Doupovských horách a na Libavě se vyskytují pouze poslední ptáci. Ale i na území Šumavy jsou populace na hranici přežití. V národním parku žije zhruba 50 kohoutků tetřívka a dalších 30 se vyskytuje ve vojenském prostoru Boletice (DVOŘÁK, 2020).

Tetřívci se vyskytují hlavně v přilehlém prostoru rašelinišť Vltavského luhu. Původně se tento pták vyskytuje v prostředí tundry, má tedy rád prostředí podobná např. vlhké louky, mozaiky lesů, bývalé vojenské střelnice atd. Nejvíce se však vyskytuje na místech primárního bezlesí, která jsou na Šumavě primárně na rašeliništích. Jednou z hlavních lokalit výskytu je i Mrtvý luh a přilehlé doberské louky sloužící tetřívčkům jako tokaniště, nacházející se v blízkosti Teplé Vltavy. V době jarního toku je tetřívěk velmi citlivý na vyrušování (BÍLEK, 2013), tudíž splouvání povolené již v březnových termínech není pro tento druh optimální.

4.2. Dotazníkové šetření

4.2.1. Dotazníkové šetření určené vodákům

Pro praktickou část diplomové práce byly zpracovány tři druhy dotazníkového šetření. Jedním z nich bylo dotazníkové šetření mezi vodáky, ke kterému jsem dostala již vyplněné dotazníky z let 2015 a 2020, jejichž vyplňování zajišťovali pracovníci VÚV, ČZU i průvodci NPŠ v rámci projektu OPŽP, který pod záštitou NPŠ v lokalitě probíhá. Autory vodáckého dotazníku jsou O. a J. Simonovi (viz Příloha 2). Dotazník obsahuje 13 otázek, z nichž 9 otázek je uzavřených, dvě otevřené a dvě jsou kombinací obojího. Okruhy otázek se týkají socio-demografických údajů splouvajících vodáků, motivace ke splouvání a názorů na regulaci a možné poškození přírody vodáky. Dotazníkové šetření probíhalo v roce 2015, kdy byly dotazníky dávány tazatelům na odpočinkovém místě u železničního mostu Dobrá na Šumavě, celkem zde pak bylo vybráno 236 dotazníků. V roce 2020 byl splouvajícím vodákům poskytnut stejný dotazník a dotazníky byly dávány respondentům také na odpočinkovém místě Dobrá na Šumavě, odtud bylo získáno celkem 386 dotazníků. Dále byla možnost bez dohledu průvodců volně vyplňovat dotazníky na konečné zastávce u mostu na Pěkné, kde byla umístěna schránka, do které bylo možné dotazníky odevzdat, zde bylo vybráno 267 alespoň částečně použitelných dotazníků.

Validita dotazníků ze schránky je sporná vzhledem k tomu, že bylo zaznamenáno několik takových, kde u kategorie nad 90 let bylo k věku přidruženo, že respondent studuje základní školu, pravděpodobně se tedy jednalo o vtip. Celkem v roce 2020 bylo vybráno 653 dotazníků. Použitelnost dotazníků ze schránky byla však nižší, proto pro nevalidní údaje bylo z hodnocení úplně vyloučeno 13 dotazníků. Do konečného hodnocení dotazníkového šetření vstupovalo tedy 640 hodnocených dotazníků.

Cílem dotazníkového šetření s vodáky bylo především zjistit jejich názorový vývoj mezi lety 2015 a 2020. Zda se nějak posunulo vnímání regulace, poplatku a omezení počtu lodí i jejich názory na ochranu zdejších ekosystémů a možnosti jejich poškození neregulovaným vodním turismem.

4.2.2. Dotazníkové šetření určené podnikatelům na horním toku Vltavy

Dále jsem prováděla vlastní elektronické dotazníkové šetření s podnikateli kolem horního toku Vltavy (viz Příloha 3). Zde bylo podnikatelům položeno 22 otázek, které byly v 18 případech uzavřené, 3 otevřené otázky a jedna kombinovaná. Byly zde následující okruhy otázek: socio-demografické, názory na rozhodnutí NPŠ, názor na regulaci splouvání, vliv této regulace na samotné podnikání. Bylo položeno také několik stejných otázek z dotazníku pro vodáky týkajících se většinou ochrany zdejší přírody. Dotazníky byly rozesílány online cestou za využití google formuláře, který poskytuje možnost vyplnění respondenty přímo v emailu. Celkem byl zaslán na 148 adres potencionálně dotčených podnikatelů v okruhu do 20 km kolem regulovaného úseku horního toku Vltavy. Vyplněných dotazníků se vrátilo celkem 35, což je 23,6 % z celkového počtu oslovených podnikatelů.

U podnikatelských subjektů bylo zásadní zjistit, jaký názor měli na regulaci před jejím zavedením a zda se jejich názor nějak upravil v průběhu let. Také bylo podstatné zjistit, jak regulace zasáhla jejich podnikatelskou činnost a jak vnímají Správu NPŠ a postoje NPŠ směrem k podnikatelům.

4.2.3. Dotazníkové šetření určené průvodcům splouvajících vodáků

Posledním vlastním prováděným elektronickým šetřením bylo dotazníkové šetření určené průvodcům NPŠ, kteří splouvají s vodáky horní tok Vltavy v úseku regulovaného splouvání (viz Příloha 4). Dotazník obsahoval 21 otázek, z nichž 14 otázek je uzavřených, 3 otevřené a 4 kombinované otázky. Vzhledem k nízkému počtu průvodců a snadnější zpracovatelnosti dotazníků bylo možné položit více

otevřených otázek. Dotazovány byly sociologické údaje, názory na regulaci splouvání, na komunikaci NPŠ, vodáckou zdatnost i pohled na ochranu přírody. Stejně jako v případě dotazníku pro podnikatele, bylo i zde položeno několik stejných otázek z dotazníku pro podnikatele a vodáky. Dotazník byl rozeslán formou google formuláře emailem všem 22 průvodcům NPŠ. Zpět se vrátilo celkem 14 dotazníků, což je 64 % z celkového počtu oslovených respondentů.

Cílem dotazníkového šetření s průvodci bylo od nejpovolanějších lidí, kteří jsou nejvíce v kontaktu s vodáky zjistit, jak oni sami vnímají regulaci splouvání, její nastavení i zda říčnímu ekosystému skutečně viditelně pomáhá. Také bylo stěžejní zjistit, jaké je chování vodáků z pohledu průvodců a jak vodáci vnímají splouvání s průvodcem.

4.3. Zpracování dat

Zpracování dat z dotazníkového šetření probíhalo převážně v programu MS Excel. V případě dotazníků od vodáků, bylo nutné vyplněné, papírové dotazníky přepsat strukturovaně do tabulky v MS Excel, aby bylo možné data zpracovat. Pro zpracování velkého objemu dat a jejich kombinace byla využita metoda kontingenčních tabulek. V případě online dotazníkových šetření byla data o odpovědích stažena ve formátu .xlsx a poté zpracovávána v programu MS Excel též pomocí kontingenčních tabulek. Pro vyhodnocení statistických dat byl využit χ^2 (chí-kvadrát) test, kde byly stanoveny očekávané četnosti a vypočtena signifikance. V případě dotazníkového šetření s průvodci vzhledem k malému počtu vybraných dotazníků nebylo možné vypracovat statistická data. Pro vypracování mapových grafů a vymezení řešeného území byl použit program ArcGis.

Konkrétní dotazníky na papíře vytištěné pro vyplňování vodáky v terénu, byly po zpracování uloženy jako doklad u školitelky Jitky Horáčkové, které byla rovněž poskytnuta i veškerá primární data v XLS a originály formulářů z ostatních dotazníkových šetření, aby bylo možné je pro potřeby NPŠ v budoucnu případně zopakovat a dále vyhodnocovat.

4.3.1. Stanovení hypotéz

H₀= Názor vodáků na regulaci splouvání se mezi lety 2015 a 2020 změnil.

H₀= Názor vodáků na poplatek se mezi 2015 a 2020 změnil.

H₀= Vysokoškolsky vzdělaní respondenti vykazují vyšší míru souhlasu s regulací.

H₀= Průvodci vyžadují, aby byla před splouváním testována vodácká zdatnost splouvajících.

H₀= Jedním z častých prohřešků vodáků, kde průvodci označili, že jej vidí často, je že se vodáci odrážejí pádlem a poškozují dno řeky.Š

H₀= Názor podnikatelů na regulaci splouvání závisí na tom, jak dlouho podnikají

H₀= Názor na regulaci podnikatelů souvisí s ovlivněním podnikatelů touto regulací

5. Výsledky práce

5.1. Dotazníkové šetření s vodáky

Dotazníkové šetření mezi vodáky probíhalo vždy v letním období roku 2015 a roku 2020. V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno 235 respondentů v roce 2015 a 653 respondentů v roce 2020, kteří splouvali horní tok Vltavy v úseku Soumarský Most – Pěkná. V roce 2015 bylo zaznamenáno 1521 splouvajících lodí (NPŠ), což byl podprůměr oproti ostatním letům, který byl dán nedostatečnou minimální výškou hladiny vody, kdy je ještě dovoleno splouvat. Když budeme předpokládat, že každá loď je obsazena dvěma lidmi, byl dotazník v roce 2015 vyplněn cca 15,5 % vodáků, kteří úsek splouvali. V roce 2020 bylo zaznamenáno 2918 lodí za 5 měsíců, kdy se splouvalo, tedy dotazník vyplnilo 22,3 % vodáků.

Zatímco v roce 2015 byly dotazníky sbírány v průběhu splouvání s průvodcem přímo při plavbě na odpočinkových místech. V roce 2020 byly dotazníky sbírány dvěma metodami. Buďto je splouvající dávali volně do schránky na odpočinkovém místě Pěkná, těch bylo 267, nebo dotazník vyplňovali s průvodci na odpočinkovém stanovišti Dobrá na Šumavě v průběhu splouvání. U dotazníků ze schránky bylo nutné před vlastním zpracováním vyhodnotit jejich validitu, vzhledem k tomu, že bylo velké procento vyplněno nekompletně nebo jen z legrace malými dětmi. Byl také patrný rozdíl ve vzdělanosti respondentů u dotazníků ze schránky a naopak z odpočinkového místa na Dobré, což je uvedeno v grafu v podkapitole vzdělání (viz Obr. 6).

Převážná většina dotazovaných byla české národnosti, pouze dva respondenti v roce 2015 byli jiné národnosti a to maďarské a švýcarské. Vzhledem k většímu počtu dotazníků v roce 2020, bylo zaznamenáno více vodáků jiné národnosti než české, především obyvatelé Slovenska a Německa.

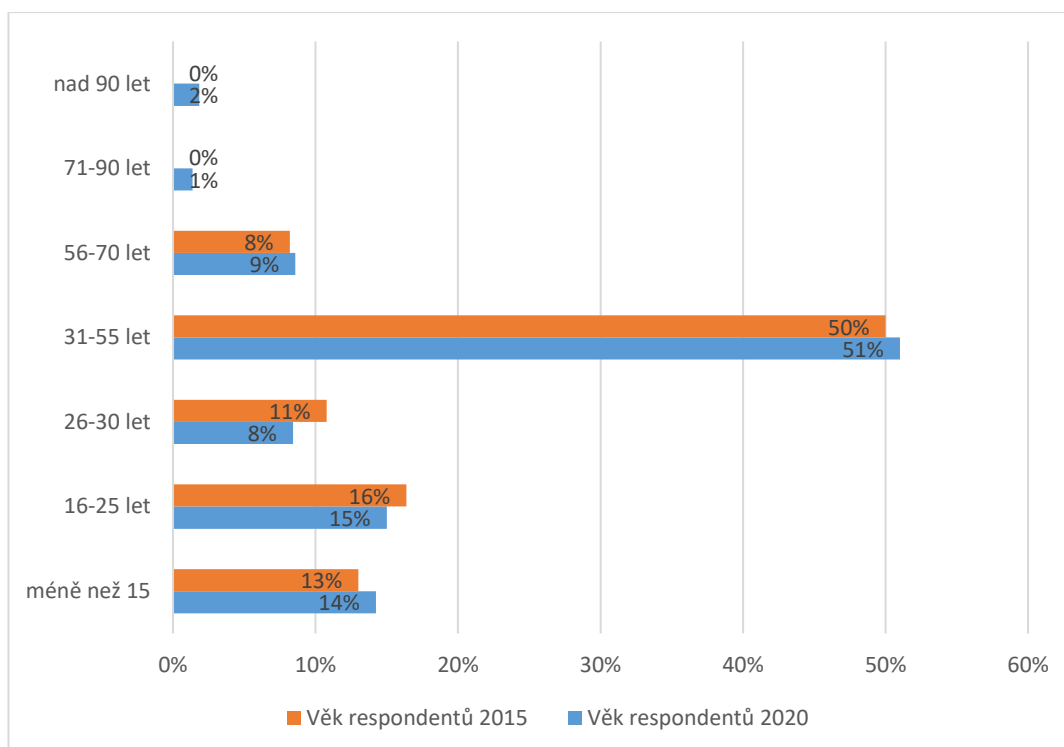
V níže uvedených grafech jsou zpracována data z let 2015 a 2020 u uvedených dat budou uváděna procenta odpovědí vždy v závorce za sebou v pořadí nejdříve rok 2015 poté 2020.

5.1.1. Pohlaví a věková struktura dotazovaných

V dotazníkovém šetření převažují mezi vodáky o pár procentních bodů muži (57 % - 2015, 55 % - 2020) nad ženami (43 % - 2015, 45 % - 2020). Rozdíl je však

velmi malý a dá se říci, že zastoupení mužů a žen bylo v obou letech šetření v podstatě vyrovnané.

Mezi respondenty převažuje věková kategorie 31–55 let (50 %, 51 %), což je pravděpodobně dáno tím, že v této kategorii je největší rozptyl věku. Dále věková kategorie 16–25 let (16 %, 15 %), méně než 15 let (13 %, 14 %) a 26–30 let (11 %, 8 %), toto značí, že primárně splouvají řeku mladší věkové kategorie. Věková kategorie 56–70 let je zastoupena nejméně, jen 8 a 9 %. Na Obr. 5 je vidět, že meziročně se věková struktura víceméně kopíruje a rozložení věkových struktur se nemění.

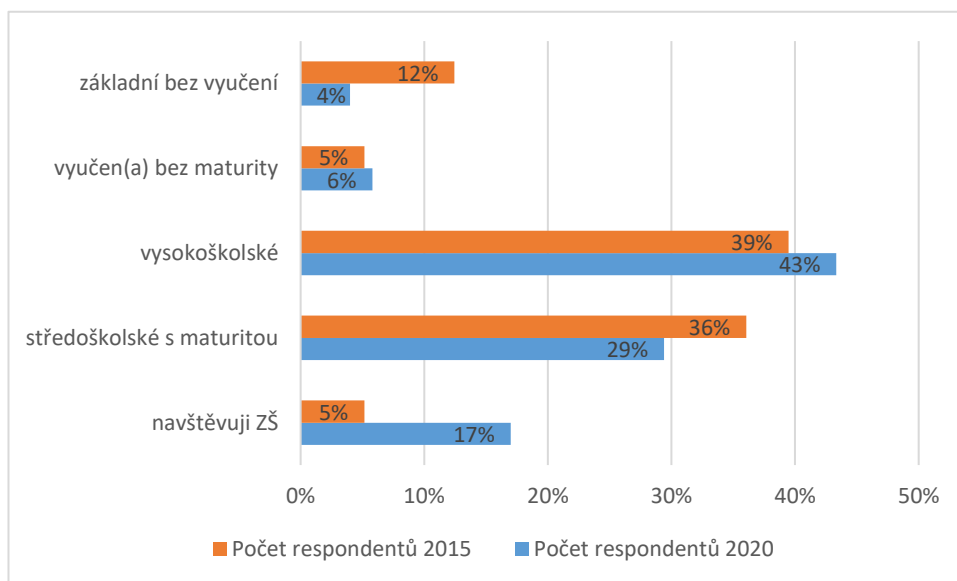

Obr. 5: Věková struktura dotazovaných osob splouvajících horní tok Vltavy v letech 2015 a 2020.

5.1.2. **Vzdělání dotazovaných vodáků**

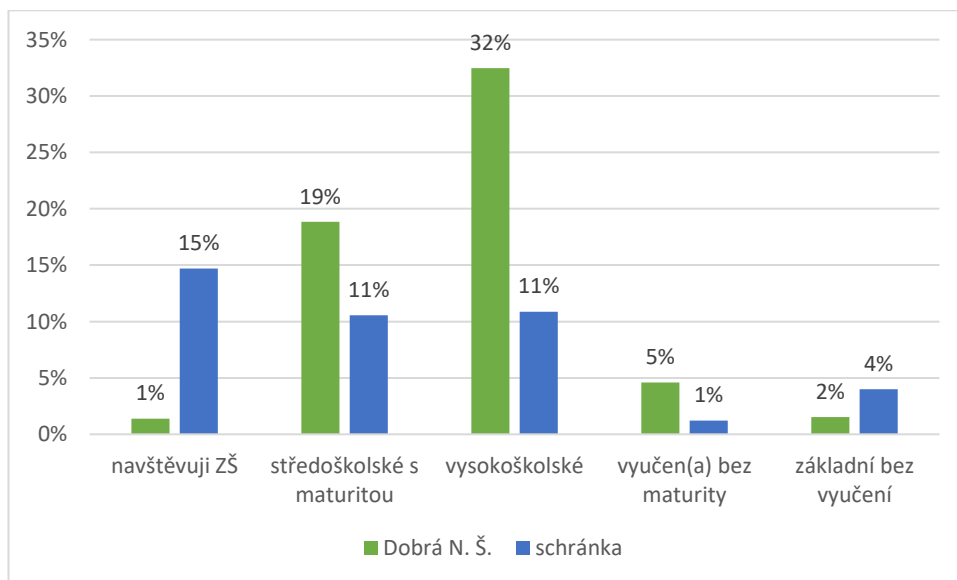
Z uvedeného grafu (Obr. 6) je patrné, že mezi vodáky převažují lidé s vyšším vzděláním. Nejvíce respondentů má vysokoškolské vzdělání (39 %, 43 %) a středoškolské s maturitou (36 %, 29%). V dotazníku z roku 2015, který byl po zkušenostech z tohoto šetření pro rok 2020 následně upraven, chyběla otázka, zda respondent teprve studuje základní školu. Často tam tedy mladší lidé pod 15 let v roce 2015 vyplňovali kategorii - základní bez vyučení, případně ručně dopisovali, že studují ZŠ. Tímto je dán poměrně znatelný rozdíl v zastoupení studentů základních

školi v zastoupení osob bez vyučení mezi lety 2015 a 2020.

Obr. 6: Porovnání vzdělání dotazníkové šetření 2015 a 2020

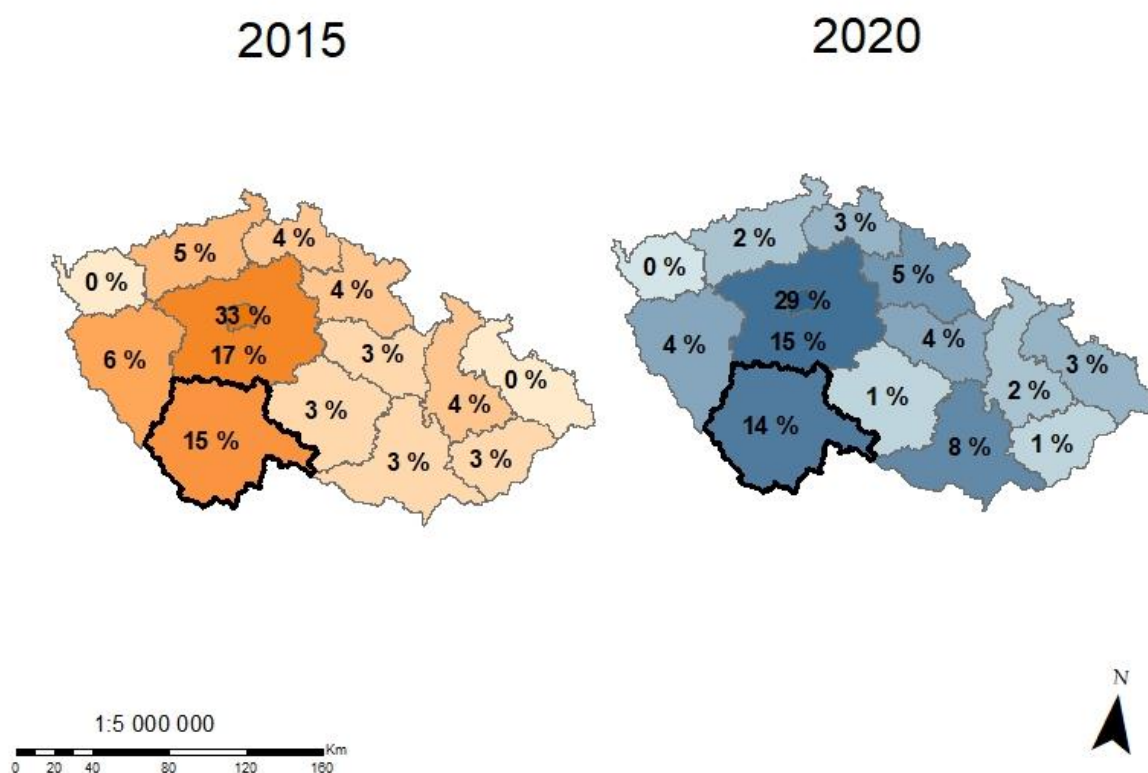
V níže uvedeném grafu (Obr. 7) je viditelné vzdělanostní rozdělení u dotazníkového šetření z roku 2020 dle místa, kde byly sbírány dotazníky. U dotazníků vyplňovaných na odpočinkovém stanovišti na Dobré, které respondenti vyplňovali pod dohledem průvodců, je zastoupena mnohem více skupina respondentů, kteří mají vysokou školu (32 % ku 11 %) a střední školu s maturitou (19 % ku 11 %). Naopak u dotazníků ze schránky je mnohem více respondentů studujících základní školu (15 % ku 1 %).

Obr. 7: Rozdělení vzdělání dle místa dotazníkového šetření 2020.

5.1.3. Demografie

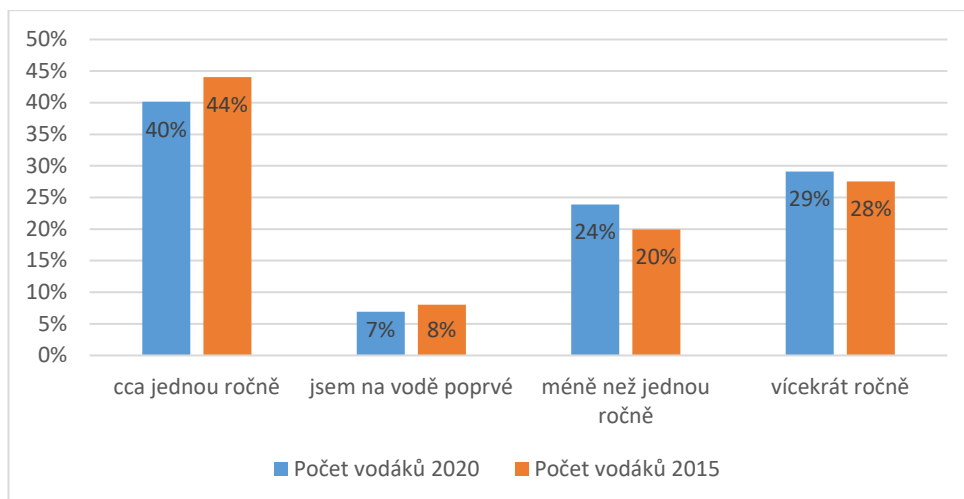
V dotazníkovém šetření z roku 2015 vodáci udávali své poštovní směrovací číslo a obec. Pro účely vyhodnocení, byla poštovní směrovací čísla nakonec přiřazena krajům. V dotaznících z roku 2020 již proto respondenti vyplňovali pouze kraj odkud pocházejí. Ačkoliv ne všichni respondenti jej vyplnili, proto musely být přiřazovány kraje také dle uvedeného PSČ. Nejvíce splouvajících pocházelo z hlavního města Prahy (29 %, 33 %) dále vedli návštěvníci ze Středočeského kraje (15 %, 17 %) a samozřejmě i z Jihočeského kraje (14 %, 15 %), což je pochopitelné vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření proběhlo na horním toku Vltavy, který se nachází v Jihočeském kraji. Ostatní kraje jsou zastoupeny 0,5–8 % (viz. obr. 8).

Obr. 8: Zastoupení respondentů dle krajů. Dotazníkové šetření rok 2015 a 2020.

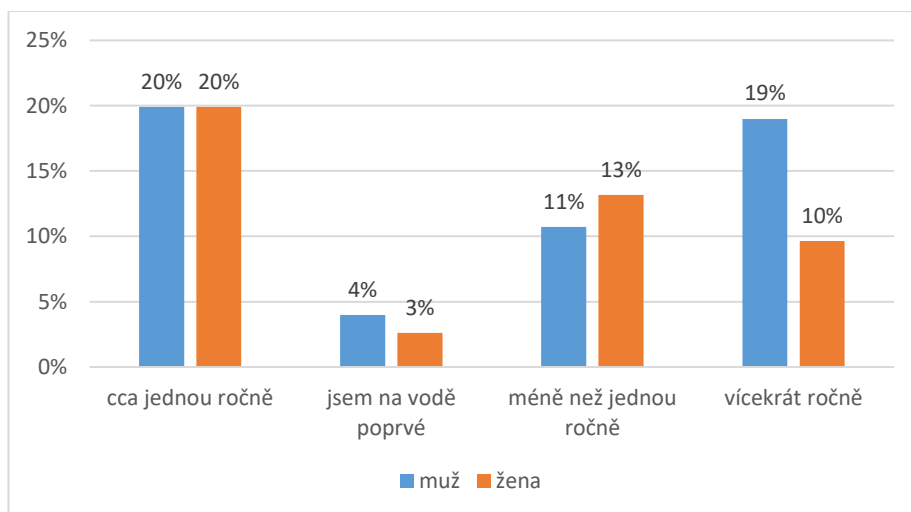
5.1.4. Počet splouvání za rok

Na otázku kolikrát za rok respondenti splouvají řeku, převládala odpověď cca jednou ročně (40 %, 44 %), další čtenou odpovědí byla vícekrát ročně (29 %, 28 %) a poté méně než jednou ročně (24 %, 20 %), poprvé na vodě bylo jen 7 % a 8 % respondentů (viz. obr. 9).

Obr. 9: Jak často jezdíte na vodu? Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

U dotazníků z roku 2015 je zajímavé, že vícekrát ročně na vodu jezdí více muži (65 %) než ženy (35 %), také u otázky alespoň jednou ročně převládají muži (62 %) nad ženami (38 %). Naopak poprvé na vodě bylo více žen (68 %) oproti mužům (32 %). U dotazníků z roku 2020 je také patrný rozdíl, kdy 19 % mužů jezdí na vodu vícekrát ročně oproti 10 % žen (viz. obr.10).

Obr. 10: Jak často jezdíte na vodu x pohlaví? Dotazníkové šetření v roce 2020.

5.1.5. Důvod výběru řeky a místa nocování

Na otázku, podle čeho si vybírají vodáci sjížděnou řeku, převažovala odpověď podle krásy přírody na splouvané řece (32 %, 37 %), další častou odpovědí bylo, že respondenti jezdí tam, kde už to znají a kde se jim to líbí (27 %, 19 %). Zbytek odpovědí se pohyboval od 5 do 15 %, kde respondenti hodnotili jako kritérium, podle kterého si vybírají řeku, např. množství hospod kolem řeky, možnosti půjčení lodi v místě, stupeň obtížnosti splutí, aktuální vodní stav a jiné. U dotazníků z roku 2020 je

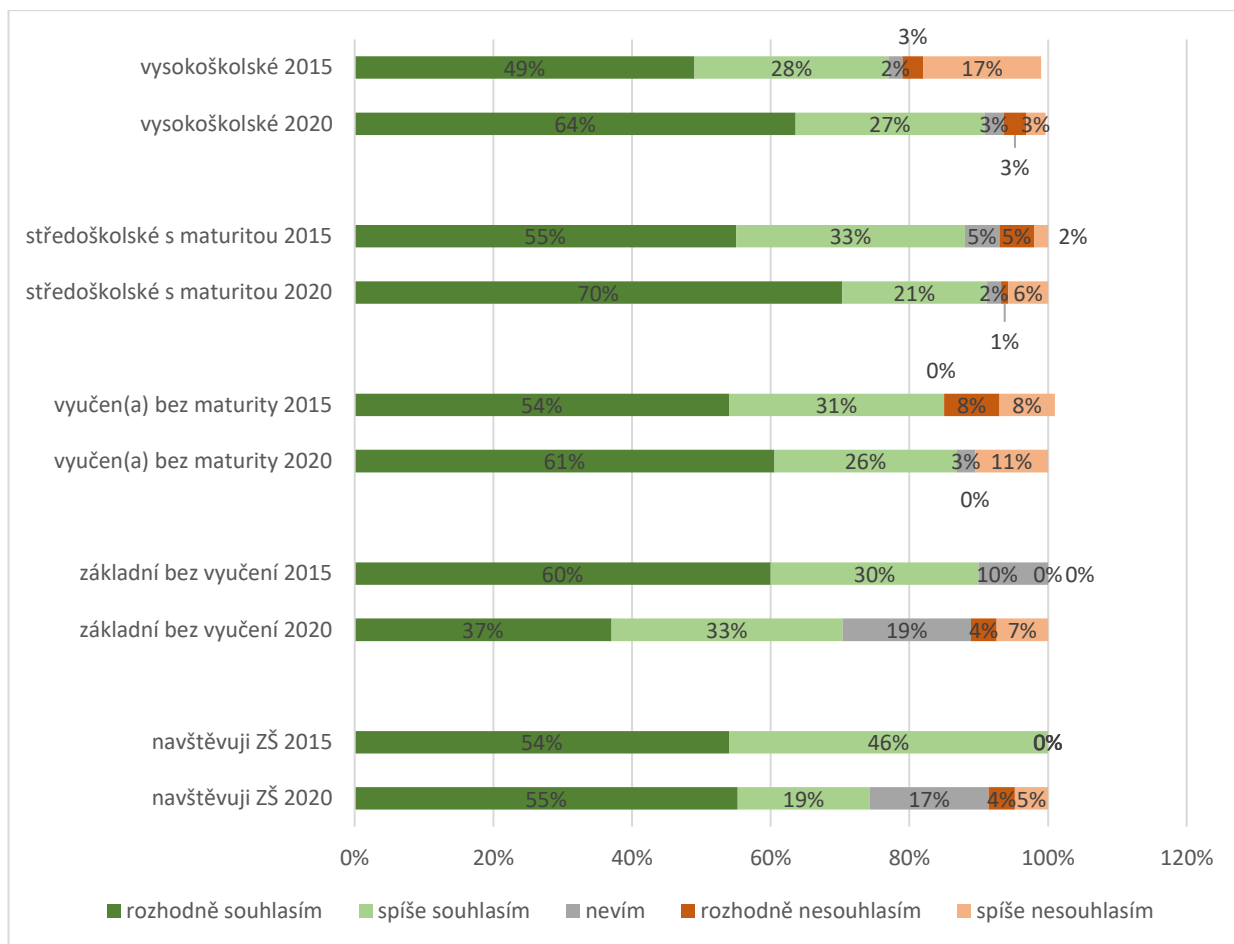
kategorie jiné zastoupena 15 %, zde respondenti měli možnost vyplnit, podle čeho ještě vybírali řeku, mezi odpověďmi bylo čteně zmiňováno, že vybírají podle blízkosti k ubytování, podle ostatních lidí (rodičů, party, partnera, přátel, učitele, ...), podle teploty vody, podle toho, kde je málo lidí, podle tradice, atd.

Na otázku, kde na tomto výletě přespávají, odpovídali respondenti v roce 2015, že nocovali nevíce (67 %) v kempu, více než v roce 2020, kdy nocovalo v kempu už jen 46 % vodáků. V hotelu a penzionu pak na druhou stranu nocovalo více lidí v roce 2020 (27 % ku 19 %). Může to být dáno tím, že úsek ze Soumarského mostu je pouze jednodenním výletem a kvůli registraci na splouvání je ztížené vícedenní souvislé splouvání řeky. Je totiž složité registrovat se tak, aby plavba započatá v Lenoře nad regulovaným úsekem mohla volně navazovat, vzhledem k tomu, že je omezená kapacita registračního systému. U odpovědi „jiné“ respondenti nejhojněji zmiňovali, že přespávají doma, na chalupě, v apartmánu či v obytném autě.

5.1.6. *Názor na regulování splouvání*

Názor na regulování splouvání je ve většině případů kladný, tedy respondenti s tím rozhodně souhlasí (63 %, 53 %) a spíše souhlasí (24 %, 31 %) je zde i vidět nárůst lidí v čase, kteří s regulovaným splouváním rozhodně souhlasí. Naopak počet lidí, kteří rozhodně nesouhlasí, je oproti roku 2015 stále stejný, tedy pouhá 3 %. Respondentů, kteří spíše nesouhlasili, bylo jen 5 a 8 %. V následujících obrázcích (Obr. 11) jsou porovnány míra souhlasu s regulací a vzdělání respondentů. U dotazníkového šetření z roku 2020 je vidět, že lidé s vyšším dosaženým vzděláním vykazují větší míru souhlasu, lidé s vysokou školou ze 64 % rozhodně souhlasí s regulací a 27 % spíše souhlasí naopak spíše nesouhlasí jen 3 %. U lidí, kteří mají nižší vzdělání tedy základní bez vyučení a ti co ještě navštěvují ZŠ je vykázána vyšší míra odpovědi nevím, lze to interpretovat tak, že lidé, kteří nemají ještě tolik vědomostí, nejsou schopni situaci posoudit a na regulaci splouvání si utvořit názor.

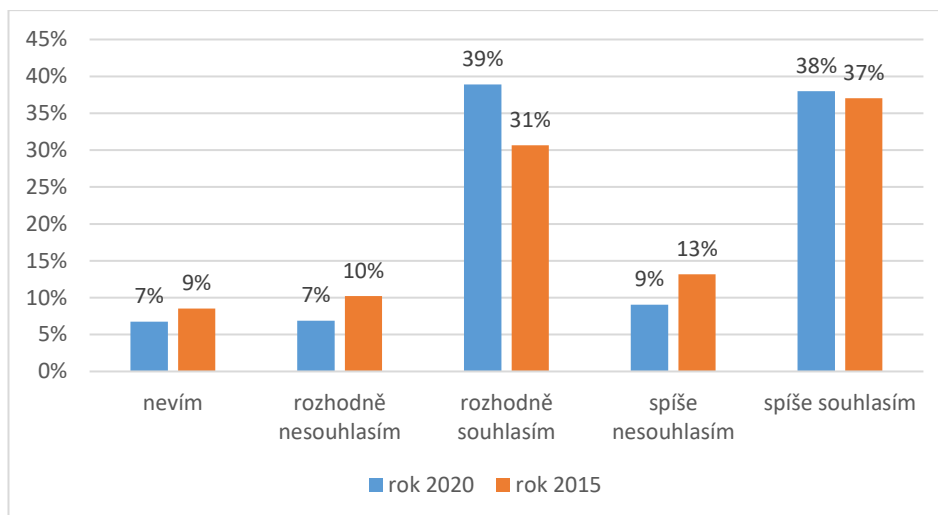
U dotazníků z roku 2015 jsou vidět podobné trendy, ale je vidět, že méně lidí odpovídalo, že s regulací rozhodně souhlasí. Stejně jako u dotazníků z roku 2020 odpovídali lidé se základním vzděláním ze 13 %, že neví, jestli s regulováním splouvání souhlasí. Na rozdíl od roku 2020 v roce 2015 17 % lidí s vysokou školou s regulací spíše nesouhlasí.

Obr. 11: Míra souhlasu s regulovaným splouváním dle vzdělání. Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

5.1.7. Poplatek za splouvání

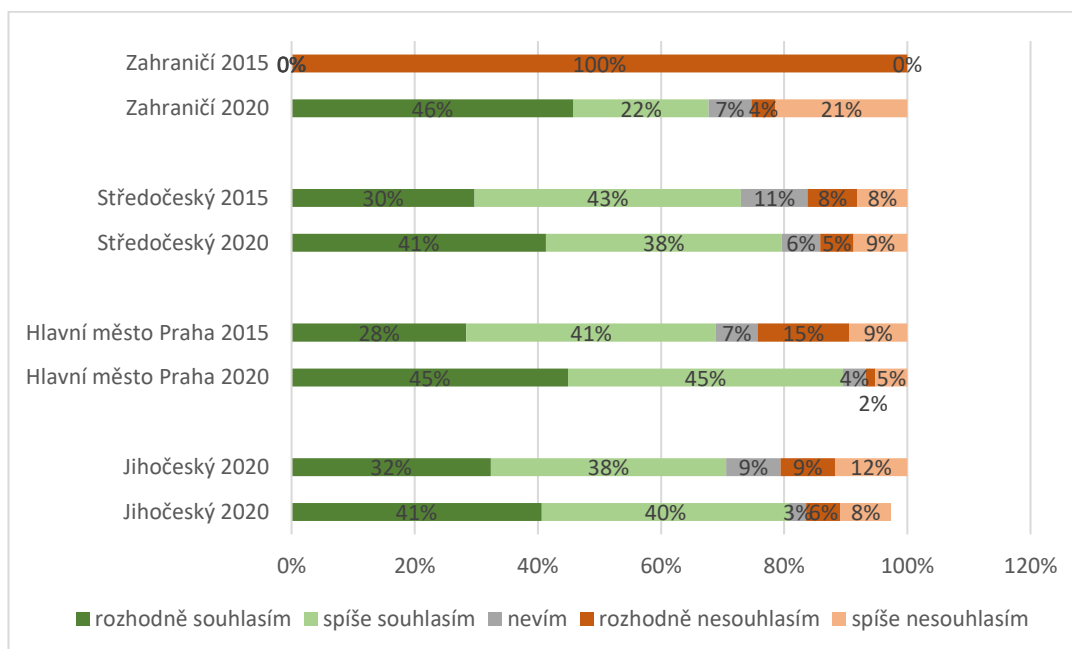
Na dotaz, zda respondenti souhlasí se zavedením poplatku za registraci, je vidět názorový vývoj kdy v roce 2020 je více respondentů (39 % ku 31 %), kteří se zavedením poplatku rozhodně souhlasí. U odpovědi, že se splouváním spíše souhlasí, je již meziroční srovnání poměrně vyrovnané (38 %, 37 %), těch, kteří spíše nesouhlasí je 9 % ku 13 % a rozhodně nesouhlasí 7 %, 10 %. Je pozitivní, že většina respondentů má na danou otázku nějaký názor, jelikož odpověď „nevím“ je zastoupena jen 7 a 9 % (viz obr.12).

Obr. 12: Otázka: Souhlasíte se zavedením poplatku za registraci? Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

Při sledování, zda na základě bydliště respondenti souhlasí či nesouhlasí s opatřeními, nebyl pozorován velký rozdíl (Obr. 13). Místní obyvatelé z jihočeského kraje jen odpovídali méně, že s poplatkem za splouvání rozhodně souhlasí (36,5 %), těch, kteří vykazovali největší míru nesouhlasu, bylo nejvíce ze středočeského kraje (6,7 %).

V roce 2015 byla míra souhlasu na základě krajů víceméně stejná, jen lidí, kteří rozhodně nesouhlasí s poplatkem, bylo nejvíce z Prahy (13 %).

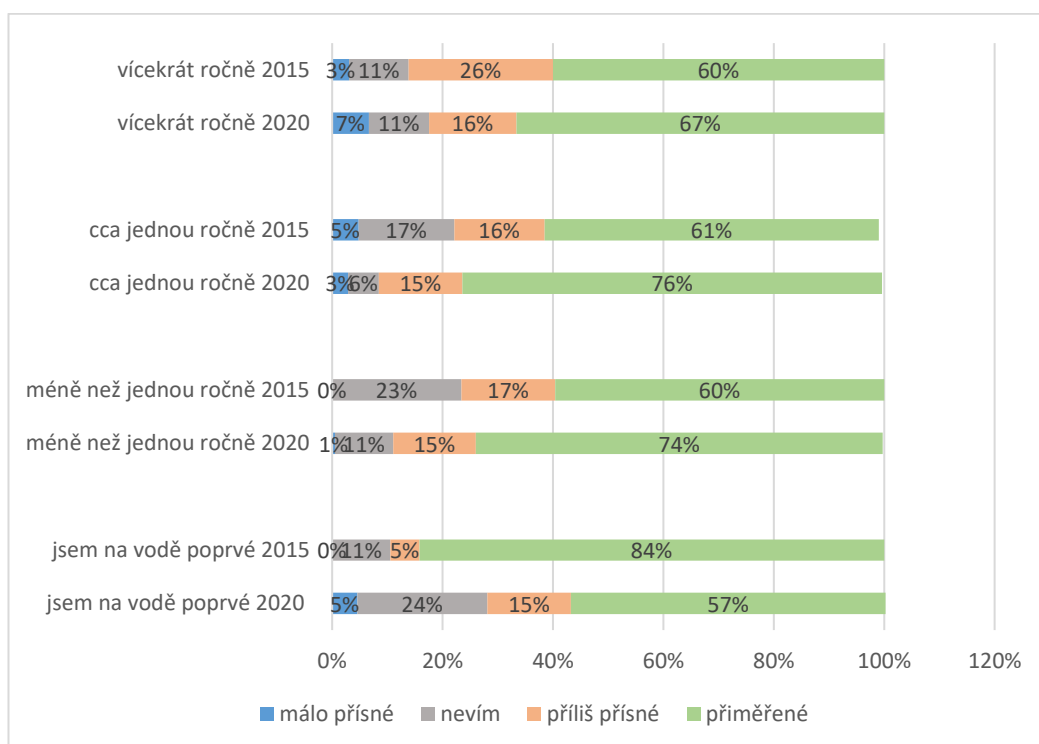
Obr. 13: Míra souhlasu s poplatkem na základě bydliště. Dotazníkové šetření rok 2015 a 2020.

5.1.8. Omezení počtu lodí

Dále byli vodáci dotazováni, jak hodnotí omezení počtu lodí na 8 za hodinu, což většina respondentů vnímá jako přiměřené (64 %, 68 %), další nejvíce četnou odpovědí je příliš přísné (17 %, 17 %) a nevím (17 %, 10 %). Naopak jako málo přísné toto opatření hodnotí 3-4 %. Je patrné, že po pěti letech od posledního dotazníkového šetření více lidí vnímá omezení počtu lodí jako přiměřené (viz. příloha 5).

U lidí, kteří splouvají řeku poprvé je na Obr. 14 vidět, že na věc ještě nemají názor a 22 % respondentů označili odpověď, že neví, zda je to příliš přísné. Také 20 % poprvé splouvajících myslí, že je to příliš přísné. Může to být dáno tím, že tito vodáci nikdy nezažili splouvání na přetíženém úseku pod Lipnem, takže zkušení vodáci, kteří jezdí na vodu, mohou ocenit, že v tomto úseku budou vždy splouvat v klidu.

V roce 2015 naopak lidé, kteří splouvají řeku poprvé většinou označovali, že je omezení počtu lodí přiměřené (84 %).

Obr. 14: Hodnocení omezení počtu lodí na základě zkušeností. Dotazníkové šetření v roce 2015 a 2020.

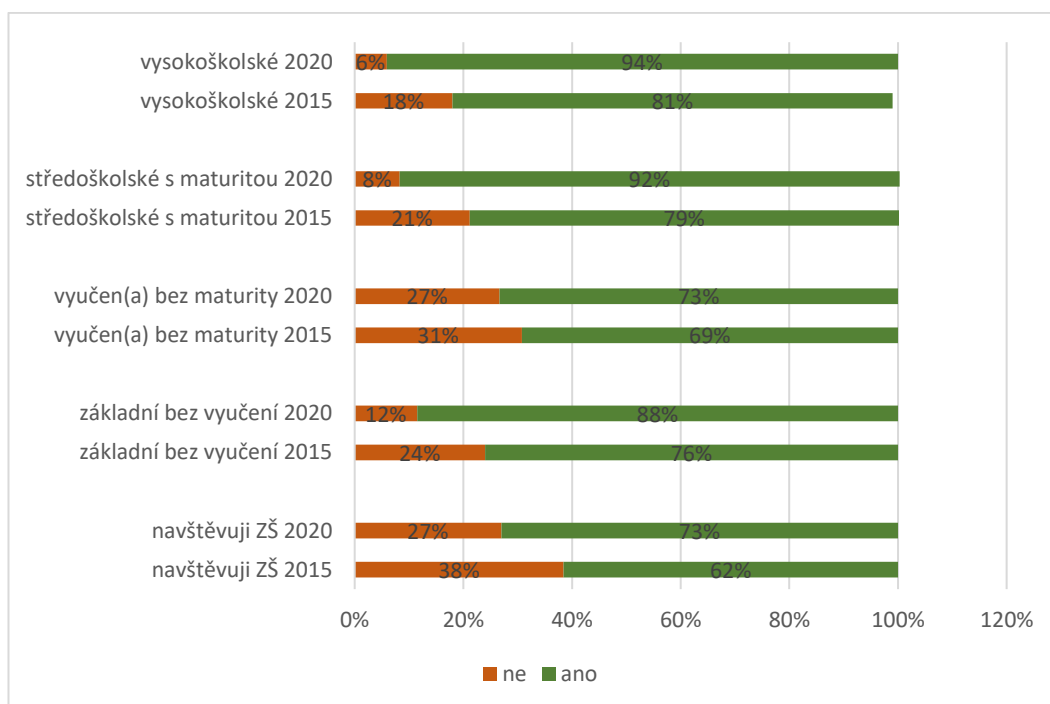
5.1.9. Poškození přírody vodáky

Na otázku, zda může podle respondentů nadměrný počet vodáků poškodit přírodu v NP Šumava převládala odpověď, že ano (87 %, 76 %) oproti ne (13 %, 24 %), viz příloha 6.

Pokud respondenti odpověděli v této otázce, že ano, byli dále dotazováni otevřenou otázkou, jakým způsobem si myslí, že mohou vodáci přírodu poškodit. U mnoha odpovědí byla patrná gramotnost v daném oboru. Příkladem můžou být odpovědi: „Příliš mnoho vodáků může narušit ráz krajiny. Příliš mnoho hluku plaší zvířata a pádlování a dření o dno ohrozí vzácnou perlorodku a podvodní louky“, nebo „ničení koryta řeky, zásah do ekosystémů- ovlivňování přirozeného vývoje“. Nicméně nejčastěji bylo zmiňováno, že vodáci odhazují odpad, dělají hluk, chodí na toaletu do přírody a ničí břehy.

Dle obrázku (Obr. 15) je patrné, že v roce 2020 je vidět jistá souvislost mezi vzděláním respondentů a odpovědí na otázku, zda mohou vodáci poškodit přírodu. Respondenti s nižším dosaženým vzděláním odpovídali častěji (25-26 %), že vodáci poškodit přírodu nemohou.

I v roce 2015 je znatelné vzdělání v poměru odpovědí, kde respondenti s nižším vzděláním mají vyšší poměr odpovědi „ne“.

Obr. 15: Můžou vodáci poškodit přírodu x vzdělání. Dotazníkové šetření v roce 2015 a 2020.

5.1.10. Další názory na ochranu přírody a ohrožených druhů na horním toku Vltavy

Z dalšího dotazování (viz Tab. 11) jasně vyplývá, že vodáci preferují přírodu nad svým vlastním pohodlím a mají zájem o ochranu přírody. Také jsou ochotni se sami kvůli ochraně přírody omezit a je pro ně důležité, aby NP Šumava chránil přírodu na úkor turismu. V letech 2015 a 2020 je patrný názorový vývoj, kdy vodáci v roce 2020 odpovídají více ve prospěch přírody. Jelikož to však mohlo být ovlivněno i přítomností průvodců, pod jejichž dohledem byly dotazníky vyplňovány, jsou v Tab. 11 odděleně posuzovány i odpovědi ze schránky a s průvodcem.

Výrok	rok 2015	rok 2020	
	vyplněno s průvodcem	schránka	
Je důležité zachránit poslední populace perlorodky na Šumavě pro další generace.	89%	95%	92%
Záchrana perlorodky na Šumavě není důležitá, určitě přežije ještě někde jinde.	11%	5%	8%
Regulace splouvání nadměrně omezuje vodáctví na Vltavě.	14%	5%	16%
Regulace splouvání omezuje vodáctví přiměřeně, dost úseků lze sjíždět bez omezení.	86%	95%	84%
Je pro mě důležité, aby NP Šumava dokázal účinně chránit ohroženou přírodu.	90%	95%	91%
Je pro mě důležité, aby NP Šumava především podporoval rozvoj turismu.	10%	5%	9%
Ochrana přírody je pro mě přijatelná i tehdy, když se kvůli ní musím nějak omezit.	86%	93%	88%
Ochrana přírody je pro mě přijatelná jenom tehdy, když mě v ničem neomezuje.	14%	7%	12%

Tabulka 11: Odpovědi na dvojice výroků. Dotazníkové šetření v letech 2015 a 2020

Statistická analýza

H₀= Názor vodáků na regulaci splouvání se mezi lety 2015 a 2020 změnil

Na základě Pearsonova Chí-kvadrát testu bylo stanoveno, že výsledek signifikace je 0,02, tedy při hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu, že se názor vodáků změnil, zamítám.

H₀= Názor vodáků na poplatek se mezi 2015 a 2020 změnil

Na základě Pearsonova Chí-kvadrát testu bylo stanoveno, že výsledek signifikace je 0,053, tedy při hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu, že se názor vodáků změnil, zamítnout nemohu.

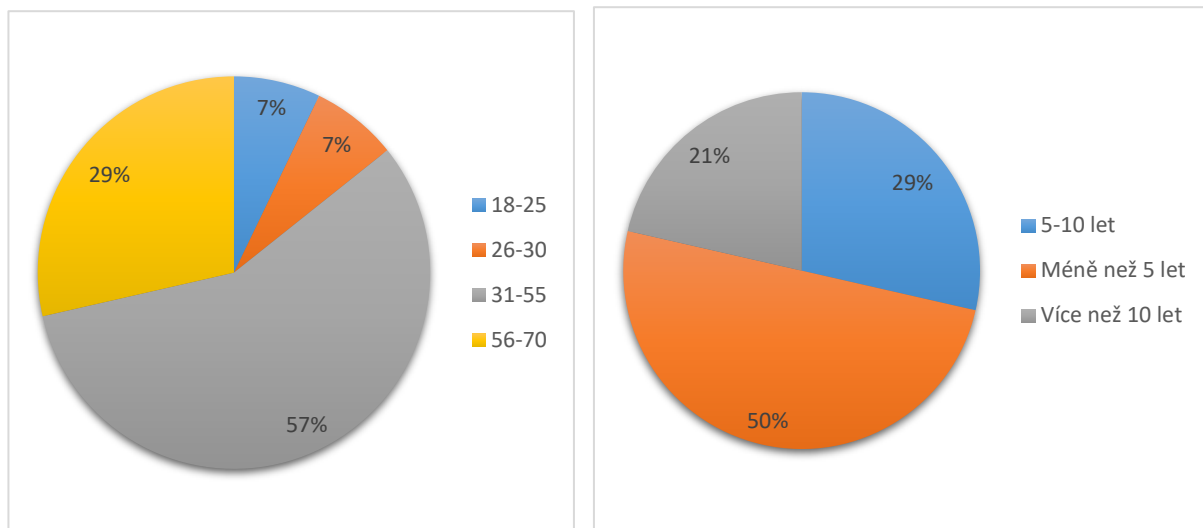
5.2. Dotazníkové šetření s průvodci po Vltavě

Dotazník pro průvodce je sestaven z 21 otázek, z nichž 14 otázek je uzavřených, 3 otevřené a 4 kombinované otázky. Vzhledem k nízkému počtu průvodců a snadnější zpracovatelnosti dotazníků bylo možné položit více otevřených otázek. Dotazník byl rozeslán formou google formuláře emailem všem 22 průvodcům NPŠ. Zpět se vrátilo celkem 14 dotazníků, což je 64 % z celkového počtu průvodců.

Vltava se splouvá od 1.5. - 31.10., průvodci splouvají spolu s vodáky jen při 50–61 cm vodního sloupce Teplé Vltavy na vodočtu na Soumarském Mostě. Spolu s průvodcem splouvá maximálně 7 lodí + loď průvodce. Splouvání úseku trvá cca 3,5 hodiny, kde po cestě jsou dvě zastávky, kde je možné dostat od průvodce výklad.

5.2.1. Sociologické údaje

Mezi průvodci, kteří pracují na horním toku Vltavy je větší část mužů než žen (57 % ku 43 %) stejně jako v případě splouvání vodáků, kde tvoří větší procento muži. Dále bylo zjištěno jak je patrné v obr. č. 23a, že 57 % respondentů je ve věkové kategorii 31-55 let a další čtenou kategorií je 56-70 let, kde bylo 29 % respondentů. Ve věkové kategorii 18-25 let a 26-30 let je po 7 % respondentů (Obr. 16a).

Obr. 16: Hodnocení dvou otázek: a - Kolik je Vám let?, b- Jak dlouho pracujete v NPŠ? Dotazníkové šetření s průvodci 2021.

Dále byli průvodci dotazováni na to, jak dlouho jsou zaměstnáni na pozici průvodce v NPŠ (obr. č. 16b). Polovina dotazovaných tuto práci dělá méně než pět let, 29 % dotázaných pro NPŠ pak pracuje 5-10 let a 21 % pracuje pro NPŠ více než 10 let. Pravděpodobně to může být dáno sezónností této práce, která probíhá jen v letních měsících v době, kdy je příznivé počasí pro splouvání. Víceméně je tato práce spíše brigádou, proto je možné například pro pedagogy dělat tuto práci v době letních prázdnin, což se nám potvrdilo v následující otázce na stálé zaměstnání průvodců, kde 29 % dotázaných jsou zaměstnáni, jako pedagogové. Stejně tak skoro polovinu tvořili průvodci, jejichž hlavním povoláním je podnikání, kde sezónnost může fungovat také. Posledních 28 % tvořila ostatní povolání jako: prodavačka, pilot, strojvedoucí, student.

5.2.2. Názor na regulaci splouvání Teplé Vltavy

V otázce, zda měli průvodci obavu, že bude o průvodcovskou činnost nízký zájem vzhledem k regulaci 64 % respondentů odpovědělo, že obavu nemělo a 36 %,

že o tom vůbec nepřemýšlelo. Vzhledem k tomu, že v době zavedení regulace u NPŠ skoro 80 % průvodců ještě nepracovalo, je pochopitelné, že průvodci neměli strach, případně o tom vůbec nepřemýšleli. Také obava by byla neopodstatněná, jelikož po zavedení regulace je za podmínek stanovených v Tabulce 2 splouvání s průvodcem povinné, což před regulací nebylo. Na druhou stranu mohli mít také průvodci obavu, že úsek nebude kvůli vysoké ceně a přítomnosti průvodce chtít nikdo splouvat a oni tímto přijdou o nabízenou práci.

5.2.3. Motivace k průvodcovské činnosti a informovanost

V otázce, co respondenty motivovalo k tomu, že přijali práci v NPŠ jako průvodci, kde bylo možné zaškrtnout více odpovědí, jsou dominantní tři motivace (viz. příloha 7). S 28 % jsou dvě odpovědi a to: „Příležitost ukazovat a představovat návštěvníkům Vltavu a okolní přírodu a její ochranu z jiné perspektivy než jak ji vnímají jako běžní vodáci.“ a „Možnost pomoci NPŠ a aktivně se podílet na ochraně tohoto úseku řeky průvodcováním, protože mi na zachování zdejší přírody záleží.“, 21 % pak měla odpověď: „Příležitost pravidelně splouvat a vychutnávat si přírodu v tomto krásném úseku řeky, protože jsem nadšeným vodákem.“ Z odpovědí je patrné, že hlavními motivacemi pro práci průvodce nebývají ekonomický profit a osobní pohodlí, ale pro 77 % průvodců jsou důležitější motivací osvěta v oboru ochrany přírody a pomoc v edukaci vodácké populace v tomto oboru.

Na otázku, zda mají průvodci dostatek informací ke své práci od Národního parku Šumava, většina respondentů (79 %) odpověděla, že má dostatek informací, nicméně 21 % respondentů odpověděla, že dostatek informací nemá, ti byli dále otevřenou otázkou dotázáni, jaké informace jim od NPŠ chybějí. Mezi odpověďmi bylo například, že průvodcům chybí možnost zeptat se odborníků, také chybí přehled o službách a o aktuálním stavu vody nebo, že není komu zavolat v případě všetečných otázek typu: „Co je ta nová elektronická věc asi 100 m před myší dírou?“ Tento výsledek je zajímavý vzhledem k tomu, že průvodci jsou každoročně školeni a měli by tedy mít informací dostatek. Nicméně tuto informaci NPŠ předám, aby mohl nedostatky v informovanosti průvodců napravit.

5.2.4. Vodácká zdatnost

Díky zkušenostem mé školitelky a jejích kolegů přímo z terénu, jsem do dotazníku pro průvodce zahrнула i dotaz, v kterém mají průvodci zhodnotit vodáckou

zdatnost splouvajících turistů, neboť je v sezóně zjevné, že nemalé části vodáků dělá řízení lodi a samotné splouvání problémy a že někteří jsou na vodě zcela poprvé. Splouvající skupina je pak zpomalována a celá plavba pak takovými jedinci komplikována a jde i o mnohem vyšší zátěž pro odpovědného průvodce než v případě skupiny, která splouvá bez jakýchkoliv problémů. Tuto v sezóně pozorovanou situaci skutečně potvrdili i odpovědi průvodců, neboť jen 8 % z nich uvedlo, že mezi splouvajícími převládají zkušení vodáci, zatímco až 84 % z nich vnímá vodáky jako mírně pokročilé či jako úplné začátečníky (8 %). Proto také k otázce, zda by měla být prověřována vodácká zdatnost turistů před splouváním, odpověděla nadpoloviční většina průvodců (až 54 %), že by měla být prověřována. Dále byli průvodci dotazováni otevřenou otázkou, jak by ověřovali vodáckou zdatnost před vlastním splouváním. Z otázky vyplynulo několik zajímavých odpovědí, jako například:

„Důrazný dotaz na vodácké zkušenosti. Většinou tvrdí, že to umí lépe, než je realita. U každé lodi chci, aby se ihned otočili proti proudu, přistáli u protějšího břehu a počkali na další loď. Hned vím, jak to s nimi vypadá. Ty absolutně nepolíbené se to pokusím naučit. Pokud to je marné, posadím toho schopnějšího do kajaku (ten zvládne každý) a dojedu to s tím neschopnějším. Jinak to nejde. Od lávky na Dobrou, již není cesty zpět.“

„Prohlášení před vyplutím, že umí ovládat loď, stvrzené podpisem (možná už to tam je). Dát možnost průvodcům je z tohoto důvodu v určitém úseku např. tábořiště vyloučit, bez náhrady peněz. Toto opatření by pomohlo průvodcům s organizací splutí, ale přispělo by i k ochraně přírody. Kdy začátečníci se často převrátí, následně šlapou v korytě toku. Dále nedokáží držet stopu, kterou najede průvodce a následně uvíznou ve šterkovištích, kdy musí vystoupit a loď táhnout nebo pádly přerývají dno. Napadá mě, že by NPŠ mohla začátečníkům nabídnout dvoudenní akci – první den odpoledne nácvik a splutí úseku Lenora – Soumarský most a druhý den splutí placeného úseku Soumarský most – Pěkná.“

„Ověřuji si ji jednak slovním dotazem a následně musí zvládnout nasednutí do lodě (i tam se ukáže jejich "zdatnost") a během proplutí tábořištěm sleduji jak kdo zvládá. V uplynulé sezóně jsem musel rozhodnout zrušení jedné posádky a rozdělení členek do jiných lodí (i ke mě do lodě přisedla paní) a loď nechat v tábořišti na břehu. Prostě to k tomu nebylo . . .“

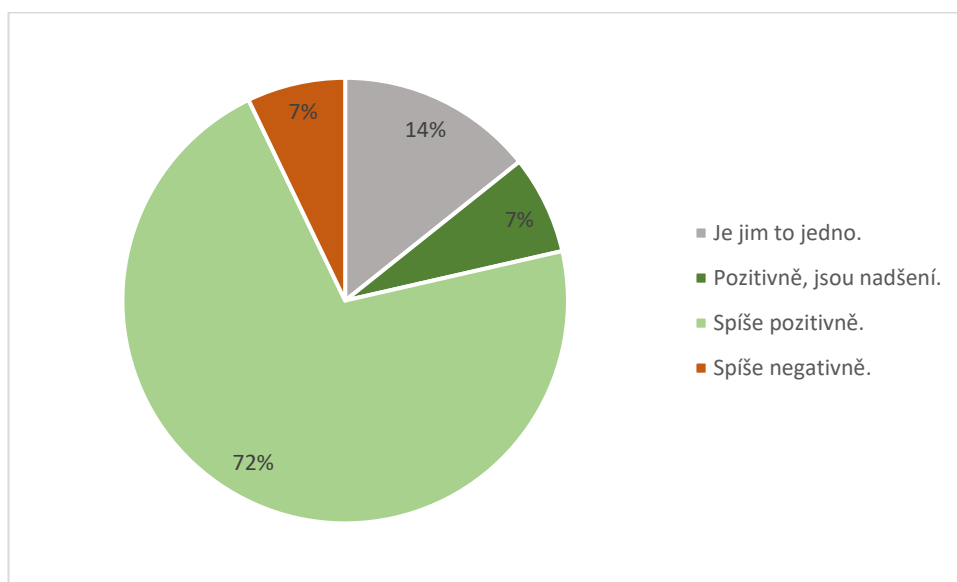
„Alespoň předvyplnění políčka při registraci, aby se nastávalo, že v případě několika lodí namíchaných do skupiny v ní bude 5 lodí zkušených vodáků, ke kterým

systém přidá 2 lodě úplných začátečníků s dětmi. To se potom velice těžko kombinuje. Zvláště, když zkušený vodáci chvátají, protože chtějí dojet až na Lipno.“

5.2.5. Názory na splouvání

V otázce, jak si průvodci myslí, že vodáci vnímají poplatek za splouvání řeky je patrný rozkol mezi názorem průvodců a výsledku dotazníkového šetření u vodáků (viz. příloha 8). Průvodci si z 57 % myslí, že vodáci vnímají poplatek spíše pozitivně a 29 % negativně, 14 % pak neví. Vodáci však na otázku, jak vnímají poplatek za splouvání, odpověděli skoro z 80 %, že rozhodně souhlasí a spíše souhlasí. Dále bylo hodnoceno, zda je rozdíl mezi názorem průvodců na splouvání a dotazníky od vodáků, kteří jej vyplňovali bez dohledu průvodce a dávali jej do schránky, zda jej tito hodnotili více negativně, protože se méně báli. Bylo zjištěno, že u dotazníku ze schránky bylo procento negativní reakce, kdy respondenti nesouhlasí 40 % oproti odpovědi průvodců 29 %. U souhlasného komentáře byl rozdíl jen 2 % ve prospěch vodáků (viz příloha 4).

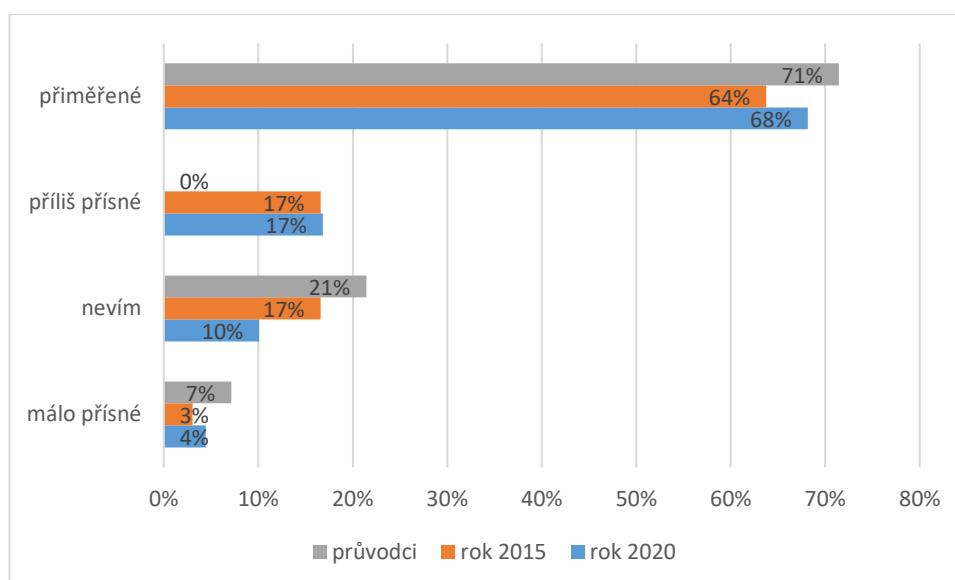
Dobrou zprávou je, že dle Obr. 17 a názoru průvodců na to, jak hodnotí návštěvníci splouvání s výkladem průvodců, 72 % návštěvníků hodnotí splouvání s průvodcem spíše pozitivně, 7 % pozitivně a jsou nadšení, 14 % návštěvníků je to jedno a jen 7 % vnímá přítomnost průvodce spíše negativně.

Obr. 17: Jak hodnotí ve většině případů návštěvníci splouvání s výkladem a doprovodem průvodce? Dotazníkové šetření s průvodci 2021.

Na otázku, zda si průvodci myslí, že splouvající návštěvníci mají zájem o ochranu řeky a jejího okolí odpovědělo 43 %, že: „Ano, většinou mají zájem o ochranu řeky a okolní přírody, důvody její ochrany neznají, ale aktivně se ptají a zajímají o ochranu zdejšího úseku řeky.“ Dalších 43 % průvodců odpovědělo, že „Někteří se zajímají, ale většina si spíše jen pasivně vyslechne náš výklad, jsou tu jen kvůli splouvání, ochrana zdejšího prostředí je jim lhostejná.“ Jen 14 % průvodců uvedlo, že vodáky ochrana řeky spíše nezajímá. Z uvedeného tedy vyplývá, i s přihlédnutím k tomu, jak dopadlo dotazníkové šetření mezi vlastními vodáky, že bezmála polovina vodáků má zájem o ochranu řeky a místní přírody a je vděčna za přísun informací ze strany průvodce. Stejná část (43 %) z nich však spíše pasivně přijímá informace o ochraně řeky a přírody od průvodců, protože je součástí programu splouvání, nicméně ochrana zdejšího ekosystému je jim lhostejná.

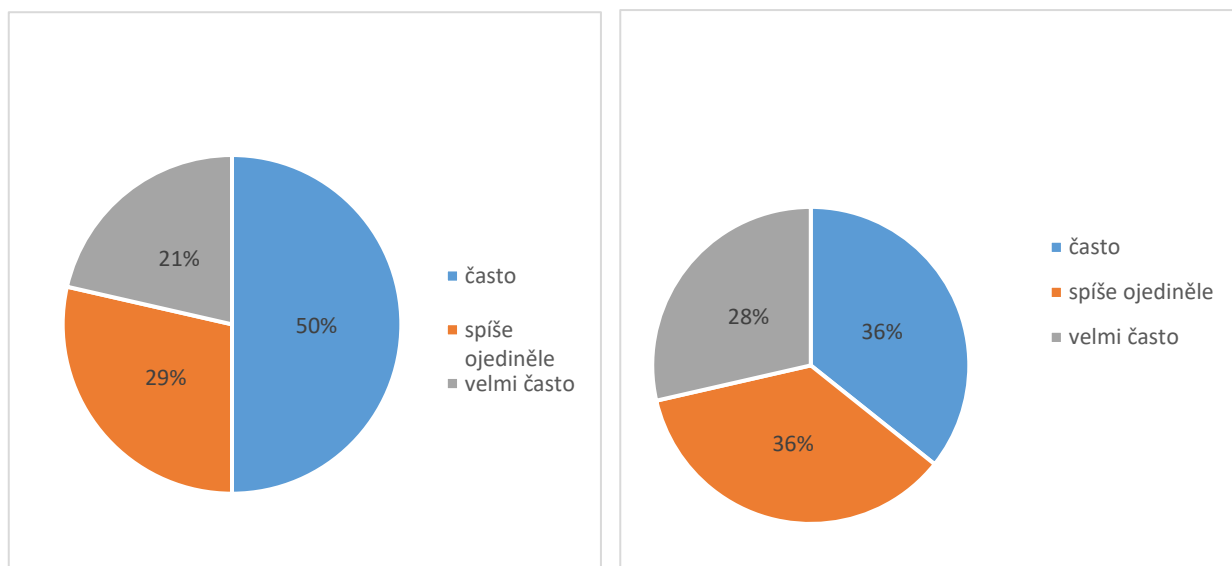
Průvodcům byly také položeny stejné otázky jako vodákům, a to na to, zda souhlasí se zavedením regulace kvůli ochraně přírody a jak hodnotí omezení počtu lodí na 8 za hodinu (Obr. 18). Se zavedením regulace splouvání souhlasí bezvýhradně 93 % průvodců a 7 % spíše souhlasí. Mezi vodáky rozhodně souhlasilo v roce 2020 (63 %) a spíše souhlasilo (24 %), čili jak průvodci, tak i vodáci se z velké většiny vyslovili souhlasně pro regulaci (až 87 %). Na otázku omezení počtu lodí na 8 za hodinu již průvodci neodpovídali tak jednoznačně shodně, nejčastěji odpovídali, že jim omezení počtu lodí přijde přiměřené (72 %), 7 % přišlo málo přísné a asi 21 % odpovědělo, že neví. Vodáci odpovídali víceméně podobně

Obr. 18: Jak hodnotíte omezení počtu lodí? Porovnání odpovědí průvodců a vodáků.

5.2.6. Nejčastější prohřešky vodáků

Dále byli průvodci uzavřenou otázkou dotázáni na 9 různých typů prohřešků, a jak často tyto prohřešky u vodáků vidí (bylo možné odpovídat: velmi často, často, spíše ojediněle, nikdy). Jako nejčastější prohřešky se ukázaly dva, a to že vodáci dělají velmi často až často velký hluk (až 71 %) (viz Obr 19a), a až 72 % označilo, že vodáci plují velmi často až často přes mělčiny, odrážejí se pádly ode dna a poškozují dno (viz Obr. 19b). Zbývající procento průvodců označilo tyto jevy, jako vyskytující se spíše ojediněle. Nicméně nikdo z průvodců nezapsal, že by tyto jevy nepozoroval nikdy, což byla rovněž jedna z nabízených možností. Z uvedeného je jasné, že splouvající návštěvníci, jak mohou potvrdit pozorováním v terénu i kolegové z výzkumného týmu ČZU pracující na projektu OPŽP pro NPŠ, zatěžují zdejší prostředí poměrně velkým hlukem, neboť nejsou zvyklí se pohybovat po řekách sousedících s klidovými oblastmi a přírodními zónami národních parků a chovat se tiše s ohledem na zdejší citlivé ekosystémy popř. ptačí oblasti. Podobně je tomu i v případě bezohledného plutí přes mělčiny, kde se jasně odráží jednak nedostatečná vodácká zdatnost většiny splouvajících, kteří nejsou schopni „čist“ vodu a držet stopu za průvodcem a jednak se zde projevuje i vyšší mechanická odolnost v současnosti půjčovaných plastových lodí, které umožňují vodákům splouvání bez rizika i v místech, kde by se dřívější laminátové lodě okamžitě protrhly a neumožnily by splutí mělčin či vyschlých částí koryta při nízkých průtocích vody vůbec.

Obr. 19: Hodnocení otázky: Jakých prohřešků se vodáci nejčastěji při splouvání s průvodcem dopouštějí: a - dělají velký hluk; b - plují přes mělčiny a odrážejí se pádly ode dna a poškozují dno. Dotazníkové šetření s průvodci 2021.

Tyto úvahy průvodci potvrzují nepřímo i v dalších dvou položených otázkách, kde byli dotazováni, zda může nadměrný počet vodáků poškodit přírodu NP Šumava. Všichni průvodci ve 100 % shodě odpověděli, že ano. Na druhou otevřenou otázku, jak mohou vodáci poškozovat řeku, odpovídali průvodci opět analogicky ve 100% shodě: znečištění řeky, zanechání odpadků, vystupování z lodí na zakázaných místech, narušování řečiště a břehů, hluk, přerývání šterkovišť, poškození vodních rostlin, ... Některý z průvodců také doplnil, že je nutné po vodácích následně sbírat odpadky, které zanechávají v řečišti a na odpočinkových místech, čemuž věnují pozornost nejen někteří průvodci snažící se o nápravu, ale i Správa NPŠ, která každoročně s pomocí strážců přírody úsek Vltavy splouvá a odpadky na jaře a na podzim po sezóně sbírá a odváží pryč.

Na další související otázku, zda regulace splouvání opravdu v úseku Soumarský Most – Pěkná pomáhá ochraně řeky a jejího okolí odpověděli průvodci také ze 100 %, že ano. Na přímou otázku, jaké změny kolem řeky a na řece průvodci pozorují, odpovídali vesměs shodně, že je zde díky regulaci méně odpadků a že jsou podél řeky i pevnější méně znečištěné a pošlapané břehy. Zajímavá byla také odpověď jednoho průvodce:

„Provázím skoro od samého začátku této služby a pamatuji, jak vypadaly travní porosty na březích před tím - byly na mnoha místech zvalené od výstupů na břeh - dnes tomu tak není. Také jsem byl mnohokrát svědkem, že po vodě pluly pramice, dokonce svázané za sebou nebo vor se sudem piva a to na dně nemělo šanci cokoliv přežít - také toto dnes není . . .“.

„Nedokážu to vidět takhle. Nemám relevantní srovnání před a po. Srovnávám mezi sebou úseky Soumarák-Pěkná a Vyšák-Krumlov.“

„Lidé si začínají uvědomovat, že je třeba řeku chránit.“

„Regulace splouvání eliminuje i zátěž danou velkým množstvím, byť relativně slušných, návštěvníků.“

„V řece se vyskytuje velké množství vodních rostlin, nejsou poškozené břehy (pošlapané rostliny), odpadky na břehu.“

„Obecně větší turistický klid v okolí horního toku řeky. Ucelenější a pevnější břehy řeky. Snížení množství odpadků v řece.“

Stejně jako vodáci, dostali průvodci na výběr z několika dvojic výroků, přičemž se všichni průvodci vyjádřili zcela shodně, jak následuje:

- Je důležité zachránit poslední populace perlorodky na Šumavě pro další generace;
- Regulace splouvání omezuje vodáctví přiměřeně, dost úseků lze sjíždět bez omezení;
- Je pro mě důležité, aby NP Šumava dokázal účinně chránit ohroženou přírodu;
- Ochrana přírody je pro mne přijatelná i tehdy, když se kvůli ní musím nějak omezit.

Na otevřenou otázku, zda respondenty napadá nějaký dlouhodobý či aktuální problém, který by měl v souvislosti se zajišťováním regulace splouvání a průvodcováním na Vltavě NPŠ řešit, odpovědělo několik průvodců, že by bylo dobré opravit registrační systém. Několik zajímavých odpovědí si opět dovoluji citovat přímo:

„1. Velký problém vidím v neposkytnutí zázemí pro účastníky splutí, konkrétně toalet. Místa odpočinku jsou extrémně zatížena znečištěním od lidí, kteří tam vykonávají svou potřebu. 2. Vyřešit pravomoci a pracovní právní vztah průvodců. Průvodce není označen jako zaměstnanec parku, logo na kšiltovce, trička, košile, bundy, ... Pracovní právní vztah je podivně řešen příkazní smlouvou. Jako ekonom vím, že důvodů, proč tomu tak je, je víc. Hlavními jsou minimalizovat náklady a nemít zaměstnance. Je však nehlásit se k lidem (k průvodcům), kteří pro NPŠ pracují, trvale udržitelný přístup? 3. Kam chce NPŠ směřovat splouvání Vltavy? Po zkušenostech s lidmi, kteří splouvají řeku, můžu rozdělit účastníky splutí na dvě hlavní skupiny. Většina, která má zájem o výklad, a zbylé, čistě vodácké turisty, kteří chtějí mít jen další zářez na pádle. Kombinace těchto dvou typů účastníků, nemluvě o jejich často diametrálně odlišné úrovni vodáckých dovedností, vytváří ve skupinách pnutí a pravděpodobně i negativní vnímání regulace a účasti průvodce. Nebylo by vhodné pro tyto odlišné skupiny vytvořit vlastní termíny (sudá - lichá hodina)? Představit a směřovat splouvání jako výpravu do divočiny a k tomu přidat několik termínů pro čisté vodáky?“

„Větší informovanost/školení nových průvodců, pokud přicházejí z prostředí mimo NPŠ, mohlo by se tak dosáhnout lepší komunikace s vodáky a zaujmout jejich pozornost k problémům ochrany přírody v horním toku řeky.“

„Technická podpora průvodců.“

„Doladit systém registrace tak, aby průvodci měli ještě ve 23h 59min. předcházejícího dne, možnost zjistit stav zaregistrovaných lodí na příští den na svém počítači.“

„Registrační systém ten ve verzi 2020 se hodně nepovedl.“

„Myslím, že se ke spokojenosti naprosté většiny vodáků udělalo vše potřebné. O tom svědčí i to, že se lidé opětovně vrací a nestydí se přiznat, že už jsem je třeba i já v minulosti doprovázel a že to bylo fajn.“

„Pravidla o časech a počtech lodí působí podivně (proč je to ve dvě jiné než v jedenáct?). Pak to celé působí jako "byrokratická buzerace".“

„Technická podpora průvodců.“

Poslední otevřenou otázkou bylo, zda průvodce ještě napadá nějaký způsob/opatření/návrh, jak by se dalo přispět k tomu, aby vodní turismus co nejméně narušoval zdejší prostředí, padlo několik zajímavých návrhů:

„splouvání řeky při vodním stavu cca 53 cm, při 50 cm není možné se vyhnout narušování dna řeky“

„zvětšit interval, např. po dvou hodinách“

„Někdy jsou dotazy na rybáře - proč oni mohou to, vodáci nesmí - myšleno vstup do vody . . . Někdy to ani já nedokážu vysvětlit . . .“

„Přidat třeba dvě odpočinková místa - nyní se na stávajících kumuluje někdy příliš osob najednou“.

„Osvěta ve veřejnoprávních médiích. Např. filmy do TV, diskuze v rozhlasu, přednášky na internetu. Vzdělat a přesvědčit širokou veřejnost, o nutnosti ochrany životního prostředí celkově, nejen Šumavy a Vltavy. Každý politik udělá cokoli, aby byl zvolen ještě v příštím volebním období. Jestliže zjistí, co si většina lidí přeje, to bude prosazovat. Pokud bude většině lidí ochrana přírody lhostejná, klidně zruší národní parky a pozemky rozprodá zbohatlíkům. Osvěta-osvěta-osvěta!!! Jedny "nepovedené" volby a po Vltavě se budou prohánět potomci výše zmíněných zbohatlíků, na vodních skútrech, tak jako se o to již dnes pokoušejí v národních parcích na motorových čtyřkolkách, či sněžných skútrech.“

„Napadá mě, že by NPŠ mohla začátečníkům nabídnout dvoudenní akci – první den odpoledne nácvik a splutí úseku Lenora – Soumarský most a druhý den splutí placeného úseku Soumarský most – Pěkná.“

„Odnaučit vodáky pít, bylo by jich ve výsledku méně...“

Poslední otázka byla položena jen průvodcům, kteří pracují na horním toku Vltavy již více než 5 let, neboť byli dotazováni, zda vnímají, že se nějak změnil postoj vodáckých návštěvníků k regulaci splouvání na horní Vltavě od doby, kdy byla poprvé zavedena (roku 2009). Na tuto otázku odpovědělo 83 % průvodců (z celkem 14 průvodců), že ano, že v počátcích regulace o tom měli návštěvníci pochybnosti a vnímali omezení spíše negativně, zatímco dnes většina situaci chápe a bere ji pozitivně, a jen 17 % průvodců odpovědělo, že ne, že se nic nezměnilo, neboť mají stále vodáci o regulaci pochybnosti, berou ji negativně a nechápou, proč je jí zapotřebí.

5.3. Dotazníkové šetření s podnikateli v okolí horního toku Vltavy

Regulace splouvání horního toku Vltavy byla dlouho ožehavým tématem mezi podnikateli na Šumavě, proto bylo vytvořeno toto dotazníkové šetření, které probíhalo formou online dotazníku, jenž byl zaslán na e-mailové adresy (celkem 148 adres) podnikatelů v okruhu do 20 km kolem úseku omezeného splouvání na horním toku Vltavy. Vyplněných dotazníků se vrátilo celkem 35, což představuje odpovědi bezmála čtvrtiny (23,6 %) všech dotazovaných. Toto téma často v podnikatelích tak rezonovalo, že názory měli potřebu sdělit i v odpovědi na email, kde byl znát rozdílný a často jednostranný pohled na otázku ochrany přírody v NPŠ. Zde je jeden názor, který mluví za vše: „... Jen bych ráda, když studujete na Zemědělské fakultě, zajímáte se o NPŠ, vám napsal, že máme pamětníky z řad naší rodiny, kteří hospodařili na území NP jako zemědělci a obdělávali tady půdu, pěstovali plodiny, prostě tady žili a věnovali se všem činnostem, které NP zakazuje. Pro NP je nepřijatelné mít v prostoru NP chov krav, prasat, pastevní činnost, atd. ale dříve, při obdělávání a pasení dobytka, vysekáváním, děláním pícnin a sena, se přírodě dařilo, měla mnoho květenství, které už teď nevidíte, protože zarostlo v trsech trav, které vše kolem květin zahubí, trus krav hnojil kolem břehů Vltavy trávu, vypásal jí tam a koryta řek byly plné perlorodek, protože to nebylo tak zarostlé a neutěšené, jako je to teď- jděte se někdy projít podél břehů Vltavy ze Stožce do Černého Kříže a tam, kde jsme si dříve/před cca 40 lety/, mohli lehnout na břeh a vidět nejen květiny, ale i spousty živočichů, včetně perlorodky, je zarostlý močál, nebo trsy ostřice a žádný život.

Podívejte se, jak kácí stromy v tzv.1 zóně NP- celé kmeny stojí uřezané jak police, trčí do nebe a je to ostuda, jaký je bordel v lese, takhle se v životě stromy

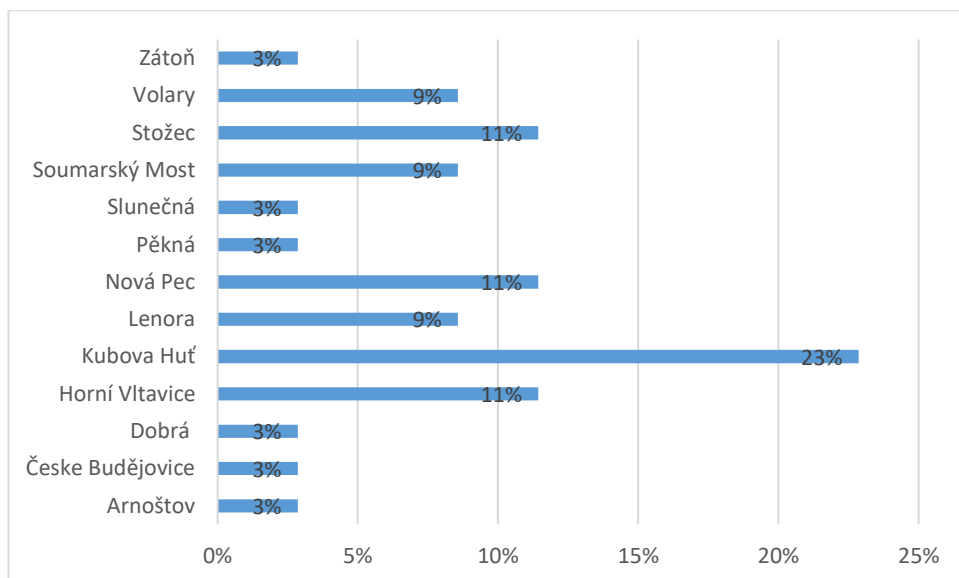
nekácely, je to strašná hanba, fotí si to tam lidi ze všech koutů světa a nestačí se divit. Dokud bude NP partou diletantů a lidí, co nikdy v přírodě nažili, neznají jí jinak, než od stolu, anebo jako zdroj dobrého přivýdělku, pak bude Šumava v tak dezolátním stavu, jako je nyní.

Moji předci tady hospodařili před více jak 70 lety a my tady žijeme dalších 50 let a je to opravdu hrůza, jak vše upadlo a jak se lidé z Parku nad nás povyšují a dávají do nájmu pozemky svým kamarádům, kteří berou jen dotace, ale nic na těch pozemcích nikdy neudělali. Byli tady hospodáři, kteří cca po revoluci 20 let vysíkali louky, vyklidili z nich staré trámy, ruiny, odpady atd... a po dvaceti letech např. jim nájmy odeberou a dají těm, kdo pracují na NP a hledají si přivýdělek, slušné peníze z dotací, ale práce? Tu do pozemku nedají, a pokud něco řeknete, pak vás kontrolují, dávají pokuty, nebo nesmyslně zakážou chovat krávy, prasátka a vy je musíte dát na jatka. Věřte, že tohle se tady běžně děje, a tak svou práci napřimte ne na nějakou diplomovou práci, která zase nebude o ničem, ale už do faktů, které nám, usedlíkům a hlavně té přírodě konečně pomůže.“

5.3.1. Sociodemografické údaje

V první otázce dotazníkového šetření byli podnikatelé dotázáni na obor, ve kterém podnikají (viz Příloha 9). Někteří samozřejmě zaškrtnli i několik možností, jelikož provozují například kemp, půjčovnu lodí a rychlé občerstvení. Nejpočetnější skupinou podnikatelů jsou zde však majitelé penzionu (34 %), pak také restaurace (18 %), rychlé občerstvení (10 %), půjčovna lodí (10 %), kemp (8 %), ostatní obory mají od 2-6 % (viz. příloha 5)

Mezi dotázanými dle Obr. 20 je nejvíce podnikatelů z Kubovy Hutě (23 %), může to být dáno vysokým počtem penzionů v této lokalitě. Dále zde jsou rovnoměrně zastoupeny lokality v okolí horní Vltavy jako: Soumarský Most, Lenora, Volary, Horní Vltavice, Nová Pec, Stožec.

Obr. 20: Jaké je místo Vašeho podnikání? Dotazníkové šetření s podnikateli 2021.

Z dotázaných se u nikoho neukázalo, že by u něho netvořili ani jedno procento klientely splouvající vodáci. Od 1-10 % a 11-30 % klientely tvoří vodáci shodně u 40 % podnikatelů. U 11 % podnikatelů tvoří vodáci 61-80 %, u 6 % podnikatelů tvoří vodáci 31-60 % a u 3 % podnikatelů tvoří vodáci 80 % a více (viz Příloha 10)

Dále byli podnikatelé dotázáni, jak dlouho podnikají v blízkosti horního toku Vltavy, na což 77 % dotázaných odpovědělo, že 10 a více let, což znamená, že zde podnikali i před zavedením regulace splouvání Vltavy, dalo by se tedy očekávat, že jsou skutečně schopni posoudit změnu před a po zavedení regulace. Jen 14 % podnikatelů zde podniká 5 a méně let.

U dotazu na věk jednoznačně převládají mezi podnikateli lidé ve věku 31–55 let (54 %) a 56–70 let (40 %), dalo by se tedy předpokládat, že většina z těchto podnikatelů měla možnost zažít i dobu před regulací a v podstatě i před založením NPŠ, pouze 3 % respondentů odpovědělo, že jejich věk je 26–30 let a 71–90 let..

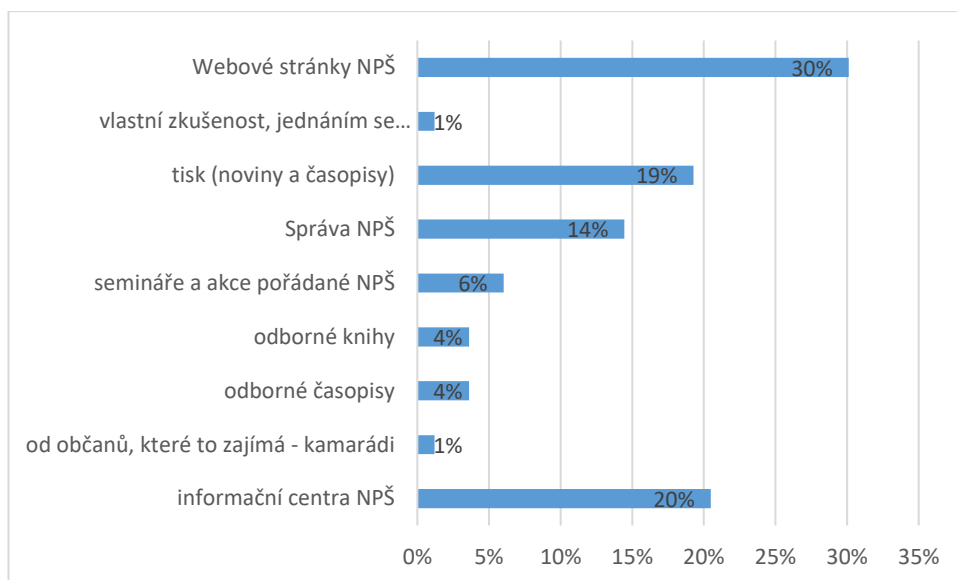
5.3.1. Vztah ke správě NPŠ

Dále při dotazu na vztah k NPŠ (Jaký máte vztah k NPŠ?) se vyjádřilo 43 % podnikatelů, že jejich vztah ke správě NPŠ je neutrální a nemají ke správě žádný vztah. 40 % podnikatelů má pak vztah pozitivní a jen 17 % podnikatelů má ke správě negativní vztah a opatřením správy NPŠ nerozumí. Myslím si, že toto by se mohlo

považovat za úspěch, že 40 % podnikatelů má pozitivní a dalších 43 % neutrální vztah ke Správě národního parku a souhlasí s tím, jak NPŠ spravuje celé území.

V otázce, zda se respondenti zajímají o ochranu přírody v NPŠ a spravování území odpovědělo 74 % respondentů, že se skutečně aktivně zajímají o rozhodnutí NPŠ a jeho správu, protože má na jejich podnikání vliv. Jen čtvrtina podnikatelů (26 %) se o ochranu přírody a rozhodnutí NPŠ nezajímá aktivně, neboť Správa NPŠ a její rozhodnutí nemají na jejich podnikání vliv.

Na otázku odkud podnikatelé získávají informace o spravování území a ochraně přírody v NPŠ (viz Obr. 21) měli respondenti možnost zaškrtnutí více odpovědí. Na základě odpovědí bylo zjištěno, že nejvíce podnikatelů čerpá informace z webových stránek NPŠ (30 %), z informačních center NPŠ (20 %) a z tisku (19 %) přímo od Správy NPŠ čerpá informace 14 % dotázaných. Zbytek respondentů čerpá z různých dalších zdrojů viz Obr. 29.

Obr. 21: Odkud získáváte informace o spravování území a ochraně přírody v NPŠ? Dotazníkové šetření s podnikateli 2021.

5.3.2. *Názor na regulaci splouvání*

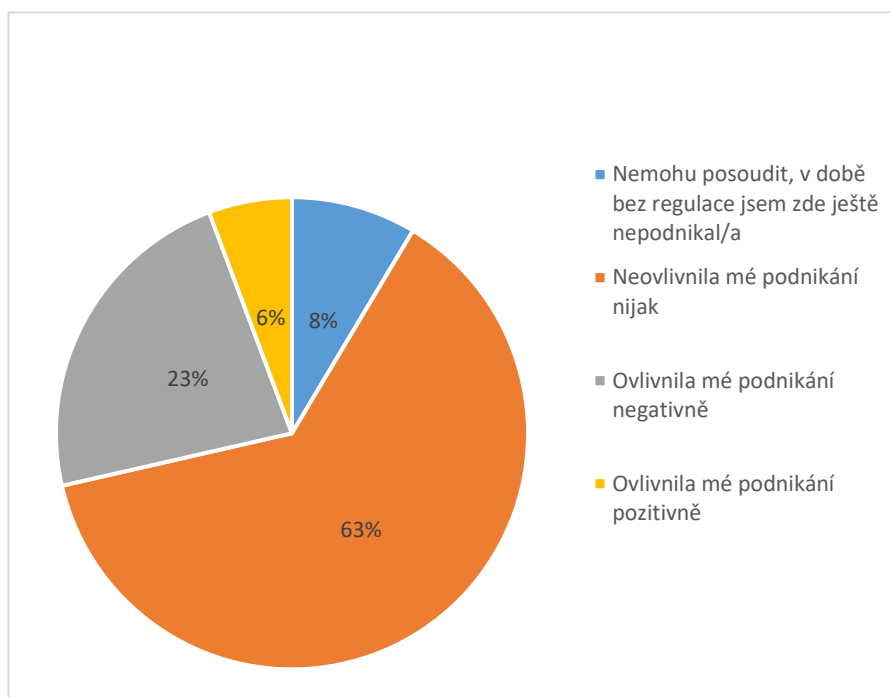
Na otázku, zda podnikatelé souhlasí s regulací splouvání, se dostalo rozličných odpovědí, nicméně rozhodně souhlasí a spíše souhlasí nadpoloviční většina dotázaných (31 % rozhodně souhlasí a 23 % spíše souhlasí), 17 % procent respondentů neví, 26 % spíše nesouhlasí a 3 % rozhodně nesouhlasí. Myslím si, že pro národní park Šumava může být dobrou zprávou, že většina na jejím území podnikajících lidí souhlasí s regulací.

Většina podnikatelů je znalých problematiky a označila jako hlavní důvod regulace ochranu vodních rostlin a vodních živočichů žijících v řece (40 %) a ochranu zničených říčních břehů a břehových porostů před vodáky (20 %) další důvody jako ochrana životního prostředí, ochrana před znečištěním odpadky a ochrana břehových porostů měli shodně po 11 %, ochrana ptactva měla procentuálně nejméně, jelikož zrovna ta bývá často důvodem zavedení regulace na jiných řekách (např. na řece Moravě).

Podnikatelé byli rovněž dotazováni, zda se obávali, že bude mít regulace splouvání Vltavy negativní vliv na jejich podnikání. Až 68 % dotázaných odpovědělo, že se neobávali, dalších 29 % podnikatelů se regulace obávalo a jen 3 % dotázaných předpokládalo spíše pozitivní dopad na jejich podnikání.

Dále byli respondenti dotázáni otevřenou otázkou, proč se obávali či naopak neobávali v souvislosti s jejich podnikáním regulace splouvání. Mnoho podnikatelů se stavělo k regulaci a potřebám ochrany přírody pozitivně i za cenu ovlivnění jejich podnikání: „Největší bohatství nás všech je příroda, a proto je ji třeba chránit“, „Potřebujeme zajistit dlouhodobě zdravý stav ŽP, tedy i říčního ekosystému.“ nebo „NPŠ má i jiná lákadla než je řeka, myslím, že pro milovníka přírody atraktivnější. Vltava je dostatečně dlouhá i bez uvedeného úseku.“ Potom zde však byly i názory plné obav z regulace v souvislosti s podnikáním: „Jsem na vodácích existenčně závislý“, „Regulace snížila počet hostů, kteří přijeli na splouvání Vltavy“ a „Jezdí k nám převážně studenti a ti na to nedosáhnou finančně, a ani personálně to školy nedají, a tak jezdí všichni až z Pěkné“.

Na následující otázku, jak skutečně regulace ovlivnila podnikání v blízkosti horního toku Vltavy, odpovědělo 63 % respondentů, že je regulace neovlivnila. 23 % respondentů ovlivnila regulace negativně, ti byli dotázáni otevřenou otázkou, jak je regulace ovlivnila, dotázaní odpovídali většinou stručně, že mají méně zákazníků, jejich podnikání závisí na stavu vody a hosté se musejí registrovat. 8 % respondentů pak odpovědělo, že nemohou otázku posoudit, jelikož před regulací v místě ještě nepodnikali. Naopak 6 % respondentů regulace ovlivnila pozitivně, ti byli také dotázáni, jak pozitivně bylo jejich podnikání ovlivněno na což, podnikatelé odpověděli, že: „se zvalitnila jejich práce“ (viz. Obr.22).

Obr. 22: Jak skutečně ovlivnila regulace splouvání horní Vltavy Vaše podnikání ve srovnání s roky podnikání bez regulace splouvání? Dotazníkové šetření s podnikateli 2021.

V dotazníkovém šetření mezi vodáky na stejnou otázku v roce 2020 odpovědělo stejně až 87 % (v roce 2015 byl počet vodáků, kteří si to také myslí 76 %) a úplně všichni průvodci na tuto otázku jednoznačně a shodně odpověděli, že nadměrný počet vodáků může poškodit přírodu NPŠ.

V následující otevřené otázce, jak podle podnikatelů může nadměrný počet vodáků poškodit přírodu, odpovídali podnikatelé například takto: „Spíše se přikláním k neutrální odpovědi, pokud by vodáci dodržovali pravidla NPŠ, tak by poškození přírody bylo nulové“, „Ničí se jak říční flora, tak i fauna a rovnováha se tím naruší“, „protože nejsou ukázněni a vystupují z lodí i tam, kde je to zakázané“, „Poničením rostlin, poničením životního prostředí pro malé živočichy, málo klidu pro živočichy velké, odpadky apod.“, „Lidé se obecně neumějí či nechtějí k přírodě ohleduplně chovat - hluk, odpadky, poškození dna i břehů, nadměrná doprava ...“, „likvidací toho, co se má chránit“, „Podívejte se pod Lipno, devastace řeky a jejího dna i okolí, rušení, rušení“, „Opadky a hlavně jejich nevhodné chování často podpořené alkoholem a jinými látkami“.

V dalších dvou otázkách (Souhlasíte se zavedením regulace kvůli ochraně přírody? Jak hodnotíte omezení počtu lodí na 8 za hodinu?) jsou odpovědi jednotlivých dotazovaných skupin velmi rozdílné. V otázce, zda podnikatelé souhlasí

se zavedením regulace kvůli splouvání, odpovědělo přes 60 % respondentů, že souhlasí (40 % spíše souhlasí, 28 % rozhodně souhlasí), 29 % dotázaných pak spíše nesouhlasí a 3 % neví. V případě dotazníkového šetření s vodáky se v této otázce míra nesouhlasu pohybovala kolem 10 % respondentů, kteří spíše nesouhlasili a rozhodně nesouhlasili. Rozhodně souhlasilo 63 % vodáků v roce 2020 a 53 % v roce 2015. Průvodci v této otázce zavedení regulace splouvání rozhodně souhlasili v 93 % a spíše souhlasilo jen 7 % (viz. tabulka č. 12).

	vodáci 2015	vodáci 2020	průvodci	podnikatelé
rozhodně souhlasím	53 %	63 %	93 %	29 %
spíše souhlasím	31 %	24 %	7 %	40 %
nevím	4 %	6 %	0 %	3 %
rozhodně nesouhlasím	3 %	3 %	0 %	0 %
spíše nesouhlasím	3 %	5 %	0 %	29 %

Tabulka 12: Otázka: Souhlasíte se zavedením regulace kvůli ochraně přírody? Porovnání odpovědí z vodáckých dotazníků 2015 a 2020, dotazníků u podnikatelů a průvodců 2021.

Na další otázku týkající se omezení počtu splouvajících lodí za hodinu nemají podnikatelé také jednotný názor. Jako přiměřená tato regulace připadá 54 % dotázaných, přičemž další 3 % si myslí, že je regulace málo přísná. Naopak příliš přísná připadá 34 % dotázaných a jen 9 % dotázaných podnikatelů neví. Ve vodáckém dotazování oproti podnikatelům připadá regulace přiměřená skoro 75 % dotázaných. Příliš přísná regulace připadá jen 17 % vodáků. Průvodci na tuto otázku odpovídali, tak, že jim omezení počtu lodí přijde přiměřené (72 %), dalším 7 % přijde málo přísné a necelá čtvrtina se vyjádřila, že neví (21 %).

5.3.3. Další názory na ochranu přírody a ohrožených druhů na horním toku Vltavy

Stejně jako vodáci byli i podnikatelé vyzváni, aby vybrali ze dvojic následujících výroků, se kterým souhlasí. Čtyři z těchto dvojic byly zcela stejné jako v dotazníku pro vodáky a průvodce. Dva další výroky byly předloženy v dotaznících jen podnikatelům (viz Tab. 12). Při porovnání s vodáky je patrné, že přece jen podnikatelé vidí více své ekonomické zájmy na úkor životního prostředí. Nicméně názorový rozdíl není tak velký, jak by se dalo předpokládat a v návaznosti na předchozí grafy je vidět, že podnikatelé mají zájem o ochranu přírody.

Další dvě dvojice výroků, které jsou vidět v Tabulce 13, potvrzují zájem podnikatelů o spolupráci s NPŠ při tvorbě opatření. Na dotaz, zda by chtěli, aby NPŠ

s nimi diskutoval o opatřeních, 97 % dotázaných konstatovalo, že je pro ně důležité, aby NP Šumava předem diskutoval chystaná opatření a bral v potaz jejich názor. Ale v Tabulce 13 označilo 85 % respondentů, že je pro ně přijatelné omezit své podnikání kvůli ochraně přírody. Myslím si, že tyto názory by mohli být přínosné pro NPŠ, protože je zde vidět, že podnikatelé mají zájem o přírodu, ale je pro ně také důležité se podílet na opatřeních.

Výrok	rok 2015	rok 2020	průvodci	podnikatelé
Je důležité zachránit poslední populaci perlorodky na Šumavě pro další generace.	89 %	94 %	100 %	76 %
Záchrana perlorodky na Šumavě není důležitá, určitě přežije ještě někde jinde.	11 %	6 %	0 %	24 %
Regulace splouvání nadměrně omezuje vodáctví na Vltavě.	14 %	10 %	0 %	21 %
Regulace splouvání omezuje vodáctví přiměřeně, dost úseků lze sjíždět bez omezení.	86 %	90 %	100 %	79 %
Je pro mě důležité, aby NP Šumava dokázal účinně chránit ohroženou přírodu.	90 %	92 %	100 %	79 %
Je pro mě důležité, aby NP Šumava především podporoval rozvoj turizmu.	10 %	8 %	0 %	21 %
Ochrana přírody je pro mě přijatelná i tehdy, když se kvůli ní musím nějak omezit.	86 %	90 %	100 %	85 %
Ochrana přírody je pro mě přijatelná jenom tehdy, když mě v ničem neomezuje.	14 %	10 %	0 %	15 %
Je pro mě důležité, aby s námi podnikateli některá chystaná opatření NP Šumava předem diskutoval a bral v potaz i náš názor.				97 %

Vzájemná komunikace a diskuze s NP Šumava pro mne a mé podnikání není důležitá, nestojím o společná jednání.		3 %
Ochrana přírody je pro mne přijatelná i tehdy, když kvůli ní musím nějak omezit či přizpůsobit své podnikání.		85 %
Ochrana přírody je pro mne přijatelná jen tehdy, když nijak neomezuje mé podnikání.		15 %

Tabulka 13: Odpovědi na dvojice výroků. Dotazníkové šetření v letech 2015 a 2020 u vodáků, průvodců a podnikatelů 2021.

V poslední otázce byli podnikatelé dotázáni, zda se jim zdá, že se díky přijatým opatřením zlepšil stav prostředí kolem toku Vltavy, na což odpovědělo 25 % respondentů, že se jim to zdá stále stejné, 29 % respondentů uvedlo, že je kolem regulovaného úseku větší klid a 16 %, že dno řeky a břehy nejsou tak poškozené, dále ve 14 % se podnikatelům zdá, že břehy nejsou tak pošlapané, 11 % respondentů se zdá, že vizuálně je kolem řeky i v řece méně odpadků. Ve 4 % bylo odpovězeno, že voda v řece se zdá čistší a 2 %, že je kolem regulovaného úseku větší klid.

Statistická analýza

H₀= Názor podnikatelů na regulaci splouvání závisí na tom, jak dlouho podnikají.

Na základě Pearsonova Chí-kvadrát testu bylo stanoveno, že výsledek signifikace je 0,865, tedy při hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu, že se názor podnikatelů závisí na délce podnikání zamítnout nemohu.

H₀= Názor na regulaci podnikatelů souvisí s ovlivněním podnikatelů touto regulací.

Na základě Pearsonova Chí-kvadrát testu bylo stanoveno, že výsledek signifikace je 0,967, tedy při hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu, že názor podnikatelů na regulaci splouvání souvisí s ovlivněním touto regulací zamítnout nemohu.

6. Diskuze

6.1. Regulace splouvání

V dotazníkovém šetření s vodáky nás nejvíce zajímalo, zda s regulací na horním toku Vltavy souhlasí a zda nastal nějaký posun od doby, kdy byla regulace poprvé zavedena. Zde bylo zjištěno, že opravdu nastal malý posun směrem k souhlasu, především u respondentů s vysokoškolským vzděláním. Může to patrně být tím, že už si na regulované splouvání zvykli a že i ekonomická situace české populace je poněkud lepší, než byla na počátku 90. let 20. století. Nebo to může být také tím, že ekoturistika a udržitelná turistika se stává trendem dnešní doby. Je to turistika, která předpokládá vědomé a udržitelné cestování, které nemá tak nepříznivý dopad na životní prostředí, jak uvádí ve své práci např. KOWALSKA & KNAPIK (2020), což by mohlo mít dle mého názoru celkově pozitivní vliv nejenom na splouvání řek, ale celkově na turistiku v národních parcích a chráněných krajinných oblastech. Svůj podíl na zvyšování míry souhlasu s regulací splouvání může mít také kampaň národního parku, který se snaží vysvětlovat důvody regulace splouvání, i když až dosud poněkud nešikovným způsobem. Ani při registraci v registračním systému totiž nejsou hned v úvodu jasně vysvětleny důvody, proč je regulace splouvání nutná. Tato připomínka již byla předána NP Šumava. Na druhou stranu školení průvodci NPŠ v průběhu splouvání mají ve svých kompetencích důvody ochrany zdejších ekosystémů a důvody regulace podrobněji vysvětlovat a jak sami uvedli, mnozí turisté se sem opakovaně vrací, tudíž už bývají poučeni a vědí, proč je zdejší unikátní říční ekosystémy potřeba chránit před vysokou vodáckou návštěvností a sami se často vyptávají, zda se situace po letech lepší, či zda se zvyšuje zdejší populace perlorodky říční a dalších ohrožených druhů.

V porovnání s výstupem sociologického průzkumu z roku 2005, prezentovaného v práci SIMON et al. (2007), kde souhlasilo se splouváním 89 % z 1000 dotázaných, se zdá, že míra souhlasu je stále prakticky stejná, jelikož v letech 2015 a 2020 bylo také mezi 80–90 %. Zajímavé je na tom, že v podání dostupných prezentovaných komerčních médií (idnes.cz; novinky.cz; irozhlas.cz) tato otázka stále vyvolává velké diskuze mezi vodáky, kteří s takovou regulací spíše nesouhlasí a myslí si, že NPŠ stále zbytečně podmínky zpřísňuje, ačkoliv náš průzkum ukazuje zcela opačný trend. Je tedy nasnadě domnívat se, že tyto mediální zprávy jsou uměle vyvolávané na objednávku a uměle v očích veřejnosti zhoršují obraz Správy NPŠ. Je zde nasnadě i porovnání s podnikateli kolem horního toku Vltavy, kde byla tato otázka při zavádění regulace nejožehavější, neboť asi nejvíce zasaženou skupinou

podnikatelů budou půjčovny lodí, kterých bylo v dotazníkovém šetření 10 %. Je zajímavé, že zde až 40 % respondentů s regulací z důvodů ochrany říčního ekosystému souhlasilo, tedy i podnikatelé z řad půjčoven si pravděpodobně na regulaci již zvykají a jsou s ní smířeni. Velké procento z nich (85 %) uvádí, že s regulací z důvodu ochrany přírody souhlasí i za cenu, že je tím nějak omezena jejich podnikatelská činnost.

S regulací splouvání samozřejmě plně souhlasí i všichni průvodci, nicméně některým z nich se zdá omezení počtu lodí stále málo přísné (7 %), někteří navrhují možné splouvání až při hranici vodní hladiny na Soumarském Mostě vyšší než 53 cm, protože při hranici 50 cm stále pozorují silné poškozování říčního dna apod.

6.2. Poplatek za splouvání a omezení počtu lodí

Dalším velkým tématem je otázka, zda respondenti souhlasí s poplatkem za registraci ke splouvání, která byla položena jak vodákům v letech 2015 a 2020, tak také průvodcům. Je zde vidět vývoj v souhlasu, tedy oproti roku 2015 souhlasí s poplatkem více vodáků v roce 2020 a to i přesto, že cena za splouvání byla od počátku regulace stále navyšována až na současných 500 Kč za jednu splouvající loď. Může to být tím, že lidé si zvykli na to, že by měli za službu platit. Ostatně ke službě patří i splouvání s průvodcem a jeho doprovodným výkladem. Dle dotazníkového šetření z roku 2005 (SIMON et al. 2007) je patrný již opravdu velký nárůst souhlasu, protože v roce 2005 souhlasilo s poplatkem jen 41 % respondentů (oproti dnešním 77 %), to bylo v době, kdy regulace ještě zavedena nebyla, byla jen avizována ze strany NPŠ. Z rešerše této diplomové práce (viz kapitoly 3.6.1., 3.6.2., 3.6.3. a 3.6.5.) regulací v sousedních zemích také plyne, že platit za splouvání řek v národních parcích je poměrně běžné a tyto poplatky jsou vybírány ve Slovensku, Rakousku, Slovinsku i Polsku. V případě Rakouska a Slovinska se jedná spíše o symbolický poplatek. V NPŠ, kde splouvá spolu s vodáky i průvodce, je pochopitelné, že cena je vyšší, aby se správě NPŠ zaplatily alespoň základní náklady na tuto službu a registrační systém.

Otázka, která byla položena všem skupinám respondentů, zda jim přijde omezení počtu lodí na 8 lodí za hodinu přiměřené, vždy minimálně nadpoloviční část respondentů odpovídala, že ano, v případě podnikatelů se zdálo příliš přísné až 34 % respondentů. U podnikatelských subjektů je pravděpodobně problém, který jim toto omezení přináší, že je poté obtížná registrace větších skupin, kteří by využili služeb ubytování, které tvořilo skoro nadpoloviční většinu respondentů z podnikatelských

subjektů. Nicméně z pohledu ochrany přírody bylo stanoveno hodnocením vlivu na životní prostředí (BÍLEK, 2013), že tento počet lodí je přiměřený s tím, že je třeba dbát na rovnoměrné rozložení lodí, aby se nekumulovali na jednom místě. Toto je také provázáno s vodáckou zdatností vodáků a s tím, aby byly všechny lodě schopny splout úsek za vymezený čas, na což by měli být proškolení průvodci.

6.3. Vliv vodáctví na splouvání

Dle hodnocení vlivů záměru na EVL a hodnocení vlivů na vybrané živočichy (DUŠEK et al., 2008; VOLF, 2010; BÍLEK, 2013) bylo stanoveno, že nejvýznamnějším vlivem splouvání je mechanické narušení dna a porostů vodních rostlin, které narušují přirozené prostředí chráněných druhů, jako je především perlorodka říční. V dotazníkovém šetření bylo dotazováno, zda může nadměrný počet vodáků poškodit přírodu v NP a jak. Zde víceméně v případě vodáků nebyla nalezena shoda s odbornými texty a většina vodáků se vyjadřovala tak, že největším problémem je odpad, hluk a ničení břehů, samozřejmě také byla zmiňována perlorodka, ale nevyplývala z dotazníků, jako jeden z hlavních důvodů ochrany zdejší řeky. To by mohlo být dáno nedostatečnou informovaností vodáků, což by mohlo a mělo být řešeno ze strany NPŠ, který se domnívá, že toto téma je již všeobecně dostatečně známo a není potřeba jej ještě více zveřejňovat. O tomto problému zmiňovali již ve své práci SIMON et al. (2007), že by bylo vhodné umístění informačních cedulí, což se již do jisté míry stalo, např. na odpočívadle Pěkná, ale je nutné se opravdu zastavit u všech těchto informačních cedulí, které každá poskytují jiné informace, aby návštěvník získal ucelenou informaci o tom, proč je vlastně tok regulován. Vhodnou metodou, jak vodáky o nejzásadnějších informacích informovat by mohlo být zaslání informačního emailu spolu s rezervací splouvání. Jelikož NPŠ posílá i upomínku na splouvání den předem, zde by mohly být uvedeny nejdůležitější informace, jako jak by se měli vodáci chovat, a především odůvodnění proč by se měli takto chovat. Například omezení dotyku pádla se dnem, protože tím mohou být narušeny vodní společenstva i vzácná perlorodka a vodní makrofyta. Nedělat hluk, kvůli rušení ptactva, nevystupovat z lodi, protože řeku lemuje nejvíce chráněná přírodní zóna NP a je zde Vltavský luh. Tímto by vodáci získali souvislosti, které se jinak dozvědí až od průvodce při splouvání. Tyto informace však poskytuje průvodce pouze stejně zdatným skupinám vodáků, kteří se udržují při plavbě ve skupině. Nicméně se skupinou 8 rozličně zdatných vodáků resp. lodí, je nemožné všechny o tomto skutečně informovat. S tím souvisí i další problém, na který byl NPŠ díky

dotazníkovému šetření upozorněn a to ten, že se průvodci domnívají, že by bylo vhodné, aby v registračním systému museli vodáci potvrdit, že nejsou začátečníci nebo úplní nováčci (podle průvodců je jich až 8 %), a tak bylo poté možné je hned na tábořišti Soumarský Most vyloučit ze skupiny, pakliže uvedli nepravdivé údaje při registraci a projeví se, že na bezpečnou a plynulou plavbu nestačí. Dále by mohli být společně s registrací upozorněni předem na odhazování odpadu, které je také problematické, neboť se stane někdy i nedopatřením, že loď se převrátí a veškerý odpad, který vodáci převáží, se vysype do řeky. To by se dalo řešit tak, že by vodáci při registraci na informačním centru spolu s registrační značkou dostali k lodi vždy ekologickou tašku nebo pytlík klidně i s logem NPŠ do kterého by odpady vkládali a ten by byl přivázan v lodi. Zajímavý návrh zmínil také jeden z průvodců, tedy že by NPŠ mohl provádět dvoudenní akci, kdy by se nejdříve splouval úsek z Lenory, který není regulovaný a kde by si méně zdatní vodáci mohli vyzkoušet splouvání za asistence průvodce a další den by se splouval již regulovaný úsek ze Soumarského Mostu po Pěknou.

V případě podnikatelů byl označen jako hlavní důvod regulace ochrana vodních rostlin a dnových společenstev a ukázali, že oproti vodákům mají zcela jasnou představu, proč k regulaci došlo. Zdá se tedy, že podnikatelé se opravdu o problematiku zajímají a mají informace o tom, proč je tok regulován, neboť je toto nařízení zasáhlo asi nejvíce, proto se aktivně zajímali, proč k takovému opatření NPŠ přistupuje. Zde by také přicházelo v úvahu poskytnutí informačního materiálu ze strany NPŠ přímo podnikatelům, kteří by je dále distribuovali potencionálním návštěvníkům horního toku Vltavy.

6.4. Vodácká zdatnost

Dalším vymezeným problémem, který se v návaznosti na výše uvedené naskytá, je vodácká zdatnost návštěvníků na horním toku Vltavy. Respondenti mezi vodáky byli dotazováni, jak často splouvají řeky. Zde 7 % (tedy 45 dotazovaných osob) v roce 2020 a 8 % (tedy 19 dotazovaných osob) v roce 2015 odpovědělo, že jsou na vodě poprvé. Toto číslo je zásadní vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že tito vodáci nebudou schopni řádného ovládní lodě a čtení vody a i když se ve skupině objeví jen jeden takový, celé splouvání je tím pak negativně ovlivněno. Toto číslo bylo potvrzeno i průvodci, kteří vnímají také v 8 % vodáky, jako začátečníky. Průvodci byli také dotazováni, zda by měla být vodácká zdatnost prověřována. Zde nadpoloviční většina průvodců odpověděla, že ano, na následnou otevřenou otázku, jak by

vodáckou zdatnost prověřovali, bylo několik odpovědí, které lze považovat za opravdu přínosné. Správa NPŠ by se tímto problémem měla rozhodně v budoucnu zabývat. Využití zkušeností průvodců se nabízí, vzhledem k opodstatněnosti jejich návrhů, neboť jsou v největším kontaktu se splouvajícími vodáky. NPŠ by například dle mínění průvodců mohl nechat vodáky potvrdit podpisem nebo zaškrtnutím políčka při registraci, že mají se splouváním zkušenosti a poté pokud nebudou schopni řídit loď je vyřadit ze splouvání. Nebo při registraci upozornit na to, že bude v tábořišti Soumarský Most ověřena jejich vodácká zdatnost a v případě, že neprokáží, že jsou schopni základního řízení lodi, bude mít průvodce oprávnění je ze skupiny na místě vyloučit bez nároku na vrácení registračního poplatku. Toto by mohlo být vnímáno jako další šikana ze strany NPŠ, avšak velkým ústupkem od národního parku je již to, že splouvání je zde vůbec umožněno a je poněkud škoda, že tuto svoji přednost NPŠ nikde neuvádí a nezviditelňuje. Například NP České Švýcarsko o tom v případě řeky Kamenice ani neuvažovalo a nechalo převážit zájem ochrany přírody nad zájmem turistů, stejně tak v NP Podyjí.

Zajímavý aspekt vnáší do problematiky série otázek položených průvodcům, které se týkaly nejčastějších prohřešků vodáků. Zde s nadpoloviční většinou odpovědí - často a velmi často - byl prohřešek, že plují přes mělčiny a odrážejí se pádly ode dna a poškozují dno, to dokresluje výše uvedený problém a potvrzuje potřebu kontroly vodácké zdatnosti návštěvníků horního toku Vltavy. Nezkoušení vodáci totiž hřeší mj. na kvalitu současných plastových lodí, kdy si mohou dovolit ignorovat mělčiny a kameny v řece, protože loď tak snadno nerozbijí. Čist vodu a udržet stopu za průvodcem je pro ně velmi těžké, když neumějí ovládat loď. Dalším prohřeškem, který byl snad ještě častějším je, že vodáci dělají velký hluk. Zde odpovědělo 71 % průvodců, že se tento problém vyskytuje často a velmi často. Hlučnost vodáků lze vysvětlit především tím, že je zvykem jezdit po českých řekách ve velkých skupinách a hlasitě se bavit a „řádit“ a nevnímat okolní přírodu jako ekosystém plný organismů, které vyžadují klid. Většina návštěvníků si patrně vůbec neuvědomuje, že je rozdíl splouvat přečpaný tok Vltavy pod Lipnem často přímo v obcích a rozdíl splouvat horní tok Vltavy v srdci národního parku v přírodní zóně a klidové zóně NPŠ. Také by to mohlo souviset s tím, že vodácká kultura jako taková, je spojena s popíjením alkoholu, což je však návštěvním řádem NPŠ zakázáno, nicméně je to stran NPŠ nějak vymáháno či postihováno? Řešením by mohla být pravomoc průvodců viditelně podnapilé konzumenty alkoholu na počátku splouvání z plavby vyloučit, stejně tak předem poučené vodní turisty pokutovat v případě nadměrného hlučení a nerespektování pravidel chování při splouvání.

Jak zmiňují ve svých studiích DUŠEK et al. (2008) nebo SIMON & KLADIVOVÁ (2006) důležitý je také typ plavidla, na kterém se řeka splouvá, neboť ponor lodi má přímý vliv na to, jak moc loď dře o dno. Na Vltavě jsou povoleny jen lodě typu kánoe nebo kajak, nicméně vzhledem k tomu, že se tyto lodě v dnešní době vyrábí z plastu, oproti laminátovým lodím, které se vyráběly dříve jsou prakticky nezníčitelné. Což je také důležitý pohled, jelikož dříve měli vodáci své lodě často v osobním vlastnictví. Ve slavném vodáckém průvodci uvádí Zdeněk Šmíd: "Loď je součástí vodáckova těla. Proto v zimních měsících vniká do kůlny, na půdu či pod postel, aby se dotkl jejího kýlu. S postupujícím jarem návštěv přibývá, prolévá ji pryskyřicí, barví a vylepšuje," z tohoto plyne, že si těch lodí lidé více hleděli. Bylo v jejich zájmu, aby se křehká laminátová loď nepoškodila. Dnes si vodáci v drtivé většině případů loď půjčují a po plavbě ji hned vracejí. Nesou za ni pramalou odpovědnost a nemají ani potřebu číst vodu. Toto by však také mělo být prověřováno průvodci, zda vodáci jsou schopni pohledem poznat mělčinu, nebo kámen ve vodě, což i u vodáků, kteří nejsou na vodě poprvé bývá mnohdy problém.

6.5. Obava průvodců z regulace a motivace k průvodcování

Zajímavým poznatkem je, co vede průvodce k vykonávání průvodcovské činnosti, jelikož se často jedná o letní brigádu k přidruženému dalšímu zaměstnání (respondenti uváděli povolání jako: učitel, podnikatel, student či důchodce). Jejich motivace jako pomoc NPŠ ochraňovat přírodu nebo možnost ukazovat návštěvníkům splouvaný úsek a možnost splouvat krásnou šumavskou přírodou jsou velmi pozitivním poznatkem pro NPŠ, jelikož důležitost těchto hodnot by mohla pomoci v další profilaci průvodců. NPŠ by se nad tímto mohl zamyslet a poskytnout další možnosti ke vzdělání přímo průvodcům v národním parku zaměstnaným.

Z otázky, zda měli průvodci strach z regulace splouvání vyplynulo, že většinou (64 %) se tohoto neobávali. Jak již bylo řečeno ve výsledcích, většina respondentů ještě v národním parku před regulací nepracovala, tudíž neměli strach, že by nějak ovlivnila jejich práci. Dalším aspektem, který by mohl vyvolávat u průvodců obavy z nedostatku práce, však může být, že vodáci a jejich práce jsou přímo závislí na stavu vody, tedy je-li podstava a nesplouvá se, průvodci nemají práci. To také bylo zmíněno v přímých odpovědích na otázku, co by měl NPŠ zlepšit ve vztahu k průvodcům, tedy lepší informovanost průvodců o stavu vody a případném nesplouvání úseku, které se často dovídají pozdě nebo nemají přístup k informaci včas. Jeden z průvodců se domnívá, že by k celkově lepší příležitosti jak nadchnout

vodáky pro ochranu zdejších ekosystémů i pro zdejší přírodu, pomohlo lepší školení průvodců, kteří často přicházejí z jiného oboru a dostávají jen technické informace kolem splouvání, ale chybí prý diskuze s odborníky a odborné informace právě stran ochrany přírody.

Dobrou zprávou pro NPŠ je, jak vnímají vodáci splouvání s průvodcem, tedy, že 78 % respondentů zhodnotilo, že vodáci jsou nadšení nebo splouvání s průvodcem vnímají pozitivně. Jedná se o službu, která je na území ČR a okolních států unikátní při splouvání řek. Například v Rakousku můžete využít služeb cestovních kanceláří, které jsou přímo doporučeny na stránkách národního parku, vždy se však jedná o soukromé subjekty. Druhým pohledem na věc může být, zda by NPŠ nemohl také využít soukromou firmu, aby zde průvodcovskou činnost prováděla, nicméně ekonomika takového rozhodnutí by pravděpodobně byla v neprospěch NPŠ, neboť jistota výdělku vzhledem ke klimatickým podmínkám, které regulaci řídí, by byla značně nejistá a nepredikovatelná a NPŠ by pravděpodobně musel přistupovat k nějakým finančním kompenzacím.

Na dotaz, jak vnímají vodáci splouvání, přímo navazovala další otázka a to, zda se vodáci zajímají o splouvání řeky, kde 43 % průvodců odpovědělo, že ano, že se vodáci zajímají aktivně a dalších 43 % respondentů odpovědělo, že si vodáci výklad poslechnou, ale dále se nezajímají. To by mohla být výzva pro průvodce a NPŠ, aby ve vodácích ten zájem skutečně probudili. Může to být formou zajímavého výkladu, případně například splouváním s plněním úkolů, nebo jiným ozvláštněním. Nicméně takovou službu mohou poskytovat jen průvodci odborně proškolení, kterého se jim však ze strany NPŠ dostatečně nedostává.

6.6. Obavy podnikatelů

Nejzásadnější otázkou při dotazníkovém šetření s podnikateli bylo zjistit, zda se obávali regulace a následně zda ne/měli či ne/mají kvůli regulaci s podnikáním problém. Vzhledem k tomu, jaké ohlasy od podnikatelů zaznívali na počátku regulace, o čemž se také zmiňují ve své práci SIMON et al. (2007), kteří považovali situaci za vyhrocenou díky tomu, že v médiích zaznívaly hlavně extrémní názory, které se pravděpodobně nedaly považovat za většinové, ale měly jen způsobit senzaci a větší pozornost upřenou k těmto médiím a diskreditovat NPŠ a ochranu přírody. V době před zavedením regulace také neproběhlo žádné dotazování většího počtu zasažených podnikatelů. Vyjadřovaly se k tomuto především půjčovny lodí, což je pochopitelné, protože u nich tvoří většinu klientely opravdu jen vodáci. Z vlastního

pozorování mohu usuzovat, že se zavedením regulace se začaly hojněji splouvat i horní úseky, již z Horní Vltavice, kde se dříve splouvalo jen zřídka. Proto se lze domnívat, že půjčovny lodí se začaly orientovat spíše tam. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že dokonce 68 % dotázaných nemělo z regulace strach, přičemž 77 % respondentů již podnikalo v době bez regulace. Tento výsledek se dá vzhledem k vyhocenosti této kauzy považovat za příznivý. Dále byli podnikatelé otevřenou otázkou dotázáni, proč se regulace obávali či nikoliv. Zde bych považovala za zajímavou odpověď jednoho z podnikatelů, který řekl, že k němu jezdí převážně studenti, pro které je registrační poplatek příliš vysoký. Tato část populace se pravděpodobně nepromítla ani do dotazníkového šetření, jestliže totiž pro studenty je opravdu poplatek příliš vysoký, jistě se ani nezúčastnili splouvání. To by také mohlo být pro NPŠ ke zvážení, zda nezavést pro posádky studentů nějakou slevu, kde by se například prokázali studentskou kartičkou.

Na dotaz, jak podnikatelé vnímají regulaci teď s odstupem času, tedy zda je skutečně ovlivnila, odpovědělo 63 % dotázaných, že je regulace neovlivnila, 23 % však odpovědělo, že je regulace ovlivnila negativně. Ty pak byli dotazováni otevřenou otázkou, jak negativně byli ovlivněni, na což přišla například odpověď, že teď je jejich podnikání závislé na stavu vody a na nutné registraci. Znamená to, že pokud se člověk nedostane z důvodu kapacity do systému, nebo pokud je dlouhodobý nedostatek vody, rezervaci u podnikatele pravděpodobně ruší, což musí být pro podnikatele pravděpodobně frustrující.

6.7. Informovanost od NPŠ

V případě poskytování informací Správou NPŠ, je to mnohohrstevnatý problém, který sahá až k problematice marketingu a komunikaci veřejné správy. Jak řeší ve své práci ŠKARABELOVÁ (2020), marketingová komunikace a poskytování informací od veřejných institucí je již nedílnou součástí jejich fungování. Je však možné, aby instituce typu národního parku mohla kvalitně plnit tuto funkci, když hlavní motivací zde není finanční zisk? Nepochybně by měla, protože kvalitní komunikace směrem k veřejnosti je pro ni nepostradatelná, pokud chce plnit své cíle. Jak již bylo výše řešeno v případě splouvání Vltavy je nutné, aby vodáci měli dostatek informací ze všech zdrojů. Dovolím si zde poznamenat, že webové stránky NPŠ a informace o splouvání zde nejsou dostatečně srozumitelně prezentovány. Toto však není problém jen NPŠ, ale i ostatních českých chráněných oblastí, kde je velmi složité najít jednoduchou informaci typu regulací splouvání na jejich území. V několika případech

bylo nutné se obrátit přímo na konkrétní Správu NP či CHKO. V případě Národního Parku České Švýcarsko pak naštěstí stejný problém zajímal i někoho přede mnou, takže bylo možné dohledat poskytnuté odůvodnění (NAGEL, 2019), nicméně by informace, proč není umožněno splouvání toku, mohly být jednoduše umístěny na webových stránkách CHÚ. Vedle toho pak vyčerpávajícím způsobem působí informace, které poskytuje Německo o splouvání řek na svém území, kde je centrální seznam všech řek, které mají na území Německa nějaké omezení (viz Příloha 1).

Nedostatkem informací od NPŠ také trpí 21 % průvodců, kteří vyjádřili svůj názor v dotazníkovém šetření, při dotazu, jaké informace jim chybějí odpovídali, že jim chybí kontakt s odborníky, kterých by se mohli zeptat na případné dotazy nebo že jim chybí seznam poskytovaných služeb. Dále by průvodci měli rádi přístup k informacím, kolik lidí je registrováno, tedy aby alespoň den dopředu měli možnost vědět kolik lodí bude splouvat, toto by se dalo řešit jednoduchým náhledem do registračního systému, kde by průvodci viděli např. na týden dopředu kolik lodí je zatím registrováno.

V dotazníkovém šetření s podnikateli odpovědělo 97 % dotázaných, že je pro ně důležité, aby s nimi některá chystaná opatření NP Šumava předem diskutoval a bral v potaz i jejich názor, možná i to by byla cesta, jak předejít příštím sporům týkajícím se opatření, které NPŠ zavádí. Přitom však s různými opatřeními ve prospěch zdejší ochrany přírody většina souhlasí (54 %), ale chtěli by o všem vědět předem. Mít možnost se k tomu vyjádřit a NPŠ i případně nějak podpořit. Dále pak 74 % respondentů odpovědělo, že se opravdu aktivně zajímá o rozhodnutí NPŠ a jeho správu a pro toto získávají informace především z webových stránek a z informačních center. Nebylo by možná od věci dělat, pokud se ještě neuskutečnily, přednášky pro podnikatele, kde by se představovala nová opatření a rozhodnutí a to, jak se budou těchto podnikatelských subjektů dotýkat, případně proč je třeba jejich podnikatelskou aktivitu omezit a zda se podnikatelům dostane nějaké kompenzace.

6.8. Sebereflexe

Při zamyšlení nad napsaným textem a tím co by se případně dalo udělat jinak, teď při dostatku informací a ucelenějším pohledu by se dalo říci, že několik věcí k řešení je opravdu možné nalézt. Především, aby se dostalo opravdu komplexního pohledu na problematiku bylo by ještě nutno připravit dotazník, případně strukturovaný rozhovor se starosty okolních obcí, jelikož ti byli také jedněmi z aktérů této kauzy. Vztahy obcí s NPŠ jsou dlouhodobě nekonzistentní, byl by to možná ten

nejkritičtější z celé sítě aktérů. Nebo by také mohlo být překvapením, stejně jako v případě podnikatelů, že zde není tak velká nesnášenlivost k opatřením NPŠ, jako byla očekávána na základě dlouhodobé negativní kampaně médií zaměřených často na diskreditaci NPŠ.

V případě dotazníkového šetření s průvodci bych případně ještě zařadila současnější otázky, jako zda mají průvodci strach z nedostatku vody, který by pro ně znamenal nedostatek práce. Nebo další otázka na vodáckou zdatnost, tedy zda vodáci umějí takzvaně „číst vodu“, což je pro splouvání v mělkých vodách velmi důležité.

U dotazníku s podnikateli by bylo vhodné osobní setkání a provést s nimi strukturovaný rozhovor, jistě by se zde objevilo ještě větší množství relevantních informací a také bylo patrné, že při rozesílání formuláře emailem nebylo možné dohledat emailové adresy některých subjektů (rychlé občerstvení na Soumarském Mostě, malé kempy a ubytování apod.).

7. Závěr

Přínosem této práce je získání názorů několika zasažených skupin respondentů (vodáci, podnikatelé a průvodci) na regulaci splouvání horního toku Vltavy. Pozitivním se může zdát, že až 87 % vodáků v roce 2020 souhlasilo s regulací a 77 % souhlasilo se zavedením poplatku, i přesto, že cena registrace stále roste. Přestože přísná regulace splouvání s omezením počtu lodí na horním toku Vltavy již funguje skoro 12 let stejně se zdá být informovanost veřejnosti stále nedostatečná a vodáci nerozumí důvodům regulace.

V rámci rešerše této práce byla dohledána omezení splouvání řek v chráněných oblastech okolních států a v České republice, kterými lze dokázat, že omezení splouvání řek v chráněných oblastech není ničím výjimečným a všechny regulace, které zavedl NPŠ jsou již více či méně užívány i jinde včetně dalších NP v České republice. V rámci marketingové komunikace zavedených opatření by se však dalo inspirovat například v Rakousku, nebo Německu, kde umějí regulace za účelem ochrany přírody veřejnosti efektivněji předávat.

V rámci dotazníkového šetření byli zpovídáni podnikatelé kolem horního toku Vltavy, kteří byli v době zavedení regulace médií prezentováni, jako ti s výrazným negativním názorem. V případě podnikatelů souhlasilo s regulací 54 % respondentů a 63 % podnikatelů nepocíťovalo, že by byli regulací nějak zasaženi. 85 % podnikatelů pak odpovědělo, že je pro ně ochrana přírody důležitá i tehdy, pokud kvůli ní musí omezit své podnikání a pro 97 % podnikatelů je důležité, aby s nimi NPŠ řešil chystaná opatření, která mohou ovlivnit jejich podnikání. Z dotazníkového šetření s podnikateli také vyplynulo, že mají povědomí o tom, proč je na vymezeném úseku horního toku Vltavy regulováno splouvání a byli schopni správně označit ochranu vodních rostlin a živočichů. Oproti tomu většina vodáků nemá takový vhled do problematiky a není schopna správně v dotaznících označit pravý problém regulace toku. To by měl být stěžejní úkol NPŠ, tedy efektivním způsobem dokázat informovat veřejnost o důvodech regulace. Několik návrhů na řešení informovanosti přináší tato práce.

Získané poznatky by měly být využity především Správou NPŠ, která by na základě nich měla řešit například vodáckou zdatnost návštěvníků horního toku Vltavy, jelikož 8 % průvodců označilo vodáky za úplné začátečníky a až 84 % za mírně pokročilé s potížemi při splouvání. Na základě toho si také 54 % průvodců myslí, že by měla být nějakým způsobem prověřována vodácká zdatnost, například vyplněním informace o jejich vodácké zdatnosti při registraci, či poskytnutím možnosti

průvodcům, aby mohli nezkušené vodáky úplně vyřadit ze splouvání hned na počátku plavby. Podobně bylo vychytáno několik slabých míst registračního systému ke splouvání Teplé Vltavy, která by měla být upravena. Další podstatnou informací pro následné využití národním parkem by měla být nedostatečná informovanost vodáků i ze strany průvodců podložená tím, že nejsou schopni označit hlavní důvod regulace splouvání. Větší práce s marketingem a komunikací by jistě NPŠ přinesla větší ukázněnost vodáků, zejména pokud by poskytoval lepší odborné ochrannářské proškolení průvodců. Byli by ve svém projevu jistější a mohli by poskytovat vodákům lepší kvalitu informací. Kdyby se pak dařilo lépe komunikovat své návrhy podnikatelům, přineslo by to jistě zlepšení vztahů mezi NPŠ a místními podnikateli, kteří by byli schopni také fungovat jako jeden z marketingových nástrojů národního parku, protože jak bylo prokázáno, většina z nich má zájem na ochraně zdejších ekosystémů stejně jako národní park, ve kterém žijí a podnikají.

8. Článek

První rukopis článku, ke kterému se zatím neměli možnost vyjádřit ostatní spoluautoři, kteří se podíleli na dotazníkové kampani v rámci projektu OPŽP v letech 2015 a 2020.

JAK SE DÍVAJÍ NA REGULACI SPLOUVÁNÍ TEPLÉ VLTAVY VODÁCI A PRŮVODCI PO VLTAVĚ A MÍSTNÍ PODNIKATELÉ?

Adéla Pelcová^a, Jitka Horáčková^a, Ondřej Simon^a, Zuzana Hořická^b

^a KPKS, Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita v Praze

^b Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka

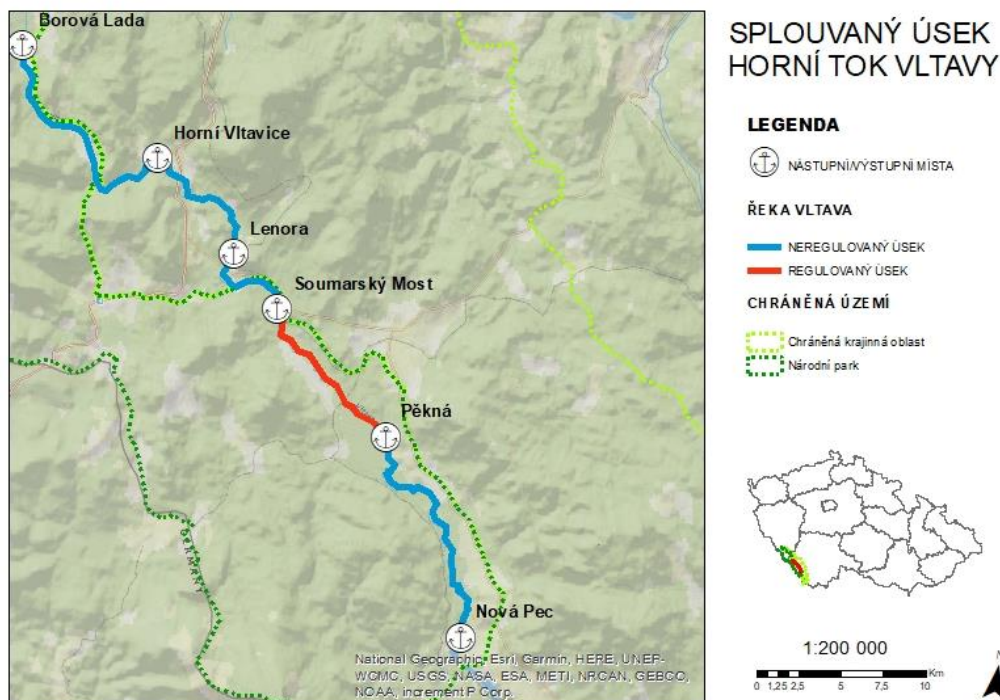
Úvod

První regulace na horním toku Vltavy byla zavedena v roce 2004, eskaloval tak dlouholetý problém se stále se zvyšujícím počtem vodáckých návštěvníků. Oproti období před rokem 1989 se v 90. letech stalo vodáctví masovou turistikou a díky vzniku bohaté infrastruktury ve formě půjčoven lodí, kempů a stánků s občerstvením si mohl dovolit vyrazit na vodu každý. Velkým problémem také začal být pro říční ekosystémy bezesporu i materiál, ze kterého se lodě vyrábí, neboť nové plastové lodě jsou skoro nezničitelné (Bílý et al., 2000). Dříve byly lodě vyráběny z křehkého laminátu a lidé je měli převážně v osobním vlastnictví, tím byla dána i jejich opatrnost při splouvání a nedocházelo k tak silným destrukcím říčního dna. Dle SIMON et al. (2007) je vodáctví v porovnání s ostatními druhy rozvoje turistiky na území chráněných oblastí (jako například výstavba lyžařských areálů nebo budování nových cest a silnic) metodou měkké turistiky, tedy takové, která má minimální dopady na vodní toky a životní prostředí celkově. Přesto však, když je provozováno v masové míře a je splouváno na půjčených plastových lodích, může narušit vzácné ekosystémy. Tím spíše, přihlédneme-li ke klimatické změně a posledním suchým létům, kdy právě díky regulaci nebylo mnohdy ani možné splouvat kvůli nízké vodní hladině v toku.

Problém splouvání Vltavy na území NPŠ byl médií prezentován jako střet ochránců přírody z Národního parku Šumava s vodáky a podnikateli, kteří si chtějí jen užívat krásy přírody, ale na zdejším ekosystému jim nezáleží. Ráda bych tímto článkem navázala na práci Výzkumného ústavu vodohospodářského T.G.M, který již v roce 2005 prováděl dotazníkové šetření s vodáky na téma regulace splouvání v úseku Soumarský Most – Pěkná (SIMON et al., 2007), jehož výsledkem bylo, že 89 % vodáků již tehdy souhlasilo se zavedením regulace. Další dotazníkové šetření probíhalo v letech 2015 a 2020 v rámci Operačního programu životního prostředí a vyhodnocení jeho dat je součástí tohoto příspěvku. Přidanou hodnotou k vyhodnocení dotazníků s vodáky a pro dokreslení názorů veřejnosti, proběhlo ještě další dotazníkové šetření s podnikateli z okolí regulovaného úseku Vltavy a s průvodci doprovázejícími vodáky při splouvání horního toku Vltavy.

Charakteristika studijního území

Sledovaný úsek je vymezen regulací splouvání Vltavy v úseku Soumarský Most – Pěkná (viz Obr. 1). Zájmové území je součástí říční nivy, kterou utváří řeka Vltava na dně starého třetihorního otevřeného zlomového údolí, které se nachází mezi obcemi Lenora a Nová Pec. Jedním z hlavních důvodů regulace a nejcennějším místem NP Šumava zároveň je Vltavský luh, kterým protéká regulovaný úsek Vltavy ze Soumarského Mostu na Pěknou. Na tomto území žije 91 zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Je zároveň součástí zóny přírodní, což odpovídá dřívější I. zóně národního parku. Nachází se zde významná Ptačí oblast Šumava v rámci soustavy Natura 2000, je také významnou botanickou oblastí, která je zahrnována v Ramsarské úmluvě v lokalitě Šumavská rašeliniště z důvodu mezinárodní ochrany mokřadů (ZELENKOVÁ, 2008). Druhem, jehož nízké populační stavy vedly k omezení splouvání úseku, je perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*), která je kriticky ohroženým druhem v celém svém areálu rozšíření, tedy jak u nás, tak i ve světě (YOUNG, 1991). Byl zaznamenán pokles jejího výskytu v původních stanovištích až o 80–90 % (GEIST, 2010), tudíž cennost zdejšího ekosystému a její populace je nezměrná. Nacházejí se zde však i další ohrožené druhy, jako jsou např. mihule potoční (*Lampetra planeri*), vranka obecná (*Cottus gobio*), střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*), vydra říční (*Lutra lutra*) a v blízkosti toku má svá tokaniště i tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*). Dále se tu také nacházejí unikátní „podvodní louky“ makrofyt, vázaných na oligotrofní vody.

Obr. 1: Vymezení splouvaného úseku na horní Vltavě (Orig. Adéla Pelcová).

Metodika

Dotazníkové šetření mezi vodáky

Pro sledování názorových proudů byly vytvořeny tři druhy dotazníků pro dotčené skupiny. Jedním z nich bylo dotazníkové šetření mezi vodáky realizované v letech 2015 a 2020 pracovníky VÚV T.G.M, ČZU i díky průvodcům NPŠ v rámci projektu OPŽP, který pod záštitou NPŠ v lokalitě probíhal. Okruhy otázek se týkaly socio-demografických údajů splouvajících vodáků, jejich motivace ke splouvání a názorů na regulaci či registrační poplatek, a dále dostávali i otázky týkající se důvodů zdejší ochrany říčních ekosystémů, jejich vlastního názoru na ochranu přírody a zdejší možné poškození ekosystému vodní turistikou. Cílem dotazníkového šetření s vodáky bylo především zjistit jejich názorový vývoj mezi lety 2015 a 2020. Zda se nějak posunulo vnímání regulace, registračního poplatku a omezení počtu lodí. Zajímalo nás, jak respondenti vnímají poškození přírody vodáky. V roce 2015 bylo vybráno 236 dotazníků a v roce 2020 se vybralo 653 dotazníků, z čehož bylo vybráno 386 dotazníků na odpočinkovém místě Dobrá na Šumavě a 267 dotazníků bylo z konečné zastávky most u Pěkné, kde byla umístěna schránka, kam bylo možné dotazníky vkládat. Validita těchto dotazníků však byla menší. 13 dotazníků bylo z důvodu nízké validity z hodnocení vyloučeno.

Dotazníkové šetření mezi podnikateli

Dále bylo prováděno online dotazníkové šetření, které bylo rozesíláno 148 podnikatelům v dosahu 20 km od horního toku Vltavy. Zde bylo cílem zjistit, jaký názor měli na regulaci před jejím zavedením, zda nějak regulace ovlivnila jejich podnikání a jak na situaci pohlíží s odstupem času. Také bylo podstatné zjistit, jak vnímají Správu NPŠ a postoj NPŠ směrem k podnikatelům. Nakonec se podařilo získat 35 dotazníků od podnikatelských respondentů.

Dotazníkové šetření mezi průvodci

Poslední dotazníkové šetření proběhlo mezi průvodci NPŠ, kteří zajišťují splouvání skupin v regulovaném úseku při výškách hladiny Teplé Vltavy 50–61 cm na Soumarském Mostě. Cílem šetření bylo zjistit, jak oni sami vnímají regulaci, jak posuzují situaci při splouvání s vodáky ze svého pohledu přímého pozorovatele, a zda skutečně zavedená regulace nějak viditelně z jejich pohledu říčnímu ekosystému pomáhá. Také bylo zjišťováno, jak se vodáci z pohledu průvodců chovají a jak vnímají splouvání za přítomnosti průvodce, který jim může poskytovat odborný výklad. Otevřenými otázkami byly také zjišťovány názory na ověření vodácké zdatnosti a řešení aktuálních problémů regulace splouvání. Dotazník byl celkem zaslán všem 22 průvodcům NPŠ a zpět se vrátilo 14 vyplněných.

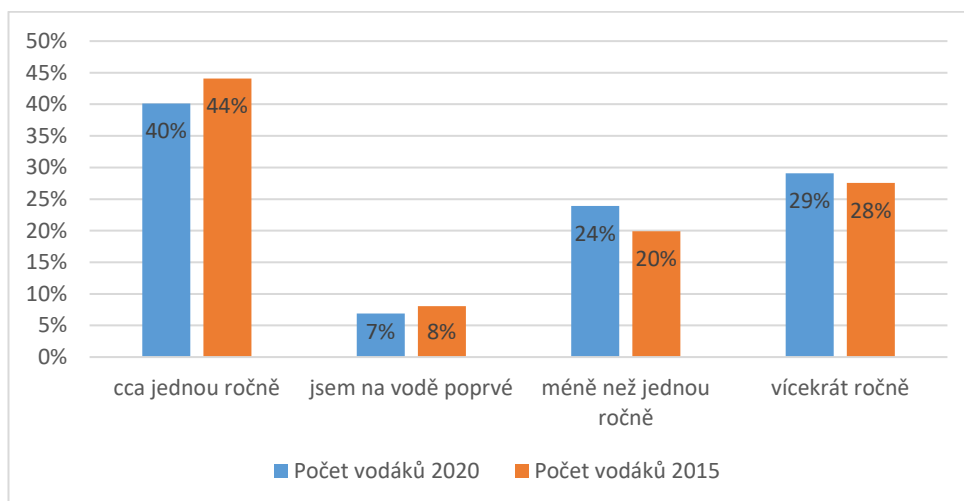
Pro vyhodnocení dotazníkových šetření bylo použito pokročilých funkcí pro zpracování dat do tabulek a grafů v programu MS Excel.

Výsledky

Názor vodáků na regulování splouvání je ve většině případů kladný, tedy 84 % v roce 2015 s regulací souhlasí, v roce 2020 je to dokonce až 87 % respondentů. Naopak počet lidí, kteří nesouhlasí, je v roce 2015 11 % a v roce 2020 8 %, je zde tedy patrný také mírný pokles nesouhlasu s regulací. Na dotaz, zda respondenti souhlasí se zavedením poplatku za registraci, je vidět názorový vývoj, kdy v roce 2020 je více respondentů (77 %), kteří souhlasí, oproti roku 2015, kde s poplatkem souhlasilo jen 68 % vodáků. Naopak jen 16 % vodáků v roce 2020 s regulací nesouhlasí a až 23 % vodáků nesouhlasilo v roce 2015. Je pozitivní, že většina

respondentů má na danou otázku nějaký názor, jelikož odpověď „nevím“ je zastoupena jen 7 % v roce 2020 a 9 % v roce 2015.

Zásadní otázkou v dotazníkovém šetření bylo kolikrát za rok respondenti splouvají řeku (Obr. 2), převládala odpověď cca jednou ročně (40 % v roce 2020, 44 % v roce 2015), další čtenu odpovědí byla vícekrát ročně (29 % v roce 2020, 28 % v roce 2015) a poté méně než jednou ročně (24 % v roce 2020, 20 % v roce 2015), poprvé na vodě bylo jen 7 % vodáků v roce 2020 a 8 % v roce 2015 respondentů, i toto číslo je však poměrně velké vzhledem k náročnosti úseku a k tomu, jak mohou začátečníci řeku poničit. Tato otázka byla pak dotazována i u průvodců, tedy jaká je vodácká zdatnost vodáků, kteří řeku splouvají, zde 8 % z nich uvedlo, že mezi splouvajícími převládají zkušení vodáci, zatímco až 84 % z nich vnímá vodáky jako mírně pokročilé či jako úplné začátečníky (8 %). Proto také k otázce, zda by měla být prověřována vodácká zdatnost turistů před splouváním, odpověděla nadpoloviční většina průvodců (až 54 %), že by měla být prověřována.

Obr. 2: Jak často jezdíte na vodu? Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

Shodně byl vodákům, průvodcům i podnikatelům položen dotaz na to, zda souhlasí se zavedením regulace kvůli ochraně přírody a jak hodnotí omezení počtu lodí na 8 za hodinu. Se zavedením regulace splouvání souhlasí 100 % průvodců. Mezi vodáky rozhodně souhlasí 87 % respondentů v roce 2020, čili jak průvodci, tak i vodáci se z velké většiny vyslovili souhlasně pro regulaci (viz Tabulka 1). Podnikatelé souhlasí se zavedením regulace kvůli splouvání ze 68 %, 29 % dotázaných pak spíše nesouhlasí a 3 % neví. Na otázku omezení počtu lodí na 8 za hodinu již průvodci neodpovídali tak jednoznačně shodně, nejčteněji odpovídali, že jim omezení počtu lodí přijde přiměřené (72 %), 7 % přišlo ještě stále málo přísné a asi 21 % odpovědělo,

že neví. Vodáci odpovídali víceméně podobně. Na otázku týkající se omezení počtu splouvajících lodí za hodinu nemají podnikatelé také jednotný názor. Jako přiměřená tato regulace připadá 54 % dotázaných, přičemž další 3 % si myslí, že je regulace málo přísná. Naopak příliš přísná připadá 34 % dotázaných a jen 9 % dotázaných podnikatelů neví.

	vodáci 2015	vodáci 2020	průvodci	podnikatelé
rozhodně souhlasím	53 %	63 %	93 %	29 %
spíše souhlasím	31 %	24 %	7 %	40 %
nevím	4 %	6 %	0 %	3 %
rozhodně nesouhlasím	3 %	3 %	0 %	0 %
spíše nesouhlasím	3 %	5 %	0 %	29 %

Tabulka 1: Souhlas se zavedením regulace kvůli ochraně přírody. Porovnání odpovědí z vodáckých dotazníků 2015 a 2020, dotazníků u podnikatelů a průvodců 2021.

Na otázku, zda může podle vodáckých respondentů nadměrný počet vodáků poškodit přírodu v NP Šumava převládala odpověď, že ano (87 % v roce 2020, 76 % v roce 2015) oproti ne (13 % v roce 2020, 24 % v roce 2015). Pokud respondenti odpověděli v této otázce, že ano, byli dále dotazováni otevřenou otázkou, jakým způsobem si myslí, že mohou vodáci přírodu poškodit. U mnoha odpovědí byla patrná gramotnost v daném oboru. Příkladem můžou být odpovědi: „Příliš mnoho vodáků může narušit ráz krajiny. Příliš mnoho hluku plaší zvířata a pádlování a dřenění o dno ohrozí vzácnou perlorodku a podvodní louky“, nebo „ničení koryta řeky, zásah do ekosystémů - ovlivňování přirozeného vývoje“. Nicméně nejčastěji bylo zmiňováno, že vodáci odhazují odpad, dělají hluk, chodí na toaletu do přírody a ničí břehy. Na to navazovaly otázky, které dostali průvodci, kdy byli dotázáni na 9 různých typů prohřešků, a jak často tyto prohřešky u vodáků vidí. Jako nejčastější prohřešky se ukázaly dva, a to že vodáci dělají často velký hluk (až 71 %), a až 72 % označilo, že vodáci plují často přes mělčiny, odrážejí se pádly ode dna a poškozují říční dno i s jeho vzácnými společenstvy.

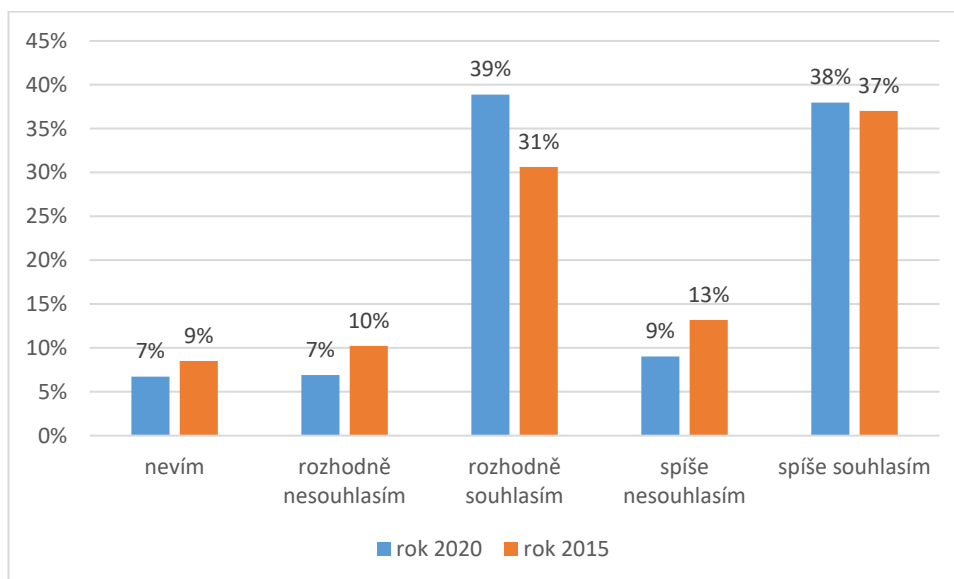
Diskuze

Názory na regulaci splouvání a poplatků za splouvání

V porovnání s výstupem sociologického průzkumu z roku 2005, prezentovaného v práci SIMON et al. (2007), kde souhlasilo se splouváním 89 % z 1000 dotázaných se zdá, že míra souhlasu je stále prakticky stejná, jelikož v letech 2015 a 2020 byla také mezi 80–90 %. Zajímavé je na tom, že tato otázka stále vyvolává velké diskuze a zdálo by se, dle dostupných prezentovaných komerčních

médií (idnes.cz, novinky.cz; irozhlas.cz), že NPŠ stále zbytečně zpřísňuje a většina vodáků s těmito regulacemi spíše nesouhlasí. Je zde nasnadě porovnání názorů podnikatelů kolem horního toku Vltavy, kde byla tato otázka nejožehavější. Když se budeme domnívat, že nejvíce zasaženou skupinou budou půjčovny lodí, kterých bylo v dotazníkovém šetření 10 %, je zajímavé, že zde 40 % respondentů s regulací souhlasilo, tedy i podnikatelé z řad půjčoven si pravděpodobně na regulaci již zvykají a chápou, že je jí zapotřebí.

Dalším velkým tématem je poplatek za splouvání, otázka k ne/souhlasu s regulačním poplatkem byla položena jak vodákům v letech 2015 a 2020, tak také průvodcům. Je zde vidět vývoj v souhlasu (Obr. 3), tedy oproti roku 2015 souhlasí více vodáků v roce 2020 a to i přesto, že cena za splouvání byla od počátku regulace stále navyšována až na současných 500 Kč za jednu splouvající loď. Může to být tím, že lidé si zvykli na to, že by měli za službu platit, navíc jako bonus je tu splouvání spolu s průvodcem a jeho výkladem. Dle dotazníkového šetření z roku 2005 (SIMON et al. 2007) je patrný již opravdu velký nárůst souhlasu, protože v roce 2005 souhlasilo s poplatkem jen 41 % respondentů, to bylo v době, kdy regulace ještě zavedena nebyla a bylo o ní ze strany NPŠ uvažováno.

Obr. 3: Souhlasíte se zavedením poplatku za registraci? Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

Vliv splouvání na říční ekosystémy a vodácká zdatnost návštěvníků

Dle hodnocení vlivů záměru na EVL a hodnocení vlivů na vybrané živočichy (DUŠEK et al., 2008; VOLF, 2010; BÍLEK, 2013) bylo stanoveno, že nejvýznamnějším

vlivem splouvání je mechanické narušení dna a porostů vodních rostlin, které narušují přirozené prostředí chráněných druhů, jako je především perlorodka říční. V dotazníkovém šetření bylo dotazováno, zda může nadměrný počet vodáků poškodit přírodu v NP a jak. Zde víceméně v případě vodáků nebyla nalezena shoda s odbornými texty a většina vodáků se vyjadřovala tak, že největším problémem je odpad, hluk a ničení břehů, samozřejmě také byla zmiňována perlorodka, ale nevyplývala z dotazníků, jako hlavní důvod. To by mohlo být dáno nedostatečnou informovaností vodáků, což by mělo být řešeno ze strany NPŠ. O tomto se zmiňovali ve své práci již SIMON et al. (2007), že by bylo vhodné umístění informačních cedulí, což se již stalo, ale je nutné se opravdu zastavit u všech těchto informačních cedulí, které každá poskytují jiné informace, aby návštěvník získal ucelenou informaci o tom, proč je vlastně tok regulován. Vhodnou metodou, jak vodáky o nejzásadnějších informacích informovat by mohlo být zaslání informačního emailu spolu s rezervací splouvání. Jelikož NPŠ posílá i upomínku na splouvání den předem, zde by mohly být uvedeny nejdůležitější informace, např. jak by se měli vodáci na vodě chovat, zda bude možné jít na toaletu v průběhu plavby, jaké jsou hlavní důvody zavedení regulace apod. Mnoho návštěvníků také v průběhu plavby podle informací od průvodců zajímá, jak je posléze nakládáno s registračními poplatky. Na co získané finanční prostředky poté NPŠ vynakládá. I to by mohlo být součástí informačního emailu při registraci.

Dalším vymezeným problémem, který se v návaznosti na výše uvedené naskytá, je vodácká zdatnost návštěvníků na horním toku Vltavy. Respondenti mezi vodáky byli dotazováni, jak často splouvají řeky. Zde 7–8 % v jednotlivých letech odpovědělo, že jsou na vodě poprvé. Toto číslo je zásadní vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že tito vodáci nebudou schopni řádného ovládní lodě a čtení vody. Toto číslo bylo potvrzeno i průvodci, kteří vnímají také v 8 % vodáky, jako začátečníky. Průvodci byli také dotazováni, zda by měla být vodácká zdatnost prověřována. Zde nadpoloviční většina průvodců odpověděla, že ano, na následnou otevřenou otázku, jak by vodáckou zdatnost prověřovali bylo hned několik odpovědí a návrhů, které lze považovat za opravdu zajímavé. Optimální by mohlo být zavést do registračního systému povinné pole pro vyplnění vodáky, kteří by museli odpovědně zaškrnout, zda umějí ovládat loď s tím, že kdo by neprokázal schopnost uřídit loď hned na začátku plavby v tábořišti Soumarský Most, ten by mohl být bez nároku vrácení peněz vyloučen průvodcem ze skupiny. Využití i dalších osobních zkušeností průvodců se nabízí, vzhledem k opodstatněnosti jejich návrhů, neboť jsou v největším kontaktu se splouvajícími vodáky. Jak zmiňují ve svých studiích např.

DUŠEK et al. (2008), SIMON & KLADIVOVÁ (2006), důležitý je také typ plavidla na kterém se řeka splouvá, neboť ponor lodi má přímý vliv na to, jak moc loď dře o dno. Na Vltavě jsou povoleny jen lodě typu kánoe nebo kajak, nicméně vzhledem k tomu, že se tyto lodě v dnešní době vyrábí z plastu, oproti laminátovým lodím, které se vyráběly dříve, jsou prakticky nezníčitelné a dovolují začátečníkům proplouvat mělčinami za cenu obrovských disturbancí říčního dna. Myslíme si tedy na základě svědectví zkušených vodáků i průvodců, že by se měla navýšit min. výška hladiny Vltavy pro splouvání na 55 cm na Soumarském Mostě, protože při současných 51 cm stále lodě poškozují intenzivně dno na mnoha mělkých místech.

Informovanost od NPŠ

Národní park Šumava, jako instituce, kde pracují převážně odborníci, není často dostatečně schopna plnohodnotně posoudit důležitost marketingu a komunikace, jež by měla být součástí jejich fungování (ŠKARABELOVÁ, 2020). Tento problém se projevuje například nedostatečnou informovaností vodáků, což by mohlo a mělo být řešeno ze strany NPŠ. O tomto problému se zmiňovali již ve své práci SIMON et al. (2007), že by bylo vhodné umístění informačních cedulí, což se již do jisté míry stalo, např. na odpočívadle Pěkná, ale je nutné se opravdu zastavit u všech těchto informačních cedulí, které každá poskytují jiné informace, aby návštěvník získal ucelenou informaci o tom, proč je vlastně tok regulován. Vhodnou a v soukromém sektoru využívanou metodou je emailing, který by mohl být cestou, jak vodáky informovat. NPŠ by mohl spolu s potvrzením rezervace splouvání zasílat informační email. Jelikož NPŠ posílá i upomínku na splouvání den předem, zde by mohly být uvedeny nejdůležitější informace, jako jak by se měli vodáci chovat, a především odůvodnění proč by se měli takto chovat. Například omezení dotyku pádla se dnem, protože tím mohou být narušena vodní společenstva i vzácná perlorodka a vodní makrofyta. Nedělat hluk, kvůli rušení ptactva, nevystupovat z lodi, protože řeku lemují nejvíce chráněná přírodní zóna NP a je zde klidová zóna Vltavský a Mrtvý luh. Tímto by vodáci získali souvislosti, které se jinak dozvědí až od průvodce při splouvání.

Nedostatkem informací od NPŠ také trpí 21 % průvodců, kteří vyjádřili svůj názor v dotazníkovém šetření, při dotazu, jaké informace jim chybějí odpovídali, že jim chybí kontakt s odborníky, kterých by se mohli zeptat na případné dotazy nebo že jim chybí seznam poskytovaných služeb. Dále by průvodci měli rádi přístup k informacím, kolik lidí je registrováno, tedy aby alespoň den dopředu měli možnost vědět kolik lodí bude splouvat, toto by se dalo řešit jednoduchým náhledem do

registračního systému, kde by průvodci viděli např. na týden dopředu kolik lodí je zatím registrováno.

Pro 97 % podnikatelů je důležité, aby s nimi NPŠ předem diskutoval chystaná opatření a bral v potaz i jejich názor, možná i to by byla cesta, jak předejít příštím sporům týkajícím se opatření, které NPŠ zavádí. Přitom však s různými opatřeními ve prospěch zdejší ochrany přírody nadpoloviční většina souhlasí (54 %), ale chtěli by o všem vědět předem. Mít možnost se k tomu vyjádřit a NPŠ i případně nějak podpořit. Dále pak 74 % respondentů odpovědělo, že se opravdu aktivně zajímá o rozhodnutí NPŠ a jeho správu a pro toto získávají informace především z webových stránek a z informačních center. Nebylo by možná od věci dělat, pokud se ještě neuskutečnily, přednášky pro podnikatele, kde by se představovala nová opatření a rozhodnutí a to, jak se budou těchto podnikatelských subjektů dotýkat, případně proč je třeba jejich podnikatelskou aktivitu omezit a zda se podnikatelům dostane nějaké kompenzace.

Ovlivnění podnikatelů regulací splouvání

Nejzásadnější otázkou při dotazníkovém šetření s podnikateli bylo zjistit, zda se obávali regulace a následně zda ne/měli či ne/mají kvůli regulaci s podnikáním problém. Vzhledem k tomu, jaké ohlasy od podnikatelů zaznívali na počátku regulace, o čemž se také zmiňují ve své práci SIMON et al. (2007), kteří považovali situaci za vyhocenou díky tomu, že v médiích zaznívaly hlavně extrémní názory, které se pravděpodobně nedaly považovat za většinové, ale měly jen způsobit senzaci a větší pozornost upřenou k těmto médiím a diskreditovat NPŠ a ochranu přírody. V době před zavedením regulace také neproběhlo žádné dotazování většího počtu zasažených podnikatelů. Vyjadřovaly se k tomuto především půjčovny lodí, což je pochopitelné, protože u nich tvoří většinu klientely opravdu jen vodáci. Z vlastního pozorování můžeme usuzovat, že se zavedením regulace se začaly hojněji splouvat i horní úseky, již z Horní Vltavice, kde se dříve splouvalo jen zřídka. Proto se lze domnívat, že půjčovny lodí se začaly orientovat spíše tam. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že dokonce 68 % dotázaných nemělo z regulace strach, přičemž 77 % respondentů již podnikalo v době před regulací. Tento výsledek se dá vzhledem k vyhocenosti této kauzy považovat za příznivý. Dále byli podnikatelé otevřenou otázkou dotázáni, proč se regulace obávali či nikoliv. Zde bych považovala za zajímavou odpověď jednoho z podnikatelů, který řekl, že k němu jezdí převážně studenti, pro které je registrační poplatek příliš vysoký. Tato část populace se

pravděpodobně nepromítla ani do dotazníkového šetření, jestliže totiž pro studenty je opravdu poplatek příliš vysoký, jistě se ani nezúčastnili splouvání. To by také mohlo být pro NPŠ ke zvážení, zda nezavést pro posádky studentů nějakou slevu, kde by se například prokázaly studentskou kartičkou.

Závěr

Přestože přísná regulace splouvání s omezením počtu lodí na horním toku Vltavy již funguje skoro 12 let stejně se zdá informovanost veřejnosti stále nedostatečná a vodáci regulaci nerozumí. Pozitivním se může zdát, že 87 % vodáků v roce 2020 souhlasilo s regulací a 77 % souhlasilo se zavedením poplatku i přesto, že cena registrace stále roste.

V případě podnikatelů souhlasilo s regulací 54 % respondentů a 63 % podnikatelů nepociťovalo, že by byli regulací nějak zasaženi. 85 % podnikatelů pak odpovědělo, že je pro ně ochrana přírody důležitá i tehdy, pokud kvůli ní musí omezit své podnikání a pro 97 % podnikatelů je důležité, aby s nimi NPŠ řešil chystaná opatření, která mohou ovlivnit jejich podnikání. Z dotazníkového šetření s podnikateli také vyplynulo, že mají povědomí o tom, proč je na vymezeném úseku horního toku Vltavy regulováno splouvání a byli schopni označit ochranu vodních rostlin a živočichů. Oproti tomu vodáci nejsou schopni takového vhledu do problematiky a nejsou schopni označit pravý problém regulace toku. To by měl být stěžejní úkol NPŠ, tedy zaměřit se na efektivnější způsob, jak informovat veřejnost o důvodech regulace.

S ohledem na ochranu říčních ekosystémů by bylo vhodné zvážit prověřování vodácké zdatnosti návštěvníků, jelikož 8 % průvodců označilo vodáky za úplné začátečníky a 84 % za mírně pokročilé a na základě tohoto si také 54 % průvodců myslí, že by měla být nějakým způsobem prověřována vodácká zdatnost, anebo vyplněním informace při registraci, kdy by musel splouvající zodpovědně prohlásit, že dokáže řídit loď. Průvodce by pak měl pravomoc posádku lodí, která ji nedokáže řídit vykázat hned na začátku splouvání ze skupiny.

Pozitivním výsledkem je, že průvodci si myslí, že 79 % vodáků vnímá splouvání s průvodcem pozitivně a rádi se na tento úsek opakovaně vracejí.

Větší práce s marketingem a komunikací by jistě NPŠ přinesla větší ukázněnost vodáků. Pokud by poskytoval lepší proškolení průvodců, byli by ve svém projevu jistější a mohli poskytovat vodákům lepší kvalitu informací. Kdyby se pak dařilo lépe komunikovat své návrhy podnikatelům, přineslo by to jistě i zlepšení

vztahů mezi NPŠ a místními podnikateli, kteří by byli schopni také fungovat jako jeden z marketingových nástrojů národního parku.

9. Přehled literatury a použitých zdrojů

Odborné publikace

ALBRECHT, J. et al. 1986: *Šumava. Turistický průvodce ČSSR* [svazek 22]. Olympia, Praha, 1. vydání, 379 s.

BAUER G., 1992: *Variation in the life span and size of the freshwater pearl mussel*. Journal of Animal Ecology. 61: 425–436.

BENIDICKSON, J., 1982: *Paddling for pleasure: Recreational canoeing as a Canadian way of life*. The Evolution of Recreational Land Use in Canada, Carleton University Press, 323-340.

BÍLEK, O., 2013: *Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most - most u Pěkné od roku 2013*. Hodnocení významnosti vlivů záměru (JHC634) na evropsky významné lokality a ptačí oblasti. GeoVision, Plzeň, 69 s.

BÍLÝ, M., KRAČMAR, B., NOVOTNÝ, P., 2000: *Kanoistika*. 1. vyd. Praha, Karolinum.

BÍLÝ, M., NOVOTNÝ, P., KRAČMAR, B., 2000: *Kanoistika*. Praha, Karolinum, 102 s. ISBN 9788024600710

BRYANT CH. W., 2008: *How Kayaking Works, (online) [cit. 2021.01.02], dostupné z <<https://adventure.howstuffworks.com/outdoor-activities/water-sports/kayaking4.htm>>*

BUFKOVÁ I., 2006: *Přírodní bohatství Vltavského luhu a jeho ochrana*. Natural resources of the Vltavský luh and its conservation. Šumava, 11(1): 9–10.

BUFKOVÁ, I., RYDLO, J., 2008: *Vodní makrofyta a mokřadní vegetace odstavených říčních ramen horní Vltavy (Hornovltavský luh, NP Šumava)*. Silva Gabreta, 14.2: 93-134.

BUREŠ, P., 1931: *Sport a tělesná kultura v Čsl: Republice a Cizině*. Vydáno za podpory Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy.

BUREŠ, J., 2013: *Lužnice – říční osa CHKO Třeboňsko a významný přírodní i turistický fenomén*, *Ochrana přírody* 4/2013, 19-21.

- ČÁKA, J., 1997: *Zmizelá Vltava*. Beroun, Baroko & Fox. 336. ISBN 80-7185-491-3
- DOLEŽAL, T., VAMBERA, L., KODEŠ, J., 1983: *Kanoistika a vodní turistika*. Praha, Karolinum.
- DUŠEK, J., CHVOJKOVÁ, E., VOLF, O., 2008: *Splouvání Teplé Vltavy - Hodnocení vlivů na vybrané zvláště chráněné živočichy*. Ametyst, o. s., Daphne ČR.
- FOX, J., 2013: *Lord Robert Baden-Powell (1857–1941)*. *Prospects*, 43.2: 251-263.
- GEIST, J., 2010: *Strategy for the conservation of endangered freshwater pearl mussel (Margaritifera margaritifera L.): a synthesis of conservation genetics and ecology*. *Hydrobiologia* 664:69-88.
- HÁP, P., 2014: *Základy kanoistiky a vodní turistiky*. Pobyť v letní přírodě. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc. ISBN 978-80-244-4373-7
- HO-LASTIMOSA, I., HWANG, P. W., LASTIMOSA, B., 2014: *Community strengthening through canoe culture: Hoomanao Mau as method and metaphor*, *Hawaii Journal of Medicine and Public Health*, 73.12: 397-399.
- HOŘICKÁ, Z., TICHÁ, K., ČABLOVÁ, R., KLADIVOVÁ, V., 2019: *Vyhodnocení vlivu splouvání Ploučnice a návrh případných podmínek regulace*. Výzkumná zpráva. Praha, MŽP ČR, 2019, 64 s.
- HRADSKÁ V., VOKOUN M., 2004: *Vodáctví Šumavě neprospívá*, *Canoeing in not benefit for the Bohemian Forest*. *Šumava*, 9(2): 16–18.
- JOHANSEN, B., 2012: *Canoe journeys and cultural revival*, *American Indian Culture and Research Journal*, 36.2: 131-142.
- KALISCH, D., KLAPHAKE, A., 2008: *The dilemma of recreational use versus nature protection—Responses from National Park authorities in Austria, Germany and Switzerland*. In: *Manag. Prot. Sustain. Dev. Fourth Int. Conf. Monit. Manag. Visit. Flows Recreat. Prot. Areas*. p. 404-408.
- KLADIVOVÁ V., SIMON O., 2006: *... a co na to Vltava? ... and what does the Vltava River response?*. *Šumava*, 11(1): 12–13.
- KLOUBEC, B., 2007: *Avifauna Teplé a Studené Vltavy a vlivy vodáctví*. *Silva Gabreta*, 149-169.

KODEŠ, J., DOLEŽAL, T., VAMBERA, L., 1977: *Vodní turistika*. Státní pedagogické nakladatelství, 44 s.

KOHOUTEK, F., KÖSSL, J., ŠULC, J., VACEK, V., 1982: *70. Výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR*. Praha, Český svaz kanoistiky ČÚV ČSTV.

KOWALSKA, M., KNAPIK, W. 2020: *The development of ecotourism as a form of sustainable tourism*. Public recreation and landscape protection, 473.

KUNSTMÜLER I., 1998: *Početnost a hnízdní hustota skorce vodního (Cinclus cinclus aquaticus) v povodí horního toku řeky Sázavy na Českomoravské vysočině*. Vlastivědný Sborník Vysočiny 13: 327–345.

LANDA, M. 2003: *Těžba a zpracování dřeva*. Šumava, Praha, Baset, 573–582.

LOŽEK V., 2001: *Geology. Geomorphology. In: The map of potential natural vegetation of the Šumava National Park*, NEUHÄUSLOVÁ Z. (ed.) Silva Gabreta, Supplementum 1: 81–82.

MACHAR I., 2011: *Conservation of the Common Kingfisher in the Bird Area Litovelské Pomoraví in the frame of recreational activities Ochrana hnízdní populace ledňáčka říčního (Alcedo atthis) v Ptačí oblasti Litovelské Pomoraví versus rekreace*. Nature and Landscape Management, 6/2008, 19-26.

MEYER, M. (2018) *Konzept über ein effektives Management des nördlichen Teils des Slovenský Raj Nationalparks*. Ökologischer Tourismus in Europa (Ö.T.E.) e.V, Projekt Nr. 33352/01, 132.

NEDVĚD, P., VODĚROVÁ, H., 2009: *Šumavské vzpomínky na časy, kdy práce voněla lesem*. Plzeň, Regionall, 160, ISBN 978-80-904310-0-3

NEUZIL, M., 2014: *A Brief History of the Canoe*. Saturday Evening Post (online) [cit. 2021.01.02], dostupné z <<https://www.saturdayeveningpost.com/2017/07/brief-history-canoes/>>.

NYKLES, F. 2014: *Z historie splouvání šumavských řek aneb „Jak to všechno můžeme zkazit“*. Šumava [online]. 19(2), 10-11.

PRAVEC, M., 2016: *Koncepční řešení vodácké turistiky na Jizeře ve vztahu k ochraně zvláště chráněných druhů ryb*. Závěrečná zpráva, Liberecký kraj – Krajský úřad

SEMOTANOVÁ, E., 2014: Tváře české krajiny. *Živá historie*. (10), 20-23.

Simon, O. et al., 2007: *Konflikt mezi vodáctvím a ochranou přírody?* VTEI, Vodohospodářské technické –ekonomické informace (příloha Vodního hospodářství 10/2007). 48 (3), 15-18.

SIMON, O., KLADIVOVÁ, V., 2008: *Nové výsledky sledování makrofyt na Teplé Vltavě a možnosti limitace splouvání*. In: Zelenková, E. [ed.]: Šumavská řeka. Sborník z workshopu konaného dne 23. 10. 2008 v Modravě. Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, s. 5-8.

SLAVÍK, O., HORKÝ, P., DOUDA, K., VESELÝ, J. K. T., 2016: *Detekce reprodukční aktivity perlorodky říční *Margaritifera margaritifera* pomocí imunologické reakce jejího hostitele*. Katedra zoologie a rybářství, Česká zemědělská univerzita.

SMRČKA, A., 2016: *Historie a současná podoba tradičního transportu dřeva na šumavě1*, FOLIA ETHNOGRAPHICA, 67-81, ISSN 0862-1209.

SPRÁVA NP ŠUMAVA [NPŠ], © 2020: *VÝROČNÍ ZPRÁVA 2019*, Správa Národního parku Šumava, Vimperk, 133 s.

STERL, P., WAGNER, S., ARNBERGER, A., 2004: *Social Carrying Capacity of Canoeists in Austria's Danube Floodplains National Park*. MMV Second: Policies, Methods and Tools for Visitor Management, 261-268.

SVOBODOVÁ J., SIMON O., 2006: *Co si myslí vodáci o splouvání Teplé Vltavy?* What suppose watermen about canoeing of the Teplá Vltava river? Šumava, 11(1): 14–15.

ŠKARABELOVÁ, S., 2006: *Marketingová komunikace ve veřejné správě*. Masarykova univerzita, 437-441.

ŠTUMBAUER, J., MALEČEK, J., ŠIMBEROVÁ, D., 2013: *Odborná terminologie vybraných sportovních disciplín*, Masarykova univerzita, ISBN 978-80- 210-6324-2.

ŠTUMBAUER, J., 2016: *Historie kanoistiky a vodní turistiky na středním toku Vltavy*. Česká kinantropologie, 81-96, ISSN 1211-9261.

VOLF, O., 2010: *Splouvání Teplé Vltavy v úseku Soumarský Most - most u Pěkné. Hodnocení vlivů záměru (JHC477) na evropsky významné lokality a ptačí oblasti*. Javorník, 52 s.

YOUNG, M. R., 1991: *Conserving the freshwater pearl mussel (Margaritifera margaritifera L.) in the British Isles and continental Europe. Aquatic Conservation. Marine and Freshwater Ecosystems 1: 73-77.*

ZELENKOVÁ, E. (2008): Stav vodáků na šumavských tocích. Ochrana přírody. 63(3), (online) [cit. 2021.01.30], dostupné z <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zamereno-na-verejnost/stavvodaku-na-sumavskych-tocich/>>

Legislativní zdroje

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY č. 2/2020 k vyhrazení míst pro některé aktivity na území národního parku Šumava

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY č. 4/2020 o vyhrazení úseků vodních toků na území KRNAP určených pro splouvání

Vyhláška č. 344/1991 Sb., řád plavební bezpečnosti

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 123/2017 Sb., novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 135/2019 Sb., o vnitrozemské plavbě

Zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon

Zakon o Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 52/10, 46/14 – ZON-C, 60/17 in 82/20)

Internetové zdroje

BIELOVĚŽSKÝ NÁRODNÍ PARK [BPN], 2007: *Zasady zwiedzania BPN*, Bělověžský národní park (online) [cit. 2021.02.10], dostupné z

<https://bpn.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=111&Itemid=181>
>

BIEBRZANSKÝ NÁRODNÍ PARK [BIEBRZANSKY PN], 2012: *Szlak kajakowy rzeką Biebrzą, Rogożynek-Ruś*, Biebrzanský národní park, (online) [cit. 2021.02.10], dostupné z <<https://www.biebrza.org.pl/70,szlaki-kajakowe>>

DRAWENSKY NARODNI PARK [DNP], 2018: *Turystyka wodna*, Drawenský národní park, (online) [cit. 2021.02.15], dostupné z <<http://dnp.pl/turystyka-wodna>>

DVOŘÁK, J., 2020: *Tetřívěk obecný to má na Šumavě skoro „spočítané“*. Na území národního parku žije už jen 50 kohoutků. NP Šumava, (online) [cit. 2021.07.02], dostupné z <<https://www.npsumava.cz/tetrivek-obecnny-to-ma-na-sumave-skoro-spocitane-na-uzemi-narodniho-parku-zije-uz-jen-50-kohoutku/>>

IDNES.CZ, 2020: *Vodáci se mohou registrovat na splouvání Teplé Vltavy. Teče však málo vody*. ČTK, (online) [cit. 2021.03.20], dostupné z <https://www.idnes.cz/ceske-budejovice/zpravy/tepla-vltava-registrace-vodaci-narodni-park-sumava-malo-vody-reka.A200427_124522_budejovice-zpravy_khr>

IROZHLAS.CZ, 2014: *Vltavu v Národním parku Šumava mohou vodáci sjet jen po předchozí registraci*. Český Rozhlas, (online) [cit. 2021.03.20], dostupné z <<https://www.irozhlas.cz/node/5926811>>

CHKO Litovelské Pomoraví [CHKO LP], © 2021: *Informace pro vodáky*. AOPK, (online) [cit. 2021.02.28], dostupné z <<https://litovelskepomoravi.ochranaprirody.cz/sport-turistika-rekreace/vodactvi/>>

KANU.CZ, 2021: *Deutscher Kanu Verband*, (online) [cit. 2021.03.08], dostupné z <<https://www.kanu.de/FREIZEITSPORT-52096.html>>

NAGEL, R., 2019: *Odpověď na žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb.*, (online) [cit. 2021.02.22], dostupné z <https://www.npcs.cz/sites/default/files/190128_zadost_o_informace_splouvani_kamenice_odpoved.pdf>

NÁRODNÍ PARK PODYJÍ [NPP], © 2012: *DYJE BUDE PRO VODÁKY POD ZNOJMEM PŘÍSTUPNĚJŠÍ*, (online) [cit. 2021.02.23], dostupné z <<https://www.nppodyji.cz/dyje-bude-pro-vodaky-pod-znojmem-pristupnejsi?highlightWords=splouv%C3%A1n%C3%AD+dyje>>

NÁRODNÍ PARK SLOVENSKÝ RAJ [NP SLOVENSKY RAJ], © 2018: Splavovanie Prielomu Hornádu v NP Slovenský raj, (online) [cit. 2021.02.09], dostupné z <<http://npslovenskyraj.sopsr.sk/splavovanie-prielomu-hornadu-v-np-slovensky-raj/>>

NOVINKY.CZ, 2012: Vodáci se musí od pátku registrovat ke splouvání Vltavy v NP Šumava, ČTK, (online) [cit. 2021.03.20], dostupné z <<https://www.novinky.cz/cestovani/clanek/vodaci-se-musi-od-patku-registrovat-ke-splouvani-vltavy-v-np-sumava-152788>>

PIENINSKÝ NÁRODNÝ PARK [PIENAP], © 2020: Vodná turistika. (online) [cit. 2021.02.01], dostupné z <<http://pienap.sopsr.sk/navstevnici/vodna-turistika/>>

RAFT.CZ, 2020: Podmínky v CHKO a NP v ČR, (online) [cit. 2020.12.30], dostupné z <<https://www.raft.cz/chko.aspx>>

ROUBÍČKOVÁ, P., 2017: *Od zítřka platí nová pravidla v národních parcích*, tisková zpráva MZP (online) [cit. 2021.15.02], dostupné z <https://www.mzp.cz/cz/news__170531_ZOPK_plati>

SCHWARZWALD, 2014: *Allgemeinverfügung zum befahren der Donau im Landkreis Schwarzwald-Baar-Kreis*, Landratsamt Schwarzwald-Baar-Kreis, (online) [cit. 2021.02.19], dostupné z <https://www.lrasbk.de/media/custom/2961_863_1.PDF?1528720843>

SPRÁVA NP ŠUMAVA [NPŠ] © 2021: Vodácké trasy. Splouvání Vltavy 2017. Národní park Šumava, (online) [cit. 2021.02.05], dostupné z <<http://www.npsumava.cz/cz/1059/1800/clanek/>>

SVOBODA, T., 2015: *Pravidla raftingu v evropských zemích*, HYDRO Magazín, (online) [cit. 2021.02.05], dostupné z <<https://www.padler.cz/rafting/24307-pravidla-raftingu-v-evropskych-zemich/>>

ŠEVČÍK, J., HOLEC, V. (2013) *Řeka Morava v Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví*, Správa Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví, Informační leták, Správa Chráněné krajinné oblasti Litovelské pomoraví, (online) [cit. 2021.02.02], dostupné z <<https://litovelskepomoravi.ochranaprirody.cz/res/archive/082/012143.pdf?seek=1371462919>>

TRIGLAVSKÝ NÁRODNÍ PARK [TNP], 2021: *WATER SPORTS*, (online) [cit. 2021.02.14], dostupné z <<https://www.tnp.si/en/visit/unforgettable-experiences/water-sports/>>

TRUTNOVSKO.INFO, 2020: Čeká vodáky na Jizeře omezení? (online) [cit. 2021.02.07], dostupné z <<https://www.turnovsko.info/cs/zpravy-turnovska/ceka-vodaky-na-jizere-omezeni.html>>

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2019 – SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA [NPŠ] 2019: (online) [cit. 2021.02.10], dostupné z <https://www.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/05/vyrocn_i_zprava-2019.pdf>

WELLENLIEBE, 2020: *Wo darf man Kajak fahren in Deutschland, Österreich und der Schweiz?* (online) [cit. 2021.02.05], dostupné z <<https://wellenliebe.de/wo-darf-man-kajak-fahren-in-deutschland-oesterreich-und-der-schweiz/>>

ZELENKOVÁ, E., NYKLES, F., DIVIŠ, A., PICKOVÁ, H., 2013: *leták splouvání*, Správa NP a CHKO Šumava, (online) [cit. 2021.02.10], dostupné z <<https://splouvani.npsumava.cz/wp-content/uploads/2020/02/8342-letak-splouvani-2013-web.pdf>>

Ostatní zdroje

BARÁK, V., 2017: *PROBLEMATIKA VODÁCTVÍ V OCHRANĚ OLIGOTROFNÍ ŘEKY S VÝSKYTEM PERLORODKY ŘÍČNÍ V NP ŠUMAVA*, Česká zemědělská univerzita, Fakulta životního prostředí, Katedra ekologie, Praha. 213 s. (diplomová práce). „nepublikováno“. Dep. SIC ČZU v Praze.

Endrštová, V., 2011: *Vyjednávání limitů - limity vyjednávání. Případová studie sítě aktérů ovlivňujících podmínky splouvání Teplé Vltavy na území NP Šumavy*. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální a kulturní ekologie, Praha. 135 s. (diplomová práce).

10. Seznam obrázků

Obr.1: Indiánská kánoe. (HÁP, 2014)

Obr. 2: Eskymácký kajak (HÁP, 2014)

Obr. 3: Erb pánů z Pašiněvsi umístěný v kostele v obci Páleč (URL 1: <https://www.geocaching.com/geocache/GC3K2PY_palec?guid=45d1c9df-de63-4aa0-8c85-d46537e4cea9> [cit. 2021.02.20]).

Obr. 4: Vymezení splouvaného úseku na horní Vltavě (Orig. Adéla Pelcová).

Obr. 5: Věková struktura dotazovaných osob splouvajících horní tok Vltavy v letech 2015 a 2020.

Obr. 6: Porovnání vzdělání dotazníkové šetření 2015 a 2020

Obr. 7: Rozdělení vzdělání dle místa dotazníkového šetření 2020.

Obr. 8: Zastoupení respondentů dle krajů. Dotazníkové šetření rok 2015 a 2020.

Obr. 9: Jak často jezdíte na vodu? Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

Obr. 10: Jak často jezdíte na vodu x pohlaví? Dotazníkové šetření v roce 2020.

Obr. 11: Míra souhlasu s regulovaným splouváním dle vzdělání. Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

Obr. 12: Otázka: Souhlasíte se zavedením poplatku za registraci? Dotazníkové šetření 2015 a 2020.

Obr. 13: Míra souhlasu s poplatkem na základě bydliště. Dotazníkové šetření rok 2015 a 2020.

Obr. 14: Hodnocení omezení počtu lodí na základě zkušeností. Dotazníkové šetření v roce 2015 a 2020.

Obr. 15: Můžou vodáci poškodit přírodu x vzdělání. Dotazníkové šetření v roce 2015 a 2020.

Obr. 16. Hodnocení dvou otázek: a - Kolik je Vám let?, b- Jak dlouho pracujete v NPŠ? Dotazníkové šetření s průvodci 2021.

Obr. 17: Jak hodnotí ve většině případů návštěvníci splouvání s výkladem a doprovodem průvodce? Dotazníkové šetření s průvodci 2021.

Obr. 18: Jak hodnotíte omezení počtu lodí? Porovnání odpovědí průvodců a vodáků.

Obr. 19: Hodnocení otázky: Jakých prohřešků se vodáci nejčastěji při splouvání s průvodcem dopouštějí: a - dělají velký hluk; b- plují přes mělčiny a odrážejí se pádly ode dna a poškozují dno. Dotazníkové šetření s průvodci 2021.

Obr. 20: Jaké je místo Vašeho podnikání? Dotazníkové šetření s podnikateli 2021.

Obr. 21: Odkud získáváte informace o spravování území a ochraně přírody v NPŠ? Dotazníkové šetření s podnikateli 2021.

Obr. 22: Jak skutečně ovlivnila regulace splouvání horní Vltavy Vaše podnikání ve srovnání s roky podnikání bez regulace splouvání? Dotazníkové šetření s podnikateli 2021.

11. Seznam tabulek

Tabulka 1: Seznam vyhrazených úseků řek ke splouvání na území NPŠ (OOP 2/2020).

Tabulka 2: Seznam pravidel pro splouvání regulovaného úseku Vltavy platný od roku 2013, zanesený do Návštěvního řádu NP Šumava (OOP 2/2020).

Tabulka 3: Počet lodí které splouvaly regulovaný úsek Soumarský Most – Pěkná od roku 2012. (NPŠ, 2020; upravila Pelcová)

Tabulka 4: Počet lodí, které splouvaly regulovaný úsek Soumarský Most – Pěkná v jednotlivých měsících v letech 2019 a 2020. (NPŠ, 2020; upravila Pelcová dle informací od NPŠ)

Tabulka 5: Pravidla regulace splouvání vybraných vodních toků na území Krkonošského národního parku (OOP 4/2020; upravila Pelcová).

Tabulka 6: Podmínky splouvání řek ve slovenských národních parcích (NP SLOVENSKY RAJ, 2018; PIENAP, 2020; RAFT.CZ, 2020; upravila Pelcová).

Tabulka 7: Podmínky splouvání řek v rakouských národních parcích (RAFT.CZ, 2020; upravila Pelcová).

Tabulka 8: Podmínky splouvání řek ve slovinském národním parku Triglav (TNP, 2020; upravila Pelcová).

Tabulka 9: Podmínky splouvání řek ve vybraných národních parcích Polska (BPN, 2007; BIEBRZANSKY PN, 2012; DNP, 2018; upravila Pelcová)

Tabulka 10: Vlivy jednotlivých typů lodí na přírodu/řeku (Zdroj: DUŠEK et al., 2008).

Tabulka 11: Odpovědi na dvojice výroků. Dotazníkové šetření v letech 2015 a 2020

Tabulka 12: Otázka: Souhlasíte se zavedením regulace kvůli ochraně přírody? Porovnání odpovědí z vodáckých dotazníků 2015 a 2020, dotazníků u podnikatelů a průvodců 2021.

Tabulka 13: Odpovědi na dvojice výroků. Dotazníkové šetření v letech 2015 a 2020 u vodáků, průvodců a podnikatelů 2021.

12. Seznam příloh

Příloha 1: Podmínky splouvání vod v Německu

Příloha 2: Dotazník pro vodáky

Příloha 3: Dotazník pro podnikatele

Příloha 4: Dotazník pro průvodce

Příloha 5: Hodnocení počtu lodí na 8 za hodinu. Dotazníkové šetření v letech 2015 a 2020.

Příloha 6: Hodnocení, zda může nadměrný počet vodáků poškodit přírodu. Dotazníkové šetření v letech 2020 a 2015.

Příloha 7: Co průvodce (dotazníkové šetření 2021) motivovalo přijmout průvodcovskou práci.

Příloha 8: Porovnání souhlasu s poplatkem. Průvodci 2021 x dotazníky od vodáků ze schránky rok 2020

Příloha 9: Odvětví podnikání, dotazníkové šetření s podnikateli 2021.

Příloha 10: Jaké procento klientely tvoří vodáci splouvající v úseku Soumarský Most-Pěkná. Dotazník s podnikateli 2021.